ידיעות אחרונות
מס' 1147 • י"ד שבט תשמ"ו • 24.1.1986

דיאטה – המגאזין
"טיים" מרים
לדיאטה את השמלה

■ לאה אתגר עם שרה ברוכין, נציגת הברון בישראל

■ אריה אבנרי עם הצוות החוקר של אליעזר שילוני

31 שנה למותו של אורי אילן, בכלא דמשק. חייו ומותו של השבוי הישראלי, שכתב, קודם התאבדותו, "לא בגדתי" • אריאלה רינגל הופמן פוגשה את החיים הזוכרים את המת

מכירה מיוחדת • החל ממוצ"ש 18:30–22:00 • ל-4 ימים בלבד

רשת רהיטי כל-בו שלום

תל-אביב: רח' הרצל 1, טל. 03-642911
חיפה: בית "שרפ" ציק פוסט ליד ההיפרכל טל. 04-725108
טבריה: רח' נייברג 13, טל. 067-92174
הרצליה: על כביש הרצליה — רמת השרון, רח' בן גוריון 48, טל 052-557203

מערכת ישיבה "מודי":
מערכת ישיבה "מודי" בעיצוב מתקדם ושונה. המערכת כוללת ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא, בבד יוקרתי
עכשיו **1995** ש"ח

מערכת ישיבה "מימוי":
מערכת ישיבה "מימוי" עם גב גבוה ונוחות ישיבה, מיוחדת ואורטופדית, במבחר בדים לבחירתך המערכת כוללת ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא, בבד קטיפה מיוחד
עכשיו **1860** ש"ח

מערכת ישיבה "אופיר":
מערכת ישיבה "אופיר" מרהיבה ביופיה, עשויה כולה עץ אשור גושני בגוון לבחירתך כריוון המערכת מרופדות במבחר בדי ריפוד
עכשיו **1330** ש"ח

50% הנחה
על מבחר אדיר של שידות מתוצרת הארץ ושוודיה

עגלת הגשה מתקפלת:
בשלל צבעים ובאיכות מעולה
עכשיו **110** ש"ח

מזנון "יוקרה":
מזנון דגם "יוקרה" מיוחד במינו עשוי כולו מעץ סודויץ עם שילוב פורניר אלון דלתות המזנון מעץ אלון גושני בגוון לבחירתך
עכשיו **1430** ש"ח

מזנון מרשים:
מזנון מרשים בגימור פורניר תיק משולב ניח' איכסון, יחד נודהים ויחד ויטרינה בגימור
1.7?6 ש"ח
עכשיו **999** ש"ח

פינת אוכל אובלית:
פינת אוכל הכוללת שולחן אובלי בגודל 160-90 ס"מ עם 2 הגדלות פנימיות ו-6 כסאות דגם "25" מרופדים במבחר בדי ריפוד
השולחן עכשיו **310** ש"ח
הכסא עכשיו **73** ש"ח

כסאות מתקפלים:
כסא מתקפל מתוצרת איטליה בשילוב מושב וגב פיברגלס קשיח באדום וירוק
עכשיו **39** ש"ח

מזנון "5000":
מזנון יפהפה דגם "5000" בגימור פורניר אגוז או בגימור אלון בגוון לבחירתך. המזנון מורכב מיח' ויטרינה וגבוהה ויח' 2 דלתות, יח' מוטיקה ויח' 2 דלתות עם מדף מיתרונים.
עכשיו **899** ש"ח

מערכת ישיבה "לילך":
מערכת ישיבה "לילך" אלגנטית ומיוחדת בסגנון שובה-עין, נוחה במיוחד המערכת כוללת ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא, בבד "יונה"
עכשיו **1600** ש"ח

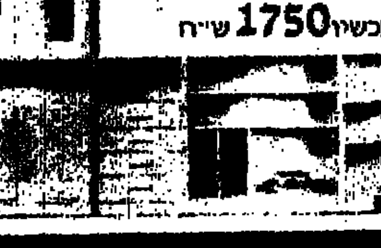
מערכת ישיבה "טיברו":
מערכת ישיבה "טיברו" בעיצוב משגע במבחר בדי ציינס מעולים, אופנתיים ויפים.
עכשיו **1650** ש"ח

מערכת ישיבה "ג'רונימוס":
מערכת ישיבה "ג'רונימוס" בעיצוב איטלקי, רכה ונוחה במבחר בדי ריפוד מעולים.
עכשיו **1590** ש"ח

פינת אוכל קלסית:
פינת אוכל בגוון תיק הכוללת שולחן אובלי בגודל 70×110 ס"מ עם 2 הגדלות ו-4 כסאות תואמים עם מושב מרופד.
במקום 861 ש"ח עכשיו **619** ש"ח

פינת אוכל "סוסייטי":
מערכת לפינת אוכל הכוללת שולחן דגם "סוסייטי" בגודל 160 ס"מ ובגימור מרשים כולו בתיק ולהשלמת המראה 6 כסאות דגם "קלאס" מעץ תיק עם גב גבוה לנוחות מירבית.
השולחן עכשיו **687** ש"ח
הכסא עכשיו **114** ש"ח

מזנון דנמרק:
מדנמרק מזנונים מורכבים מיח' שונות ושמושיות המשתלבות למזנון יפהפה ומיוחד בגמר צבע היפוקסי משובח.

דגם קפרי I במקום 4500 ש"ח
עכשיו **2400** ש"ח
דגם קפרי II במקום 3500 ש"ח
עכשיו **1750** ש"ח

מבצע ב-6 תשלומים!
למהירי החלטה כורסאות T.V
המיוצרות במיוחד עבור רשת רהיטי כל-בו שלום ב-6 תשלומים שקליים שווים ללא ריבית.

כורסת T.V "G"
כורסת T.V "G" לנוחות מירבית עם רגל מכופפת. כרית עבה ונוחה בריפוד עור משובח
עכשיו **399** ש"ח

כורסת T.V "קופנהגן":
כורסת T.V + שרפרף תואם, מסתובבת ומתנדנדת בריפוד עור
במקום 950 ש"ח עכשיו **665** ש"ח

כסא אוכל B-2200:
מיוחד ונוח בגמר בייץ תיק, מרופד בבד יפהפה במושב ובגב.
במקום 165 ש"ח
עכשיו **95** ש"ח

פינת אוכל "אלדורדו":
פינת אוכל הכוללת: שולחן במידות 114×70 ס"מ עם 2 הגדלות פנימיות כולו בגמר תיק משובח, ו-4 כסאות דגם "אלדורדו" מעץ תיק עם ניישר עץ.
השולחן עכשיו **342** ש"ח
הכסא עכשיו **105** ש"ח

כסא "ביסטרו":
כסא דגם "ביסטרו" עשוי מתכת בגמר צבע אדום, שחור ולבן תוצרת איטליה.
עכשיו **46** ש"ח

מבצע מיוחד במח' כלי-עבודה ואביזרי רכב: החל מיום א'
מוצרי A.E.G. בכל-בו שלום לחובב ולמקצוען.

	מחיר הגיל:	מחיר מבצע:
משור 450 קוטל עם להב וידיה	290 ש"ח	189 ש"ח
משור אנכי ג'יקסו 400	245 ש"ח	169 ש"ח
מרסס צבע חשמלי	234 ש"ח	149 ש"ח
שואב אבק נטען לבית ולמכוניות	118 ש"ח	76 ש"ח

20% הנחה על מבחר כלי עבודה

אביזרי רכב:
עור צבי מלאכותי (תוצרת אנגליה) גודל 45×40 לניקוי המכונית.
עכשיו **12** ש"ח

עד גמר המלאי. המחיר לתשלום במזומן. קיימת אפשרות לתשלומים. המחירים כוללים מ.ע.מ. ואינם כוללים הובלה.

ב-12 תשלומים!

שטיח תוצרת חוץ בדוגמא סינית, בגודל 170×240. — **36** ש.ח. לחודש

שטיח תוצרת-חוץ מקטיפה בדוגמא צרפתית בגודל 200×290. — **55** ש.ח. לחודש

בשטיחים. בגודל 140×200. — **70** ש.ח. לחודש

שטיח תוצרת ישראל בעל שיער גבוה מהסוג "כפירי", בגודל 200×300. — **67** ש.ח. לחודש

שטיח תוצרת חוץ מהסוג "עובהי" בגודל 190×290. — **49** ש.ח. לחודש

שטיח תוצרת חוץ בדוגמא פרסית, בגודל 120×170. — **18** ש.ח. לחודש

כל שטיח ב-12 תשלומים חודשיים בשקלים חדשים צמודים לדולר.
* על כל שטר תוספת של 5 ש.ח.
* באפשרותכם להקטין את מספר התשלומים.
* הדוגמאות במודעה הן רק חלק קטן ממבחר עצום של כ-2,000 שטיחים, אותם תוכלו לרכוש בתשלומים!
* כל השטיחים באספקה מיידית.

שטיחים מקיר לקיר לחדרים בגודל של כ-10 מ"ר, החל מ-16.50 ש.ח. לחודש (לכל חדר)

כל המחירים הרשומים מעלה כוללים ריבית ומ.ע.מ. התשלומים צמודים לשער הדולר היציג לפי ריבית של כ-17% לשנה.
למשלמים במזומן 17% הנחה.

יוסף מלך השטיחים בבית מרס
פתוח במוצ"ש מ-18.00 עד 22.30.

בית מרס, הרצל 158 ת"א. טל' 829188, 836286, 810866. אוטובוסים אגד 90, 85. דן 1, 2, 3, 41 — פתוח כל יום מ-8.30-19.00, יום ו' עד 14.30

כדאי

הסקרנות הטבעית שלנו, שהתעוררה למראה מודעות מבטיחות אלו גילתה כי מאחורי הקביעה בקרוב אצלך עומדת חברת הענק סאניו האינטרנשיונל של יפן.

חשוב לציין כי דגמי 86' שונים מן הדגמים שפגשנו בשנים שעברו. ואכן, בשעה שהשקנו כוסות שמפניה לקראת השנה החדשה, עשו את דרכן לארץ, המערכות החדשות של סאניו. הראשונים בסדרת הלהיטים שהגיעו לארץ הם ללא ספק מכשירי הוידיאו החדשניים של סאניו. מכשירים אלו, יש להדגיש, הספיקו כבר לכבוש את שווקי יפן ואירופה. לדוגמא מכשיר הוידיאו VHR-1100 של סאניו הוא המילה האחרונה בתחום הוידיאו. מבינֵי דבר, עומדים נפעמים מול מכלול האפשרויות הגלומות במכשיר זה.

וידיאו סאניו גם בשיטת V.H.S

עיצוב הוידאו של סאניו הוא חדשני ביותר. חשוב לציין כי הוא פועל בשיטת V.H.S (קסטות גדולות) וזהו חידוש מרענן בסאניו. יש בו את כל התכונות החשובות בוידיאו: שלט רחוק, אינפרא, טעינה חזי־

סאניו 86' "בקרוב אצלך"

המערכות האלקטרוניות דגמי 1986 הגיעו לישראל! על כך למד קהל הצרכנים מן העיניים המלוכסנות, הענקיות, הנשקפות משלטי החוצות ומן המודעות שבעיתונים, תחת הכותרת: "בקרוב אצלך"!.

מאת ג. יפית

תית. בורר מיוחד לכיוון חדות התמונה ושיפור הקלטה HQ, סוללה מיוחדת להבטחת התכנות גם בזמן הפסקת חשמל וכו'.

[illegible]

הדור החדש של הטלויזיות

מי שיצא לשווקים יגלה כי מדפי החנויות עמוסים במגוון רחב של מוצרי אלקטרוניקה ביתיים שרק מחכים שניקח אותם... קשה להישאר אדישים לנוכח החידושים המוגשים על מגש הקידמה. את התחושות האלו מחזקת תצוגת הטלויזיות החדשניות של סאניו. קחו לדוגמא את CEP-2105, הדור החדש של הטלויזיות הצבעוניות, מסך מרובע שטוח, לראיה מושלמת, FLAT SQUARE TUBE, הכנה לטלטקסט TELETEXT וחיבורים ישירים לוידיאו אודיו ומחשב, שלט רחוק אלחוטי עם 30 פעולות, כולל כיוון סורק! מעניין כי למרות שטלויזית ה-CEP-2105 היא כה משוכללת, צריכת החשמל שלה נמוכה ביותר.

מה מחפש הצרכן הנבון?

סקרי צרכנות שנערכו בארץ גילו כי הלקוח הישראלי מגלה מודעות גבוהה ביותר לצרכנות נכונה דווקא במוצרים אלקטרוניים.

סיפורים על שכנים וקרובים, ששילמו ביוקר עבור הפיתוי לרכוש מוצרים של חברות אנונימיות, שהציעו תנאים מפתים, עברו מפה לאוזן. היו גם סיפורים על חברות שיווק שקנו "סטוקים" בחו"ל של טלויזיות מדגמים ישנים ומכרו אותן כאן כ"שיא החדשנות"... הצרכן הנבון הפיק את הלקח מן המקרים האלו ולמד כי באלקטרוניקה יותר מכל ענף אחר יש חשיבות מכרעת ל"אבא" העומד מאחורי המוצר. אנשים החלו לחפש מוצרים עם "אבא" בעל מוניטין עולמי. החיפושים אחר יצרן כזה הביאו קהל לקוחות גדול ביותר לרכישת המכשירים האלקטרוניים של סאניו.

סיפור ההצלחה של סאניו מתחיל באיכות ועיצוב המוצר, אולם כמובן אינו נגמר שם. משום שמעבר לאיכות שעמדה במבחנם של מליוני צרכנים ברחבי העולם, קיימים החידושים הטכנולוגיים המתוחכמים באמצעותם מכתיבים בסאניו את הקצב המאפיין את העידן המודרני. האנשים שמאחורי סאניו חיים את השוק ואת הצרכים המשתנים ללא הרף, המודעות לשינויים אלה מאפשרת להם להיות המובילים בענף. אלה שמביאים את המכשירים המתוחכמים אך גם השימושיים ביותר, המופיעים באין ספור גדלים וסגנונות ואשר בלחיצת כפתור אחת מכניסים אלינו הביתה את הקידמה.

הבת המוצלחת של היפנים

יש חדש מארץ השמש העולה – מכריזים בסאניו. את המשפט הזה אימץ לעצמו המפעל שהפך להיות ענק אלקטרוניקה ואינו מפסיק לחדש... אנשי עסקים ברחבי העולם חוזרו מאז ומתמיד אחר סאניו בנסיונות לזכות בזכות המכובדת לייצג אותם במקומות שונים בעולם. היפנים "בדקו בציציות" לפני שהעניקו את הזכות הנכספת. סוכנות סאניו הישראלית ס.ט.ס., אלקטרוניקה בינלאומית בע"מ נחשבת היום לבת המוצלחת של הענק מיפן. (כאן המקום לציין כי סאניו ישראל היא חברה בת של סאניו אירופה שמושבה בשוויץ, זה אומר שהיא זוכה במלוא התמיכה מחברה שבראשה עומדים אנשי עסקים מן השורה הראשונה באירופה, אשר בעזרת הניהול המצליח שלהם, הפכו את סאניו ללהיט אירופאי) הגב התחוק מהווה רק גורם אחד להצלחה הגדולה של סאניו בארץ.

הצרכן הישראלי הכיר באמינות המוצרים של סאניו. המודלים החדשים ביותר מגיעים לכאן ארוזים בקפידה על פי מיטב המסורת של המקצוענים היפנים. זוגות צעירים שקונים את הטלויזיה הראשונה שלהם אינם מהססים לרגע, בסאניו הם מרגישים בטוח. גם משפחות שקונות את הטלויזיה השניה שלהם (לחדר השינה למשל, או לחדר הילדים) מגיעות בעיקר לסאניו. (בדרך כלל יש להם כבר סאניו אחד בבית) כאן הם יכולים לבחור בטלויזיות במודלים חדישים, בעלי עיצוב מרהיב המשתלב נהדר ברהיטי הבית.

בביקור שערכנו באחת מרשתות השיווק פגשנו את משפחת גבע מפ"ת, שבאה לקנות את הטלויזיה השניה שלה. "אנחנו קונים רק סאניו" הצהיר בפנינו הבעל, "את הטלויזיה הראשונה שלנו קנינו לפני כ־8 שנים, גם היא סאניו כמובן, ועדיין כחדשה. אנחנו מחפשים פה טלויזיה מדגם חדיש שתתאים לחדר השינה שלנו"...

בטהובן בשלט רחוק

מקום של כבוד שמור בסאניו למערכות הסטריאו מהמשוכללות ביותר שיש היום בעולם. מערכת HI FI-760 הוגדרה ע"י המומחים כשילוב הסטיראופוני המושלם. כאן תמצא שלט החוק אלחוטי (אינפרא) מגבר, אקולייזר, 2 x 110 WATT RMS, מיקרופרוססור, טיונר דיגיטלי עם סורק אוטומטי, טייפ דק דולבי, 2 קסטות פטיפון אוטומטי עם STROBOSCOPE ורמקולים משובחים. (יש אפשרות להתאים פטיפון דיסק בשיטת הלייזר). זהו ה"רולס רויס" של סאניו במערכות סטריאו אך כמובן יש דגמים רבים אחרים, לכל כיס, ולכל אוזן...

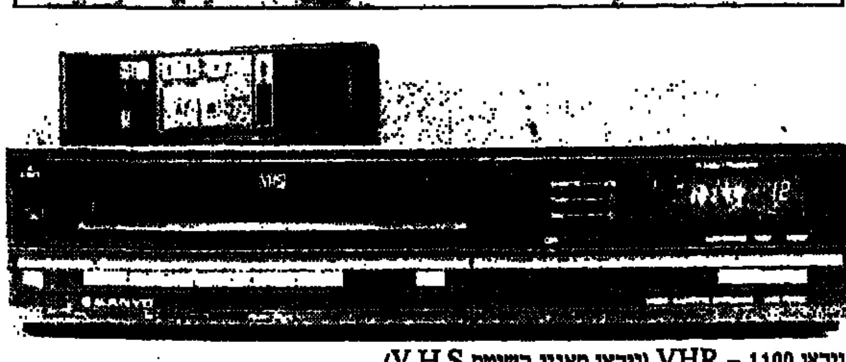
יותר ויותר אנשים מוצאים היום הנאה מחודשת בהאזנה למוסיקה, מוסיקאים וחובבים כאחד יודעים היטב כי סאניו מספק להם את המערכות המתקדמות ביותר. הוסיפו לזאת את השרות המהימן של מחלקת השרות של סאניו, בפריסה הארצית הרחבה שלה ותבינו מדוע הם תמיד בוחרים בסאניו.

בקרוב אצלכם!!!

סאניו פופ הדור הצעיר של סאניו

לדור הצעיר המחכה בכליון עינים לחידושי העידן המודרני, מוצא אותם היום בסאניו. התלהבות מהמוצרים החדשניים סוחפת את הצעירים. מערכות הרדיו־טייפ הניידות הפכו ללהיט הם בקרב תלמידים, חיילים וסטודנטים, בימי הקיץ הבהירים, בפיקניקים בחוף הים, בטיולים או במסיבות שמור להם מקום של כבוד לצידם של המוצרים הצעירים המופיעים בשלל צבעים. מערכות הרדיו טייפ של סאניו חוברו ללהיט אהוב בחדרם של בני הנעורים, לדוגמא הרדיו טייפ של סאניו, MW – 200 שהינו בעצם מערכת סטריאופונית באיכות מעולה. המערכת כוללת טייפ כפול עם הקלטה מהירה, מגבר רב עוצמה, 4 רמקולים משובחים, מיקרופון פנימי, סורק, מכבה אוטומטי ועוד. במערכות האלו יש אפשרות להעתיק מקסטה לקסטה במחצית הזמן. ההפעלה נעשית בחשמל או בסוללות, איכות הצליל גבוהה ביותר. בנוסף לכך דלתות הטייפ נפתחות במתיחה הידראולית והקלטה היא אוטומטית. הצעירים של היום מעודכנים לפרטי פרטים בכל הקשור למערכות אלקטרוניות משוכללות, זו הסיבה שהם כל כך אוהבים את סאניו. סאניו מצידו אוהב גם אותם.

וידאו VHR – 1100 (וידאו סאניו בשיטת V.H.S)
המילה האחרונה בתחום הוידאו.

עובדי התעשיה האוירית מעדיפים את סאניו

גם עובדי התעשיה האוירית מעדיפים את סאניו, כך מסתבר מסקר שנערך לאחרונה. יותר ויותר עובדים רכשו בשנים האחרונות עשרות אלפי מוצרים של סאניו. בחודש דצמבר 85' בלבד נרכשו 320 טלויזיות צבעוניות סאניו ע"י עובדי התעשיה האוירית בלבד.

מיקרוגל, תנור הבישול של שנות ה־2000

[illegible]

לא בגדתי

מאת אריאלה רינגל הופמן

גן שמואל, ינואר 86. פינה לזכר אורי אילן. חברים קרובים נמנעים מלהעצים את המיתוס. שני בתי ספר מציינים, מדי שנה, את יום מותו. תצלום עדנה בר רומי

31 שנה מלאו להתאבדותו של אורי אילן בכלא הסורי ● אריאלה רינגל הופמן משחזרת את חייו ומותו של השבוי הישראלי שנעשה סמל. ברקע, המושג וסידרת הטלוויזיה „חיילים יקרים", עיסקת החלפת השבויים עם ג'יבריל ● לפני 30 שנה, אמו של אורי אילן לא ידעה שקיימת אפשרות להפגין לפני משרד שר הביטחון. לפני 30 שנה, היינו אחרים ● משה דיין, נתן אלתרמן, מאיר הר ציון, משפחת אילן, חברים — הינם בין המרכיבים של סיפור גבורה זה ● אמו, פייגה אילנית: אנחנו חיים היום בתקופה של הדה־הירואיזציה. הורסים הכל. הורסים את העבר. לא היו ביצות, לא היה אלתרמן, לא היתה הירואיקה ● בותרת הכתבה לקוחה מן הפתק שאורי אילן החביא על גופו, לא בגדתי

לפני 31 שנה בדיוק, אחרי 35 ימים בשבי הסורי, שור אורי אילן, בן קיבוץ גן שמואל, חבל קצר מכיסוי המזרון, עליו ישן. בתנועות שקטות, קשוב לקולות רחוקים, הטמין בבגדיו תשעה פתקים מנוקבים, ותלה את עצמו.

מותש, מעונה, משוכנע שהוא האחרון שנותר, מבין חמישה אנשי מודיעין שנתפסו יחד עמו, החליט שלא לקחת את הסיכון. „לא בגדתי" כתב, „התאבדתי".

ביום שהוחזרה גופתו, הפך מיתוס. עם הזמן, 38 ילדים נקראו על שמו. את מרביתם, המשפחה כלל לא הכירה לפני כן. אנשים שלא היתה להם כל נגיעה אישית לחייו ולמותו של אילן, בכו עליו.

רחל ינאית בן צבי, ששכלה את בנה, עלי, אמרה לאימו, פייגה אילנית, גבורתו של בנך גדולה מגבורת בני.

31 שנה, והזמן אולי לא נוגע בו.

בגן שמואל, אורי אילן מתוייק בקופסת קרטון חומה. פס כחול משמאל, פתק מצהיב מהודק בשני אטבים, מימין. מונח בארכיון של

←

31 שנים לאורי אילן ● כל העם אהב אותו

הקיבוץ, בבית שנבנה לפני קרוב ל־100 שנים.

העתקים מהחומר הארכיוני נמצאים גם בבית של פייגה ושלמה אילן, ההורים של אורי.

פייגה ושלמה אילן מחזיקים את החומר בארון קיר מעל למיטה שלהם. כדי להגיע לארון צריך לעלות על כסא.

כבר הרבה שנים שפייגה ושלמה לא מטפסים על הכסא. כששואלים אותם על חפץ, או על מסמך מסוים, הם מתקשים לזכור היכן שמו אותו.

ביתם אינו חדר זיכרון. תמונה אחת על הקיר, של אורי במדים. רואה אותה מי שיושב על הספה. פייגה ושלמה יושבים על הכורסאות. ציור של ילד, בצבעי שמן, שבמבט ראשון קשה לזהות בו את הבן.

לקראת הפגישה, הם מניחים על השולחן את החוברת שיצאה לזכרו, במהדורה מחודשת, ועבודת גמר, י"ב, של שגיא בן גוריון מבית השיטה.

זו הפעם הראשונה, אחרי הרבה שנים של שתיקה, שהם מוכנים להתראיין.

מודעים לעובדה, שהילד שלהם, הופקע מרשותם, הם עושים מאמץ, כמעט נואש, לקבוע מה יכתב ומה יאמר עליו.

את השיחה הם מובילים לישראל '86. אורי, משתקף במציאות אחרת.

„סליחה ומחילה אני מבקשת מאורי בני", אומרת פייגה אילנית. ואחר כך, היא קמה, ומביטה בי. ומביטה באבא של אורי, ובחנה אותו. „שמעת על הראש הקטן בין החמישה שהיו איתו, שלושה היו חניכי השומר הצעיר, שניים היו בני קיבוצים, מי יודע, למה חינכתי אותו אז?"

■ ■ ■

ב־13 לינואר 55', מחזירים הסורים את גופתו של אורי אילן.

בשבע בערב, עוצר האמבולנס הסורי בצידו המזרחי של גשר בנות יעקב. שני חברים מקיבוץ גן שמואל, חוצים את הגשר, עולים לאמבולנס ומזהים את הגופה.

במשך קרוב לשעתיים, קודם לכן, מתנהלים מגעים מתוחים בין שני הצדדים. הסורים דורשים אישור חתום, של רופא ישראלי, שאורי אילן אמנם התאבד. הישראלים מסרבים. הפתקים שאורי אילן כתב והצפין, יימצאו רק שעתיים מאוחר יותר.

נציג האו"ם עובר את הגשר מספר פעמים, מחפש נוסחה מוסכמת. כשזו נמצאת, מוציאים ארבעה שוטרים סבאים את גופתו של אילן ומעבירים אותה לקומנדקר ישראלי החונה בצידו המערבי של הגשר.

ליד בניין המשטרה של משמר הירדן, ממתינים בחוץ, הרמטכ"ל, רב אלוף משה דיין, אלוף פיקוד הצפון, משה צדוק, וכן מספר קצינים בכירים וחברים מהקיבוץ.

תנועה נוספת. כניסה. בזווית שטוחה,

במקום, מגלה פס כחול על הצוואר. לא מאתרת פגיעות נוספות.

במהלך הבדיקה, מוצא צדוק, פתק קטן על הריצפה, הוא מרים אותו, מנסה לפענח את הכתוב בו.

„כבר הרגו את כולם ואני מחכה לדין. אינני יודע כלום על היתר. תקברו אותי ליד גבי. נקם. אורי אילן". ומתחת לשם, הערה, שקרוב לוודאי נכתבה ברגע האחרון „יש ניירות בבגדים".

אורי מופשט מבגדיו. את הפתק הנוסף מעביר צדוק למשה דיין. דיין מסיט אותו אל מול האור, מתרגם את הנקבים הזעירים שעל הנייר: "לא בגדתי".

דיין יחזור לפתק הזה. ביום שיובא אורי אילן לקבורות, וכן ארבע שנים מאוחר יותר, כשיפשוט משה דיין את מדיו, ויפרד מצהל. ביוני 73', מלחמת יום כיפור, עם שובם של השבויים מסוריה, שנתיים לאחר מכן, בטכס האזכרה, ואחר כך כשיגיש את התפטרותו מהממשלה, דיין יזכיר שני שמות. את אורי אילן ואת רועי מנחל עוז. אורי אילן נכנס לביוגרפיה של משה דיין.

ממשמר הירדן מועברת גופתו של אורי אילן לתל השומר. ולמחרת, ביום שישי, ה־14.1.55, עוברת הידיעה את המדינה כולה. „חייל ישראלי נמצא מת", כותב עיתון "הבקר". ובכותרת המשנה: סוריה נתבעה להחזיר מיד 4 החיילים שנותרו בשבי.

כותרות העיתונים רואות אור ממש בצמוד

למסע הלוויה שיוצא מתל השומר בשעה 08.30 בבוקר, חוצה את רעננה, בית ליד, חרות, מגיע לגן שמואל.

פחות משבוע לאחר מכן, מאיים שמו של אורי אילן, להוביל את הצמרת המדינית ל"עסק ביש" חדש. ב־17 לינואר, מגישה סיעת חרות בכנסת הצעת אי אמון בממשלה. במסדרונות הכנסת יש מי שמאשים את הממשלה בטיפול כושל, בהזנחת אנשי החולייה. יש מי שמערער על נחיצות הפעולה.

פנחס לבון, שר ביטחון, עדיין תחת רישומה הכבד של ה"פרשה", שהתפוצצה כמה חודשים קודם לכן, דורש מדיין הבהרות מיידיות.

■ ■ ■

בתחילת 1954, מתגבשת בקרב צמרת הביטחונית ההחלטה להתחבר לקווי הטלפון של הצבא הסורי ברמת הגולן, במטרה להבטיח מידע מוקדם במקרה של פעולות עוינות. במשך מספר חודשים, חודרת פנימה חוליית מודיעין, שמאוחר יותר אורי אילן מצטרף אליה, אל שטח האויב. במשימה להפעיל ולתחזק מיתקן מיוחד שהולבש על אחד מעמודי הטלפון, שחיברו את המוצבים הסוריים לאורך הגבול.

לכאורה, מדובר היה במשימה פשוטה

למדי. לאחר כוס קפה חם, בבונקר של קיבוץ דן, עושים חמשת חברי החולייה את דרכם בתוואי מוכר היטב. בסמוך לעיקול הכביש הסורי בין עין פית לזעורה, הם מאתרים את גישרון המים, שלידו עמוד הטלפון, ניגשים למיתקן ההאזנה, מחליפים את הסוללות ובודקים את תקינותו.

בדיקת תקינותו של המיתקן, מחייבת שימוש בקו. לשם כך, נכנסת, במקביל לחוליית המודיעין, חולייה נוספת. חוליית ההשכמה. אלו אמורים לביים הסתערות על אחד המוצבים הסמוכים לקו הגבול.

"המשכימים" פותחים באש מטורפת מכל כלי הנשק שברשותם, מטילים מספר רימונים ונסוגים במהירות חזרה לשטח ישראל.

התוצאה, הקו הסורי מתעורר לחיים, התדר המבצעי נכנס לשימוש, חוליית המודיעין מוודאת שמיתקן ההאזנה אמנם פועל, ואת הדרך חזרה עושים אנשיה כאשר קו המוצבים הסורי דרוך כולו.

ב־8 לדצמבר, תדרה החולייה בפעם האחרונה. ליד אחד המוצבים מישהו צעק „מין הרא". מאיר יעקובי, בן קיבוץ בית אלפא, שהוביל את החולייה, נתן סימן לכרוע. וכעבור מספר דקות, כשהחל לסגת לאחור, ניפתחה עליהם אש תופת. החולייה כותרה. אש הכדורים הנותבים הלכה וקרבה אליהם. חייל סורי דרש מהם להיכנע. הבטיח שלא יאונה להם כל רע. יעקובי, פנה לאנשים. „חברה, זהו זה, נקום ונרים ידיים". אחר כך

הוסיף, „אצל הגנבות האלה זה יקח כבר הרבה זמן".

מאיר יעקובי, גד קסטלניץ מרמת יוחנן, ג'קי לינד מירושלים, אורי אילן, ומאיר מוזס, קצין, יליד רומניה, פליט שהגיע לאחר השואה, נלקחו בשבי.

האפשרות הזו, לא נלקחה בחשבון. איש לא הכין אותם לחקירה צפויה, לא הדריך אותם. לא אמר מה מותר לומר, מה אסור. במשך מספר דקות, קודם שהופרדו זה מזה על ידי הסורים, סיכמו ביניהם, כי יעקובי הוא המפקד. הם חוליית חיילים שטעתה בדרכה. על המיתקן אין לדבר.

בחקירה הראשונה נדרשו למסור פרטים מזהים. העינויים החלו מאוחר יותר.

אורי אילן, התאבד לאחר כ־5 שבועות. מנותק מרעיו, מיוסר, קיבל את ההחלטה, מבלי לדעת, שכבר קודם לכן, מאיר יעקובי ומאיר מוזס הובילו את החוקרים הסוריים למיתקן.

הידיעה על נפילתם בשבי לא עלתה לכותרות הראשיות, מדינת ישראל עסקה אז בפרשת תפיסתם של אנשי המחתרת היהודית במצרים, שהואשמו בריגול והועמדו למשפט צבאי במצרים.

וכן, בנסיונם של ספינת חיל הים, "בת גלים" לחצות את תעלת סואץ, ונפילת

אנשיה בשבי. ובייררוטו של מטוס אזרחי, סורי, ארבעה ימים בלבד לאחר שביית החמישה.

משה שרת, ראש הממשלה ושר החוץ, מעביר את הטיפול בעניינם של החמישה לידיו של יוסף תקוע, נציג ישראל באו"ם.

תרדת המשפחות לא מגיעה לעיתונות, ואולי אף לא לשערי הקרייה, ולא ללישכתו של ראש הממשלה. המונח "חיילים יקרים" יכנס ללכסיקון הלאומי 30 שנה אחר כך. תודעת התקשורת, לפני 30 שנה, היתה שונה ביותר. הציבור לא היה מיודע למהלכי מימשל פנימיים. קשה למדי לשחזר, במלים אחדות, במסגרת כתבה זו, ולתאר את המנטאליות של קול ישראל, לדוגמה, של לפני 30 שנה. מותר אולי להסתפק בתיאור של קול ישראל כגוף תקשורת שהיה קשוב מאד לאינטרסים השילטוניים.

„פייגה אילנית היא אשה חזקה מאד", אומר היום חיים מרגלית, חבר קיבוץ, „אבל היא זבוב לעומת מרים גרוף. מרים גרוף החליטה שהיא צריכה לשגע את המדינה, להוציא את הילד שלה. פייגה חשבה שהמדינה תעשה כל מה שאפשר. היא לא רצתה יותר מזה. ואני לא שופט, ואני לא אומר מי צודקת יותר, כי אני לא יודע".

פייגה אילנית מתנסחת בזהירות. „זו בעיה מאד סבוכה, אבל כל צה"ל עומד על עניין הערבות ההדדית. לא משאירים חייל בשדה הקרב".

אחר כך תאמר „אנחנו חיים בתקופה של

וההירואיזציה, הורסים הכל. לא היו ביצות, לא היתה מלאריה, לא היתה הירואיקה. אלתרמן לא היה. כשרחל ינאית אמרה לי מה שאמרה, כעסתי. אנשי העליה השניה רצו להיות יותר מבני אדם. אני לא רוצה. אבל, אני גם לא רוצה שיקחו ממני את מה שהיה".

■ ■ ■

גן שמואל, שנות הארבעים. תפיסת עולם ספרטנית. מיטות ברזל, קרש עץ, מזרון דק, שיהיה לילדים גב ישר. את הראש חופפים לילדים במים קרים. בלילות, עוברת שומרת הלילה בבתי הילדים. ילד בוכה, הוא ילד מתפנק.

השבוע ראיתי בגן שמואל שלוש מטפלות יוצאות עם שבעה ילדים לתפוס רגע של שמש באמצע הגשם. תשגיתי כשאתם חוצים את הכביש, הן צועקות לילדים.

לפני ארבעים שנה, לא רק תפיסת העולם היתה אחרת, גם הזמן היה קצוב.

חיים מרגלית: „הגעתי לקיבוץ ב־45'. אורי היה אז בן שמונה. בפעם הראשונה שנפגשנו, ראיתי ילד מלוכלך, חבול, מתרוצץ בחצר שלפני המוסך, איפה שהיה הגזרה של גן שמואל, יורה דרך המקל. הוא היה משוכנע שאני טרוריסט מאצ"ל ושקוראים לי מנחם. הוא המשיך לקרוא לי מנחם. גם משהיינו כבר חברים טובים.

אורי אילן, הקבר. עם הזמן, עשרות ילדים נקראו על שמו. הפעולה עצמה, בסוריה, היתה לכאורה שיגרתית. הוגשה הצעת אי אמון בממשלה. תשומת לב הציבור לא התמקדה בפרשה. אמו של אורי אילן חיה גם בהשראת שיר של אלתרמן. תצלום, עדנה בר רומי

ההיסטוריה היהודית היתה עבור אורי אילן סוג של מירוץ שליחים • הוא הכין את עצמו, מילדותו, להיות גיבור • החיים עושים את שלהם, פצעים מגלידים, השיכחה עוטפת. רק ההורים חיים את הדבר במלוא עוצמתו • מאיר הר ציון מסרב להתראיין. עזבי, הוא אומר, למה לך,למה לנו, זה היה וזהו

„היום היו שולחים אותו לכיתה מתקנת, ומקלקלים אותו. אז הוא פשוט התרוצץ בחצר ועשה מה שרצה. ומצד שני היה אנציקלופדיה מהלכת על שתיים. ילד שבלע ספרים, שוכר את מה שקרא. צר לי הלב, צר לי כל כך שהוא לא חי".

בגן שמואל, היום, יהיה מי שיאמר, זה לא מקרה. זה לא מקרה שדווקא אורי התאבד. ההיסטוריה היהודית לא היתה בשבילו אלא מרוץ שליחים, חוצה דורות. ובמושגים שלו, זה היה התור שלו לקבל את המקל, להעביר אותו הלאה.

„גבורה זה מושג נזיל. אנשים לא נולדים להיות גיבורים". אומר עמוס עמיר, בן קבוצתו, חבר טוב. „יש גיבורים בהכרח, ההיסטוריה שלנו מלאה בהם. תפרקי כל סיפור קרב לגורמים אנושיים, תמצאי גבורה. מה שאני כן יכול לומר על אורי זה שהוא הכין את עצמו להיות גיבור. הדחף להיות בסדר, להשתוות לכל מה ששמע כילד, מה שראה סביבו, היה חזק מאד אצלו.

„כמה ילדים היינו אז בסך הכל? שבעה או שמונה. התרוצצנו בחצר. בפרדסים, הסתובבו החברה של הפלמ"ח, התאמנו, אירגנו מחסני נשק, סליקים. במשק דיברו על המלחמה, על מרד הגיטאות, על המאבק בבריטים. כולנו שמענו משהו. אורי שמע הכל. הוא שמע הכל כי רצה לדעת הכל.

„כששמעתי שנפל בשבי, פחדתי. אני לא יכול לומר שחזיתי את מה שיקרה, ובכלל, חששות כאלה קיימים לגבי כל אחד שנופל בשבי, אבל אורי היה איש בלי פשרות. אחר ישבר קצת, ידבר קצת, ישאר בחיים. לא אורי".

„לאורי היה קוד של כבוד", אומר חיים מרגלית. „קוד של אורי. קוד מאד חיילי. הייתי שואל אותו איך הטירונות, היה אומר לי בסדר גמור. ולא קשה לך? מה פתאום. מה פתאום שהטירונות תהיה קשה לו. בשבילו להיות חייל היה להיות מינימום ווינגייט.

„הוא לא יכול היה להשלים עם הנפילה בשבי. עינו אותם שם, עינויי תופת. היום אנחנו כבר יודעים. אבל לא העינויים שברו אותו. שברה אותו העובדה שהוא, אורי אילן, נפל בשבי. שיכול להיות וכוחו הפיסי לא יעמוד לו והוא יבגוד.

„זו היתה פעולה פרטצ'ית ולא מאורגנת. אבל, אני משוכנע שלרגע לא על דעתו שמישהו משולחיו היה אשם".

■ ■ ■

דן פרנק מלווה אותנו לבית הקברות של גן שמואל. חמש אחר הצהריים. פרנק מהדק את שולי המעיל. עומד בצד ורואה רחוק.

כצוואתו כותב אורי אילן, תקברו אותי ליד גבי. עכשיו הם מונחים זה ליד זה, וענפי הבוהיניה מצילים עליהם.

גבריאל ולד, היה ילד חוץ. הגיע לקיבוץ במסגרת עליית הנוער, יתום, ללא קרובים. בפברואר 54, נרצח על ידי ברואים בבית ג'זברין. על בית ג'זברין, באותם ימים, דיברו כמו על המערב הפרוע. מי שלא היה מוכרח להגיע לשם, עקף אותה.

לא רחוק מהם, קבור רניאל פקטורי, מוזיקאי מוכשר, איש צעיר שנרצח בגן מאיר בתל אביב.

פקטורי גידל דור של מוזיקאים בגן שמואל. עד היום, מספרים על המחזורים שעברו תחת ידיו שהם מסוגלים לזהות זיוף של טון אחד ביצירה שלמה.

אורי העדיף את החצר על פני שעורי המוזיקה של פקטורי. כל מי שסיפר עליו אמר הוא היה ילד שידע הכל, הכל, חוץ ממוסיקה.

ודן פרנק אמר, „ואני אומר לך שאפילו מוסיקה הוא ידע"

ועוד שוכבים שם, יצחק גרינבויים, ובנימין בנו. שבקיבוץ קראו לו ביניו. ואחרי הרבה שנים אמרו עליו שהוא האחראי לדור השמאלנים שצמח בגן שמואל.

ביניו היה המחנך של אורי אילן. ומלבד זאת אהב אותו אהבה גדולה.

כשאנחנו יוצאים מבית הקברות, אנחנו עוברים את המוסד החינוכי. ובאים לבית של חיים מרגלית שיאמר לנו בקול גדול, שאחר כך ישבר לבכי „איזה מיתוס? באוטובוס הייתי רץ ושואל אנשים אתה יודע מי זה אורי אילן, אתה יודע מי זה אורי אילן, מי בכלל יודע? מי זוכר אותו? פייגה ושלמק זוכרים אותו ודן ומיכל, שחבל מאד שלא הלכת אליה, וחיים מרגלית. אז איזה מין מיתוס זה?"

החיים עושים את שלהם, יאמר עמוס עמיר. רק ההורים לעולם לא ירפאו.

לעמוס עמיר בן שקוראים לו אורי. כשהלך הבן לצבא, משהו בתוכו נכה. פעמים אחרות בשבוע הוא עובר ליד בית העם של גן שמואל, שקוראים לו בית אורי. לפעמים נכנס. וכשהוא נכנס, הוא רואה את תמונתו

של אורי אילן וחושב לו, אלוהים אדירים, אנחנו כבר בני 50. לוא אורי היה חי, היה יכול בקלות רבה להיות כבר סבא. ועל הקיר, תמונה של בחור צעיר. כמעט ילד.

„ראית את הבלורית שלו? אוהו, התסרוקת זה סיפור. היינו מסתפרים ככה יקצר קצר בצדעיים ומשאירים בלורית גדולה מקדימה. "צופרינה" קראו לזה. היה צריך לדעת להשתמש נכון במסרק כדי שהצופרינה תראה כמו שצריך. וזה הלך טוב מאד עם מכנסיים קרועים, סנדלים שמהסוליה נשאר רק רמז". אבל כשהלך לצבא, אפשר היה להיתגלח על הקמט שהיה לו במכנסיים.

ב־29.3.56, 41 חודשים לאחר מותו של אורי אילן, חזרו ארבעת השבויים הביתה. הם הוחלפו תמורת 40 שבויים סוריים, שנתפסו במהלך פעולת גמול ותסיפה, עליה פיקד מאיר הר ציון. מאיר הר ציון שהיה מפקדם הישיר של שלושה מתוך הארבעה.

שניים מהם הועמדו למשפט. מאיר יעקובי קיבל נזיפה. מסגן מאיר מוזס נשללו דרגותיו.

מאיר יעקובי נהרג זמן קצר אחר כך במבצע קדש. לא היתה לו שום סיבה לרוץ למלחמה הזו, אומרים היום בגן שמואל, חוץ מהעובדה שרצה למות.

מוזס ויעקובי טוהרו ב־69. מסמכים שנתפסו לאחר המלחמה הוכיחו כי השגיים. לאחר שחשפו את המיתקן, ניסו להפעיל את המוקש שהוטמן בתחתית העמוד, במטרה למנוע את גילוי שיטת התיפעול של המכשיר. הפעלת המוקש היתה מביאה למותם.

המוקש, כך הסתבר, לא פעל בשל הרטיבות. את הדרגות החזיר משה דיין, אז שר הביטחון, למאיר מוזס.

מוזס, שעד אז, הספיק להחליף את שמו, לעזוב את הקיבוץ, ולנסות לבנות חיים חדשים, נאות להתראיין פעם אחת בלבד. ביולי 86'.

ג'קי לינד, עזב את הארץ. לפני שנתיים הגיע לביקור. בא לביתם של פייגה ושלמה, ישב ובכה ולא אמר מילה. אחר כך, קם ונסע.

בינימין ג'יבלי, היה באותם ימים ראש אמ"ן. ג'יבלי סרב להתראיין לכתבה זו.

מאיר הר ציון, אז מפקד סיירת צנחנים,

אמר עובי, עובי, למה לך. ואפשר שהיה זה הפרוק, או השיבושים שבקו, ואפשר שרעד קולו.

„זו היתה תקופה אחרת, ואנשים אחרים. פייגה אילנית לא היתה עומדת בחורה של שר הביטחון ובוכה שיחזירו את בנה. מישהו כבר עשה את החשבון כמה אנשים נהרגו כדי שסבו שוחררו 1180 המחבלים? „אבל עובי למה לך? למה לנו? זהו, היה"

■ ■ ■

השבוע, פייגה ושלמה מספרים לי על בית ספר רנציגר, בקרית שמונה, ועל בית הספר מג"ס באשקלון. יוזמות מקומיות שהולידו יום בשנה המוקדש לזיכרו של אורי אילן.

שלמה: „הם מבקשים שנבוא, ואני לא רוצה. ואני לא יכול. אני לא רוצה שידבק בי שמץ של חשד שמא אני חושב שיש למעלה מקדושת החיים. אני מפחד מההזדהות שלהם, מהלהט של הילדים ואלו שבוחבים לנו. אני נרתע מלשאוף לגאולת הזה".

יצחק, אומרת פייגה אילנית, לא היה בודד, אברהם אבינו החזיק בידו

יצחק, אומרת פייגה, לא היה בודד. אברהם אבינו אחז בידו. אורי שלנו היה לבד. מה היה לו? כל הרעיון הזה של הפתקים. כאילו על כתפיו הוא מוטלת המשימה לא רק לעשות את מה שעשה, אלא גם לדווח לצבא מי היה המענה שלו. לדבר בשמם של הניתים. 67 שעות עבר אורי כדי לנקב את הצוואה שלו. 67 שעות, לבד, בחדר הנורא ההוא"

ועוד היא אומרת, „אני לא מקבלת מאף אחד שלא היו גיבורים. אני זוכרת אשה אחת שאינני יודעת את שמה, שהפילה עצמה על בת אחותה, כשרה התעופה לוד בהתקפה הרצחנית היא מתה והילדה ניצלה. העם כולו גדול יותר ממה שהוא באמת".

עמוס: „אני לא מבין גדול בציונות. אני משתדל לקיים אותה. אם הרמטכ"ל אומר שיש בעיה של ראש קטן, אני נוטה להאמין לו. יש בעיה אמיתית. איפה אני כאבא, אני לא יכול לומר לך. או לא היה ראש קטן.

■ ■ ■

לאחר 13 שנים, מלחמת ששת הימים ושיח לוחמים. שמו של אורי אילן אינו מוזכר בו גם פעם אחת. ויש שם ניסוחים אחרים לגבורה, וטעם אחר לכאב. ויריב בן אהרן כותב בהקדמה: „ימצא פה יותר מקירבוב של זעם שמקורו בסרוב לאותן ציפיות המבקשות לראות בהיותנו 'חיילים טובים' – שירותנו המובהק לחברה".

ואחר כך, מלחמת יום כיפור. ומשה דיין, שקרוביו של אילן אומרים עליו „היו לו הרבה

פנים לאיש הזה, אותנו וכינו כמן הכוכב" נושא דברים ביום השנה העשרים למותו של אורי. זהו משה דיין של אחרי המחדל, וועדת אגרנט והפגנות ההורים השכולים. והוא אז איש כה קשה. ועל הקבר הוא אומר: פעולת "צרצר", שם צופן, היתה הכרחית. היא לא היתה אמורה לבוא לאישורי. אך לו באה, הייתי מאשרה.

ועוד הוא אומר „רוב ההרוגים נופלים מפני ש.. בגלל ש... אבל יש בודדים שנופלים בשביל ש... כדי ש.. כמו אורי אילן".

וכאמור, הוא חוזר לשם אורי אילן ביום בו הוא פורש מממשלת בגין.

ובבית של אורי אילן, פייגה שאומרת סליחה ומחילה אני מבקשת ממך בני, אומרת תקראי את אלתרמן, לא היה מי שכתב נכון ממנו, והיא לוקחת את האנתולוגיה ליד, ובשל כוונותי מקריאה לי את השורות האחרונות

„העם הזה חייב לזכור כי הוא את הדגלים שולח
ולא רק כאויב נלבד חייב לגאול הוא את דמם
הרבה שירי מוסר השכל ישים הוא לאבו, שורח
אך יש פתקי נייר קרועים שעל ליבו יתיז ותם

אורי אילן בנעוריו, בגן שמואל. הוא חונך על מיתוסים, יחד עם מעט נערים שהיוו את קבוצת הילדים של הקיבוץ. הוא גדל וחונך לחוך גורלו

חיפה הכחולה?

עקומת הפשיעה החיפנית בעליה. חלק ניכר מן הפעילות העבריינית מתמקד בטלוויזיית הכבלים, המשגשגת באזור • מותו של חיים שושן, השופט של העולם התחתון החיפני, הפר את האיזון העדין, גרם לפירצי אלימות • שושן החמיץ את עידן הטלוויזיה בכבלים • קובי ברוק מציג תמונת פשע חיפנית המורכבת מעסקי טלוויזיה, סמים, זנות, עבריינות רכוש, דו קיום יהודי ערבי

מאת קובי ברוק

החיים עצמם סגרו את המרחק בין חיים שושן לבין טלוויזית הכבלים הפיראטית, המשגשגת באזור חיפה. שושן מת כפי שימותו לעתים קרובות אנשים שהפשע הוא עולמם. טלוויזית הכבלים צומחת כפי שתצמח פעילות עסקית מבטיחה, בתחום הדימדומים שבין החוקי לבלתי חוקי.

שושן היה שופט חיפני, השופט, במסגרת העולם התחתון. הוא לא הספיק לשפוט בסיכסוכי טלוויזיית כבלים.

עסקי הטלוויזיה כמעט עשו את רוב הפעילות הבלתי חוקית בחיפה למיושנת, ובוודאי לבלתי מתוחכמת. התיחכום, וכן כסף, נימצאים בכבלים.

הערת אזהרה הכרחית: לא כל העוסקים בכבלים הינם עבריינים, או עבריינים לשעבר. סביר להניח שלשון ההכללה של כתבה זו עלולה שלא לעשות צדק עם אנשי עסקים הגונים, משלמי מס, שומרים על זכויות יוצרים. עם זאת, נכון לקבוע שעבריינות היא מאפיין בולט, מתמשך, של עסקי טלוויזיית הכבלים בחיפה ובנותיה. עד כאן, הערת האזהרה.

שנת 85, היתה שנה חיפנית קשה, בתחום הפשיעה, האלימות, והמתח בין חבורות עבריינים מקומיות. קיימת בעיר תחושה, מאוד מחודדת, בעניין זה.

לא מעט אנשים אולי חסרים את חיים שושן, שנרצח בתא מספר 5. שושן, כ"שופט", עצר אלימות, חיסל סיכסוכים פנימיים. לא קם לו יורש חיפני. לפי שעה, לא ייבאו יורש מעיר אחרת.

שושן, כאמור, החמיץ את הטלוויזיה. הוא התעסק עם אנשים כמו צ'רמי ועופר. מיד נגיע אליהם. הוא התעסק גם עם כבדים מהם. מה שקרה בחיפה, איכשהו עבר דרכו.

לכל עיר גדולה, השושן שלה. לשושנים אין בהכרח סימני היכר מקומיים יחודיים. החיים העבריינים מייצרים אותם. שושן צמח לתוך תפקידו בטבעיות גמורה. העובדה שאביו היה שוטר, לא יצרה לו סוציולוגיה יוצאת דופן במיוחד. או אביו היה שוטר.

כתבה זו פגומה מעט. אין נתונים מלאים. המשטרה אינה מתרשמת שעקומת הפשיעה המקומית עלתה לאחרונה. סביר להניח שאיש לא יציע הקמת ועדת חקירה, בעקבות רשימה זו. מי יחקור את השפעת מלחמת לבנון על שוק הסמים החיפני. מי יחקור את נקודת הפתיחה, ואת תהליך ההתפרסות של טלוויזיית הכבלים הפיראטית.

אף לא אחד. לא מעניין. נושא מופשט מדי, מפוזר מדי. אבל, אולי.

■ ■ ■

כשנורה הכדור הראשון, מת הגיבור האחרון. חיפה, קיץ חם. יונה, אשה יפה, בלונדינית, הניחה את הקפה ופרשה לחדר אחר. יונה אשתו של חיים שושן, היא אולי האשה המוגנת ביותר בחיפה.

סוף שנות ה־70, שושן השופט של העולם התחתון בעיר, בתקופת השיא. בלשכת החקירות של משטרת חיפה, יושב אז סנ"צ אברהם צמרת, קצין חקירות ותפקידים מיוחדים. הוא מונה 30 פושעים בכירים בעיר, 150 פושעים זוטרים, ועוד 300 עבריינים קטנים. חיים שושן בראש הפירמידה, שולט בכל –

480. הוא חבר טוב של שמעיה אנג'ל והרצל אביטן, שמות כבדים מהמדורים הפליליים. שושן משליט סדר. יש שקט יחסי בעיר.

הם היו מהקטנים. מכות, פריצות, קצת סמים. לצ'רמי, כל מעצר נראה כמו צו מילואים, ועופר רק התחיל עם הירואין.

חיים שושן ישב מעברו השני של השולחן. מגרד באף מה"לבן" ומקשיב. היתה איזו מחלוקת בפריצה האחרונה. הם לא דיברו שבוע, פעמיים הלכו מכות. מישהו מהשניים התעורר, לילה אחד, מפיצוץ רימון. סכסוך רגיל, ענין של כסף.

צ'רמי נשבע שהוא ראה לירות שטרלינג. עומר, השותף, נפטר מהסחורה ואמר שהיו שם לירטות איטלקיות.

הפגישה עם חיים שושן היתה עבורם קפיצה לעולם של ה"גדולים".

אחד מהם יצא "מאנייק" ושילם פיצויים עפ"י החלטתו של שושן, חיים שושן החליט. היה שקט בעיר.

חיים שושן גמר כמו כל הגדולים. הוא נרצח בכלא רמלה, בזמן שישב באגף השמורים.

מאז, מתפקד העולם התחתון בחיפה בלי בית דין. סתם רוצחים, כמו פיאמי מסראווה שחיסל את אבי אבטליון, שפחד שילשין. יש עולם תחתון אכזרי, עם האחוז הנוכחי הגבוה בארץ של חיסולי חשבונות. חיים שושן השאיר חור בחיפה. אין סדר.

חיים שושן בנה את עצמו לבד. לא היה לו גב. הסיפור שלו מתחיל כהדר הכרמל. משפחה פשוטה, אבא שוטר, חיים לומד בבית ספר "בסמ"ח" שליד הטכניון. בני המחזור שלו מסתובבים היום עם תואר שני בהנדסת מחשבים. חיים שושן בחר להתמחות בחומרי נפץ, מערכות אזעקה וצובר תיקים במשטרה. בזמן שרותו ב"גולני", הכיר את שמעיה אנג'ל והדרך אל הפשע נפתחה.

שושן חריג בנוף של העולם התחתון בחיפה. טיפוס של גנגסטר קלאסי עם אינטילגנציה מעל הממוצע.

סוף שנות ה־70, תחילת שנות ה־80, חיים שושן מנהיג מוכר בעולם הפשע. אביו פורש מהשרות במשטרה, ואמו אומרת לו, בחרת בפשע, מברוק, אלה החיים שלך, רק תהיה זהיר, ואל תיפול בידיים של המשטרה. שושן מקשיב ומוריק "לבן". משהו כזה. הסיפור ניכנס לפולקלור החיפני. חיפה צמאה לפולקלור.

סוף 82, חיים שושן ב"קריזה". בבית הקברות בקרית אתא מוצאת המשטרה את גופתו של איקא טובול, עבריין חיפאי מוכר. חיים שושן נעצר כחשוד ברצח. במהלך המשפט, הוא מפטר את עורך דינו, ומחליט להגן על עצמו. שושן טוען, שאבי חן רצח את טובול. אבי חן נרצח זמן קצר לפני כן, בבית המעצר.

"אני לא רגיש לרציחות. אבל, אצלנו נהוג שאם חבר מתכונן לבצע רצח הוא מזהיר את חבריו, שידאגו להכין להם אליבי מוצק. הייתי קרוב לזירת הפשע. ואבי חן האכיל אותי".

בית המשפט מזכה את שושן מרצח, ומרשיע אותו בהריגה. שושן בכלא רמלה, מחכה למשפט נוסף באגף "רקפת", אגף אסירים טעוני הגנה. האשמה – רצח שולמית שלי ומישל נחמיאס.

המשפט נמשך. זמן רב. כל עדי התביעה סיימו את עדותם. העד האחרון, חיים שושן. התובעת משוכנעת שלא היה לו אינטרס אישי ברצח. פשוט עשה טובה לשמעיה אנג'ל.

חיים שושן מגן על עצמו, מסרב לקבל הגנה של עורך דין.

הוא יושב בתא מספר 5, באגף השמור ביותר בבתי הכלא בישראל. עד אז, לא מסר שושן כל הודעה במשטרה, ואיש לא ידע מה הוא עומד לאמר בבית המשפט.

באגף "רקפת", עוקבות מצלמות טלוויזיה אחרי האסירים 24 שעות ביממה. עשרה מהפושעים הכבדים ביותר במדינה נמצאו שם אותה תקופה. ביניהם, שמעיה אנג'ל והרצל אביטן.

יום רביעי, סוף דצמבר 1983. 7.40 בבוקר. הסוהר התורן נכנס לתא מס' 5. חיים שושן על המיטה. פניו מושחתים, ובגופו למעלה מארבעים דקירות סכין.

השנה החדשה נפתחה בסידרה של סיכסוכים. חמישה חיסולי חשבונות בחודש האחרון. שניים מהם נגמרו ברצח. סמיח אבו־לז'ה, היה האחרון, לפי שעה. סמיח, סרסור בן שלושים וחמש עם תיקים מגיל בר־מצווה, רק יצא מהכלא. סביר להניח, שניסה לחזור ולהשתלב בשטח. השטח, במיקרה הזה, נימצא בעיר התחתית, מובלעת של זונות וסחורות מוברחות. סמיח ישב ב"פינצ'י" באר, עם אחת הזונות, כשסאלח עבד נכנס פנימה. סאלח, גם הוא סרסור מקומי, ניגש לסמיח וחיבק אותו. תוך כדי חיבוק, שלף סכין ודקר אותו פעמיים. סמיח אבו־לז'ה הצליח לזחול לפתח תחנת המשטרה שממול, צנח על המדרגות ומת. כרוניקה מקומית.

חיים שושן עזב את חיפה בתקופה קשה, בתחילת שנות ה־80. אז, החלה הפלישה האמריקאית, עם הצי השישי. עסקי הזנות עברו לעבוד בירוקים.

82' היתה שנת תנופה נפתח הגבול עם לבנון. ארץ החשיש, מלחמה, חוקי משחק שונים, סמים תוך כדי מלחמה. העולם התחתון של חיפה הרוויח מהמלחמה. עולם תחתון דינאמי, מסתגל במהירות לשינויים בזירה.

שנה אחרי המלחמה, דיברו במשטרת חיפה על יותר מ־400 סוחרי סמים. בעכו, נתפסה משאית עם טון וחצי חשיש, ומול חוף ארגמן נפלטו 200 קילו טריים דחוסים בצמיגים. חיפה עלתה על המפה, ממנה ירדו הסמים דרומה למצריים, ומזרחה לכיוון ירדן. תוך זמן קצר, התפתח המסחר לחו"ל. חיפה שלחה חשיש, אירופה החזירה הרואין. משה גרינגברג שלח לגרמניה "כיף" בתוך גלשנים, וייבא אותם מלאים בקוקאין. המשטרה הפעילה סוכנים, שטינקרים, האזנות סתר ו"מודיעין משטרתי". ברחובות, נמכרו ה"שורות" באותה קלות בה נמכרו פעם "אצבעות". 84' היתה שנת ה"לבן".

משתמש ממוצע שורף על "לבן" אלף דולר, בשבוע. אתה לא יכול להזריק או להריח ממשכורת קבועה. המשטרה רשמה עליה תלולה ב"עבירות רכוש". רכוש גנוב, הנמכר לעתים בבהילות, מממן רכישת סמים.

העולם התחתון מתאים עצמו לחיפה, מרושת על פניה, נחלק לאזורים, יושב למטה, בעיר התחתית, בהדר, קו עובר מטירת הכרמל ומחנה דוד בדרום, לקרית ים, בסמ"ח טבעון ותל־חנן בצפון. כל שכונה, והקליברים הכבדים שלה, מאורגנים במשפחות כמו "מאפיות" קטנות. הכרמל נקי, יחסית.

הדרך ל"פיסגה" ארוכה וקשה. בתחום זה, התעצבה מסורת חיפנית, וכן פולקלור. מתחילים בשכונה, גדלים על מיתוסים של שוטרים וגנבים, מנסים להתחכך ב"גדולים".

אתה משרטט מסלול דמיוני של הצלחה שאחרים כבר נפלו בו. אבל, אתה בשלך. תיק במשטרה מעלה אותך ב"דרגה". מכות, סחיטות, סמים ופריצות. יום אחד, ישראל נראית קטנה. מחליטים לנסות בארצות אחרות. עיר החלומות – פרנקפורט. אתה מתחיל שם בתור פושר קטן, נוהג ב"פולקסוואגן" ממוצעת. תוך זמן קצר, עוברים ל"קשים" ורוכשים "ב.מ.וו.". המשטרה הגרמנית יודעת, עוקבת אחריך, ולא נוגעת. בשלב הבא, כבר לא מדברים בגרמים, עוברים למשקלים הגדולים. את ה"ב.מ.וו." מחליפים ב"מרצדס". בקיץ, קופצים לבקר את החבר'ה בשכונה. מסתובבים בעיר עם שרשראות זהב ומעילי פרווה. חוזרים לפרנקפורט, מנסים להגיע ל"פורשה".

שם, בין ה"מרצדס" ל"פורשה" אתה נופל. המשטרה הגרמנית, שעקבה בשקט, תופסת אותך בפינה. אם לא המשטרה, אז מישהו אחר כבר מתכנן להוציא אותך מכלל פעולה.

חוזרים לחיפה ומתחילים את הסיפור מהתחילה. קשה להחזיק מעמד ב"פיסגה".

זנות, סמים ועבירות רכוש, זהו המשולש הקלאסי עליו בנוי העולם התחתון. אין בעיה של דו־קיום. בני המיעוטים חזקים בזנות, אך ביניהם הרבה נרקומנים. היהודים שולטים בסמים, בעיקר בקשים. סוחרים ומשתמשים. בעבירות רכוש יש שותפות. אין בעיה של טריטוריה, או של כמות.

למשולש הזה צמחה, בשנה האחרונה, צלע רביעית: הטלוויזיות בכבלים.

חיפה הרדומה אוהבת טלוויזיה, ענף הבידור העיקרי לפועלים. בעיר, ובאזור הקריות, פועלות כיום למעלה מ־50 תחנות שמשדרות בכבלים.

זהו עסק כדאי. מאה ומשהו דולר דמי מנוי שנתי, כ־50 אלף בתי אב יונקים סרטים, פרסומת, חסויות למיניהן – יותר מ־10 מיליון דולר מחזור שנתי. כסף קל, לא בדיוק חוקי. מניחים שני מכשירי וידאו בדירה, מעלים כבלים לשכנים, ושמים ילד שיחליף בערב סרטים. העולם התחתון אוהב כאלה עסקים. יש תחנה בכל שכונה. 30 מהן מופעלות על־ידי אנשים בעלי עבר פלילי.

הטלוויזיות בכבלים שינו את חוקי המשחק. לא עוד עורכי דין פליליים ועבריינים. עכשיו, יש עבודה המתמחים בזכויות יוצרים. עורך דין אליעזר גל מייצג כמה מהפיראטים האלה, במרכאות לדבריו. "יש אצלי כאלה שהם על סף העולם התחתון. נתתי להם אולטימטום, שאם עוד פעם יהיה שימוש באלימות, אני מגיש התפטרות. הם עושים דברים נוראים, כמו לגנוב זכויות יוצרים. בתור עורך דין, אני חייב למצוא דרך להגן על הלקוח שלי. היה לי מקרה אחד עם עבריין מועד. סרבתי לייצג אותו. הוא הלך לעורך דין אחר. עם השאר מצאתי פתרון אחר. אני מציע להם להקים את המערכת ולהעביר את ההקרנה למישהו אחר. אם המקרין הוא עבריין, גנב או רוצח, זה אני כבר לא יודע.

"הדברים מסובכים מבחינה משפטית. יש אפשרות להגן עליהם. עובדה, עד היום, פרט למיקרה אחד, לא חוייב בעל תחנה לשלם פיצויים.

"אני מגן עליהם מסיבות משפטיות טהורות. אני לא מצדיק אותם מבחינה מוסרית. עצם העובדה שמישהו מותח כבלים, משתלט על אזור וגונב זכויות יוצרים, הוא דבר נורא. כל הנושא הזה של טלוויזיות בכבלים הוא בור ללא תחתית. צריך להסדיר את זה באופן חוקי".

לא חיפה ולא העולם התחתון החיפני המציאו את הטלוויזיה בכבלים. העולם התחתון קלט מהר שזה עסק ריווחי.

ילד היה מריח שזה עסק. התחילו לחפש תחנות, להשתלט עליהם. אלה שכבר ישבו שם, לא ויתרו כל כך מהר. היו איומים וסחיטות. בקרית אליעזר, רצו עם אקדחים ברחובות. לשמעון מזרחי נישרפה המכונית. מזרחי, בעל תחנת טלוויזיה במחנה דוד, לא רצה עסקים עם המשטרה. אשתו לא ויתרה, והגישה תלונה.

התהליך נימשך שנה. עבריין אחד נכנס. אח"כ עוד שניים. היום, מתנהלת המלחמה בין העבריינים.

מלחמות במקרה זה, לא מכניסות כסף. להיפך. צריך לקחת בחשבון את משרד התקשורת, ואת מפיצי הסרטים.

בעלי תחנות אלו שניתן לאפיין אותם כעבריינים, הבינו שצריך לחשוב אחרת, בכיוונים נקיים. 40 תחנות התאגדו תחת ארגון־גג "איגוד בעלי תחנות הכבלים בחיפה". אגודה לכל דבר, משלמים מע"מ, מס הכנסה, יש משרד, מזכירה ומשמעת פנימית חמורה. לחברי האיגוד אסור להקרין סרטים כחולים, וכל המפר תקנה, מועמד לדין משמעתי. בין סרט לסרט, מקרינים פרסומות. 1000 דולר לשתי דקות פירסום, יום, יום במשך שבוע, מחיר מחירון. במונחים של מקומון קטן, זו אולי מודעת פירסום בגודל עמוד.

באגודה זו חברים רק 80 אחוזים מהתחנות באזור. השאר פועלים באופן עצמאי. כל אחד בשיטות המקובלות עליו. מדי פעם, מגיעים אנשיו של עו"ד אבנר מנוסביץ לנתק כבלים, בהוראת בית משפט. עו"ד מנוסביץ מייצג בארץ את חברות הסרטים הגדולות.

אנשי פדרציית הסרטים שלו הגיעו יום אחד לתחנה של רמי אטיאס. אטיאס, טיפוס מוכר, חיכה להם, עם עוד שניים, ומוטות וברזלים ביד.

לא הכל הולכים בדרך של אטיאס. יש כאלה שחושבים. כמה מבעלי התחנות פנו לעורכי דין, ומצאו פתרון מקורי. הם התקשרו עם אסירים היושבים בכלא, שנידונו לתקופות מאסר ממושכות. בעל התחנה מחתים את האסיר על חוזה פיקטיבי. על הנייר האסיר מספק את הסרטים. כל חודש מכניסים לו כמה דולרים לחשבון בנק. בעל התחנה יכול לשדר כחוק בערוצי הכבלים. מפיצי הסרטים נשארים חסרי אונים. לך תתבע מישהו, שיושב לכמה שנים, על זכויות יוצרים.

שכונה שקטה קרית אליעזר. שיכונים מקוביות, ואוכלוסיה של מבוגרים וזוגות צעירים. שכונה קלאסית לטלוויזיה בכבלים. ב־82', פתחו שם תחנה. אולי התחנה הראשונה בחיפה. מערבונים, סרטי בורקס. ביום שישי בערב הקרינו סרטים כחולים.

לפני שנתיים, נכנס שותף חדש לתחנה. בתקופה ההיא נסגרה עסקה כזו 15 אלף דולר. היום, מוכרים תחנה ביותר מ־100 אלף דולר.

משהו בעיסקה הזו לא דפק כמתוכנן. ייתכן שהכסף לא הגיע בזמן. ערב אחד שמעה קרית אליעזר יריות. לא מהטלוויזיה, אלא מהרחובות. הסכסוך הזה נגמר. היום, יושב שם בעל תחנה אחר, מוכר למשטרה.

לפני שנתיים, התקשרה התחנה לחברת רב־בריח. הציעו להם, באופן אלגנטי, להקרין פירסומים בטלוויזיות בכבלים. ב"רב בריח" עשו חושבים. בסוף, הסבירו לבעל התחנה שיש לו כאן עסק עם חברה בינלאומית, יש מוניטין ואי אפשר להכניס פירסום לערוץ טלוויזיה לא חוקי.

בעל התחנה לא התאמץ לשכנע. הלך והסריט סרטון וידאו בן 30 שניות. הסרט הציג כיצד ניתן לפרוץ מנעול רב־בריח, 15 שניות. במשך שבוע, רץ הסרט בבתי המינויים, בקרית אליעזר. תוך זמן קצר, צילצלו הטלפונים בחברת רב בריח. צרכנים האמינו שהמנעול שלהם כבר לא כל כך בטוח.

הטלפון הבא צילצל אצל בעל התחנה. כעבור שבוע, נפסקו השידורים. ב"רב בריח" אמרו לי, בתשובה לשאלה, השבוע, ש"הושגה הבנה בין החברה לבעל התחנה".

את סוג ההבנה סרבו לפרט, אך טרחו לציין ש"יש כבר מנעול חדש, בטוח".

לפני שלושה חודשים, חזר התשדיר. 30 שניות על פריצת רב בריח בעזרת סיכת בטחון. לאחר כמה ימים, נפסקו השידורים.

בחודש הבא, יפלוט המחשב, בירושלים, את הדו"ח השנתי של המשטרה. צריך להיות סטטיסטיקן, או קצין משטרה, בכדי לקרוא את התמונה שיפלוט המחשב. בינתיים, אומרים במשטרה, "אין מובהקות סטטיסטית שמצביעה עליה בחיסולי החשבונות בחיפה. חיסול חשבונות זו לא עבירה. אין הגדרה כזו בחוק. הטיפול המשטרתי בתופעה זהה לטיפול בעבירה רגילה. בטלוויזיות בכבלים נוהגת המשטרה כמסייעת לחברת "בזק", ולגופים אחרים המגישים תלונות נגד בעלי התחנות. הנושא לא נמצא בראש סדר העדיפויות של המשטרה. יש בעלי תחנות המוכרים למשטרה. אין לה אופנסיבה מיוחדת נגדם".

1986, היא שנת הכבלים. צ'רמי שבר, לפני שנה, את הרגליים, בנסיון פריצה לדירה בקומה שניה. הוא שכב חצי שנה בבית חולים. היום, הוא מסתובב עם קסטות וידאו, בפוזה של איש עסקים.

חיפה מרושתת. ברחובות, נלחמים מי יחליף את הקסטה. לא חשוב מה, "הסנדק 2" או "רוקי 3". חיפה רוצה רק לראות סרט.

עורכי דין חדשים נכנסים למשחק הטלוויזיוני הזה. דרוש תיחכום. האלימות אינה משתלמת

תחנת כבלים באזור חיפה שווה היום כ־100 אלף דולאר. למה להתעסק בקטנות

צילום: בריש מרקל

חיפה אוהבת טלוויזיה. 50 אלף בתי אב מנויים על תחנות כבלים. העסק הזה מגלגל יותר מ־10 מיליון דולאר לשנה. העולם התחתון אוהב עסקים כאלה. בקרית אליעזר, רצו עם אקדחים ביד. בחיפה, ובאזור הקריות, פועלות כ־50 תחנות

חיים שושן, השופט של העולם התחתון החיפני, נרצח ב־83', בכלא רמלה

ומחלקת החקירות של הרשות לניירות ערך, נעשו גורם מרכזי ביותר בכלכלה ובפוליטיקה הישראלית • אריה אבנרי לא מצליח לפוגג את החרדה המוקרנת מצוות חוקר זה. אבנרי גם לא התאמץ לפוגג • מי בצוות. מי הנחקרים. תהליך קבלת ההחלטות. סוגי הלחצים המופעלים על הצוות. דיוקנו של שילוני • הם היו רוצים לראות אותו בפנסיה, דג דגים, משתעשע עם נכדים. שילוני לא יתן להם בקלות

תצלום: זום 77

שילוני, חקירות

מאת אריה אבנרי

ה מושג „חקירה" צמוד לאליעזר שילוני שנים ארוכות. לאחר פרישתו של זיגל, יתכן ששילוני הוא האדם היותר מזוהה עם המושג, המטיל פחד על לא מעט ישראלים.

המושג „חקירה" נקבע לאחרונה בתודעה הישראלית. רצף של אירועים כלכליים, כגון קלרין, רנות, קרן רונית – ונפילת הבורסה עצמה – עשו את הרשות לניירות ערך לגוף קונקרטי, כזה שאינו מתקיים בעיקרו במוספים לכלכלה. אליעזר שילוני חזר להיות האיש הרע, או האיש הטוב, תלוי מאיפה אתה מסתכל.

בגיל 70 פלוס, גיל בו נוהגים רבים לערוך את חשבון הנפש שלהם, ורבים יותר להסתובב באפס מעשה, או לבקר בקופות חולים – אליעזר שילוני בשיא פריחתו המקצועית. יש הסבורים, ללא מידה רבה של הגזמה, שהוא כיום אחד האנשים החזקים במדינה, שבידו האפשרות ל„ספר" אישים בעלי שם, ול„טרטר" כאלה המאמינים שכספם או מעמדם עשויים לחלץ אותם מלא מעט מצוקות.

לפני ימים אחדים, כאשר אחד מראשי המשק, הנמנה על מיסדי חברת „רנות", נחקר ע"י חוקרי הרשות לניירות ערך, העיר באוזניהם, במהלך החקירה: „מה חושב לעצמו הבוס שלכם שילוני שהוא כל יכול? הוא עדיין לא יודע איזה קשרים יש לי במדינה".

החוקרים לא הגיבו. הם למדו ששילוני אינו מתרגש משמות מפוצצים. לעיתים, שילוני אף ישתמש בלשון שהנייר בקושי סובל, בשעה שיזכיר שמותיהם של אלה המנסים ללחוץ עליו.

לפני זמן מה, אמר לפרקליט הנמצא באחד המקומות הראשונים של הליגה הלאומית המקצועית, בשעה שזה ביקש ממנו לסגור את תיקו של בנקאי מסויים: „טעית בכתובת. חפש לך פראייר אחר".

חברי כנסת, אישי ציבור ועמיתים למקצוע, הפונים אליו בבקשה ל„משוך" את החקירה בתיק זה או אחר, נענים בסבר פנים יפות ובכוס משקה. „שמעתי" הוא נוהג לומר במקרים כאלה. שמיעה איננה, כידוע, הבטחה, אלא לכל היותר סוג של „תשומת לב".

בשבוע שעבר, ברגע של גילוי לב, בין נשיפה לנשיפה במקטרת, אמר לפתע הותיק דברים שבהם חברו ההומור והציניות: „אני כבר אדם זקן מכדי לפחד ממישהו. מעולם לא לקחתי שוחד, ואף אחד לא יכול לתפוש אותי במקום הרגיש לכל גבר. אבל אני מרגיש שדרכתי בשנה האחרונה על יותר מדי יבלות. אני צריך להזהר שלא להיות דון קישוט. יש כבר כאלה שמתחילים לחפש אותי, ויעשו הכל כדי לזרוק בי בוץ. אתה מכיר אותי כבר הרבה שנים. אני צריך לדאוג שהעתיד שלי לא יבייש את ההווה שלי, כשם שההווה עדיין לא מבייש את העבר".

– „אתה רוצה לפרוש?"

„אני נראה לך אחד שמתאים לבית אבות? כל עוד אני חי, אעבוד. מי שהדבר לא נראה לו, יכול רק לנשק לי. לשבור אותי לא יוכלו".

אליעזר שילוני הוא, ללא ספק, אחת הדמויות הססגוניות במדינה. ממוצע קומה, בעל הופעה נאה ופנים גלויות, שאינן מסגירות את גילו. עיניו כחולות אפורות. הצבע הכחול אולי מיועד לחברים ולאנשים ישרים, האפור לנוכלים, ובעיקר לעבריינים. הוא פיקח. יש בו מידה בלתי מבוטלת של עורמה, של חכמת חיים המנוצלת ומיושמת היטב. שילוני לבוש היטב, מעשן לסירוגין סיגרים ומקטרות, אוהב משקה וריף. הוא אחד מאלה שאינם נוטשים חברים בעת צרה ואינם

←

מצפים לגמול על מעשים טובים. קשה לספר לו סיפורים או לאחז את עיניו. הוא היה כבר בכל הסרטים – מתח,הרפתקאות ואהבה.

יש לו סלנג מיוחד במינו. בין עירוב של נוסח דברים רציני וגלוי עם מילים שהבנייד סובל איתן בקושי רב. לא אחת, החוירו עדים לשמע התבטאויות שונות שלו. עובדים, שהיו או עדיין כפופים לו, פחות מתרגשים.

שילוני, בעבודתו, קשוח, לא מתפשר, דורש מאנשיו לא פחות משהוא דורש מעצמו. השעות היפות שלו הן השעות שבהן הוא עוסק בחקירות. אז, הוא מתנער כסוס קרבות ותיק ומוכיח שהוא מקצוען. 35 שנים בחקירות לא לא הולכות ברגל.

עו"ד יעקב אור, פרקליט מחוז תל אביב לכלכלה ומיסוי, העובד אתו בקשרי עבודה שוטפים, אמר לי לפני זמן מה: „לשילוני יש נשמה של חוקר. אולי הוא סבור שרק בדרך זו ניתן להגיע לתוצאות טובות יותר".

את הקארירה הבטחונית – מקצועית שלו

כותרות העתונים, ושף את חברי המחתרות „מלכות ישראל", שפעלה בבירה, וזקף לזכותו היסולן של בנוביות שוודים ופורצים. אחת משיטות עבודתי, שתאומץ לאחר מכן ע"י יהידות משטרתיות אחרות, היית הפעלתם של מודיעים ש„זכו" לכינויי גנאי למיניהם: „מלשינים",„בוגדים" „שטינקרים".

לשילוני יהיה הכבר שלא חייב להיות בהכרח פופולארי: „חוקר טוב", הוא מבהיר, „חייב לנקוט בשיטות שונות כדי לבצע את תפקידו בצורה מושלמת. אני מעולם לא הייתי, למשל, חסיד המכות. אבל, מודיע זה משהו אחר". כאשר נתבקש בראשית שנות השישים, בהיותו כבר בעל דרגת קצונה, לעבור לטבריה כדי לשמש כמפקד התחנה, סירב. לא היה לו רצון לעזוב את ירושלים. הוא הבין כי אין לו יותר מה לחפש במשטרת הבירה. הוא לא היה צריך להמתין זמן רב להצעה שהופנתה אליו מנציבות מס ההכנסה לשמש כסגן הנציב לארגון, מנהל ו...חקירות.

שילוני הגיב על דברים אלה בחריפות: „שטויות במיץ עגבניות. אין לנו תיקים אישיים ואף פעם לא הייתי מקבל אישור לכך. אצלנו התיוק יוצא למי נושאים".

שילוני היה זה שהחל להפעיל ולפעול עם מלשינים. מיעוטם עשה זאת לשם שמים. רובם קיבל תמורה כספית גאותה 10% אחוז ממגובה דמי ההלשנה – והיו אף כאלה שהתפרנסו מכך. למרות הסלידה והביקורת שליוו צעד זה, התברר שזו רעה חולה חיונית. עד היום, מתקבלים המלשינים בסבר פנים יפות אצל חוקרי המס.

בתקופת כהונתו כנציב מס ההכנסה חלה התפתחות מאסיבית במערכת המיסים. הוא היה בין הוגי הרפורמה במס, הקים את מחלקת ניהול ספרים הידועה כיום יותר בשמה הפרוזאי „ קומנדו מס". הגביר את מלחמת החורמה בהון השחור. החקירות היו ונשארו ה„ בייבי" שלו, למרות שצמח בינתיים כוכב חדש, אברהם צרפתי.

המהפך של 1977, שהעלה את הליכוד לשלטון, שימש גם נקודת מפנה בקאריירה של אליעזר שילוני. הוא היה עדיין במיטב שנותיו האישיים והמקצועיים, והאמין כי שר האוצר הראשון של הליכוד, שמחה ארליך, ישאיר אותו על כנו, כפי שהשאיר על משמרתם אנשי מקצוע אחרים, כגון המנכ"ל עמירם סיוון, חרף חברותם או זיקתם למפלגת העבודה.

אבל ארליך חיפש דרכים להפטר ממנו לאלתר. יש הסבורים ששילוני „הפריע" לארליך, שהתכוון לבצע את הליברליזציה בפיקוח על המטבע הזר. שילוני יכול היה לטרפד את המהלך, ומשום כך לא היה שותף לראשית ההכנות לביטול הפיקוח, למרות שתפקידו חייב את הכנסתו בסוד התכנית.

היו שטענו הסבר שונה, לפיו, שילוני ידע יותר מדי על אישים שונים, וארליך בכללם. שר האוצר החליט ,איפוא, להרחיקו ממוקד החקירות.

שילוני גילה לי, בשעתו, בחוסר רצון: „יחסי עם ארליך הורעו אחרי שסירבתי לסגור תיק חקירה מסויים שהיה קשור באחד ממקורביו. הוא הבין שלא יהיו לו חיים קלים אתי, למרות שהבהרתי לו כי אין לי כל מעורבות פוליטית, והצגתי לו עובדות".

החריקות בין השניים הלכו וגברו והגיעו לשיאם כאשר ארליך יזם חנינה לבעלי ההון השחור, למורת רוחו של שילוני.

בסופו של דבר, ניצל שר האוצר הדלפה של מיסמך ממשרדו כדי להאשים את נציב מס ההכנסה בהדלפה. למרות ששילוני גילה תוך זמן קצר את זהותו של המדליף, החליט להסיק מסקנות ולפרוש מתפקידו, בחודש יולי 1978, בעיצומה של תנופת עשיה.

אחרי פרישתו, גילה: „ארליך ניסה לעשות לי תרגיל. הוא קרא לי לחדרו והודיע לי שבכוונתו למסור בממשלה שאני התפטרתי. אמרתי לו שהוא טועה. הוא הציע לי לשמש כציר כלכלי בלונדון, ואני סירבתי. חשתי שנגרם לי עוול רב. 17 שנות שירותי באגף מס ההכנסה הגיעו לסיומם. אבל, אמרתי לעצמי, טועה מי שסבור שאני סיימתי את הקאריירה שלי".

וכך, בגיל 62, נסתיים פרק נוסף בחייו של אליעזר שילוני. הוא החל לחפש את האתגר הבא של חייו.

שילוני נכנס לתקופת הקפאה, שנמשכה למעלה משלוש שנים. מדי פעם, נהג להפגש עם ידידיו מאגף מס ההכנסה, שעידכנו אותו, ועם קצין המשטרה הותיק תת ניצב (כיום ניצב) בנימין זיגל, שעליו אומר שילוני: „הוא מאחורי הנפילים בין החוקרים". אחוות חוקרים לוחמים.

בינתיים, החליף יגאל הורביץ את שמחה ארליך, בתפקיד שר האוצר, וכעבור שנה טרק את הדלת, ונפתחה תקופת הכלכלה הנכונה של יורם ארידור, שהגיעה לשיאה בבחירות של 1981, שבהן הצליח הליכוד להשרד קדנציה נוספת.

באותם ימים, ישבה ככר הבורסה התל אביבית לניירות ערך על הר געש. אינפלציה של הנפקות, כיניהן של חברות מפסידות, שניצלו את הפיקוח הלקוי מיסודו. הבנקים המשיכו את ויסות מניותיהם, וקרנות שונות ניצלו את להיטות הציבור להרוויח כספים מהר והרבה בצורה ספקולטיבית.

בן דרור מתן, שהחל לעבוד ברשות בשנת 1975, בתפקיד מזכיר, אמר בשבוע שעבר גלויות: „כולם חגגו מאחר שהרשות חסרה היתה סמכויות מצד אחד, ונעדרת כח אדם מקצועי מתאים מצד שני. כל מערכות הדיווח, הפיקוח והבקרה שלנו היו לקויים מיסודם, והתוצאות בשטח היו בלתי נמנעות".

מה שבן דרור מתן לא מציין, מסיבות שיובהרו בהמשך, היא העובדה שהרשות העסיקה חוקר בודד ששמו ארנסט אלטושלר, שהיה חסר את היכולת והכלים להתמודד עם כרישי הבורסה.

יו"ר הבורסה, ד"ר מאיר חת, אשר סיים בימים אלה את תפקידו, הגדיר פעם את הכרישים: „אני נתקל בצביעות של אנשים המטיפים לאחרים מה שהם לא דורשים מעצמם.הם ידעו כיצד יש לנהוג, אבל לא עשו מה שצריך.ראיתי כיצד הם מתייחסים לתשקיפים של עצמם, וכיצד נהגו כלפי תשקיפים של אחרים".

הכתובת שהיתה על הקיר הפכה בחודש ינואר 1983 למפולת הראשונה בבורסה התל אביבית, כאשר קרן „רונית", בבעלותם של האשפים הפיננסיים יוסי ריגר ואליעזר פישמן,שהיתה במרוצת שנת 1982 להיט בורסה, וצברה נכסים בשווי של למעלה מ 300 מליון דולאר, התמוטטה.

שר האוצר, יורם ארידור, הגיע למסקנה הבלתי נמנעת שיש לעשות ברק בית יסודי ברשות לניירות ערך. הוא הציע את תפקיד יו"ר הרשות לשילוני, שנראה היה לו האיש הנכון במקום הנכון. „יש צורך כאיש חזק ובלתי תלוי ש„ינער" את הרשות", הסביר ארידור.

מינויו של שילוני לתפקיד זה, בראשית 1983, בהיותו כבר בן 68, גרם להרמת גבה. היו כאלה שטענו שיש למנות לתפקיד זה כלכלן או רואה חשבון. אחרים „לחשו" ששילוני חצה את הקוים הפוליטיים, כדי לזכות בתפקיד רב עוצמה. כאילו להכעיס, שילוני נתמנה גם יו"ר מועצת המנהלים של בנק „יהב" של עובדי המדינה.

שילוני: „יש פתגם רוסי האומר שהכלבים נובחים והשיירה ממשיכה לנסוע. ראיתי במינוי של ארידור לא רק הבעת אימון בי, אלא בקבלת משימה לאומית להגן על המשקיע הפרטי הקטן. הקונספציה הכללית תהיה לספק למשקיעים אינפורמציה מירבית ומדוייקת. אינני חושש מהגדולים, ומי שיעקוף את החוק ישלם מחיר יקר. מי שסבור שאני מדבר סתם שינסה אותי".

תוך זמן קצר, תיכנן שילוני מהפכה ברשות, כשהוא מסתייע בדו"ח שהוכן ע"י ועדה מקצועית, שהכינה שורת המלצות אופרטיביות.

חקירה בשווייץ

שלטונות שווייץ רגישים, כידוע, לחקירות בעלות אופי פיננסי של גופים זרים, המנסים לפגוע בסודיות הבנקאית השווייצרית המקודשת.

חוקר ישראלי שניסה, בשעתו, לצפצף על ההגבלות השוויצית, היה לא אחר מאשר שילוני, פעה ששימש כנציב מס ההכנסה. באותה עת, נערכה חקירה בחשד לקבלת שוחד של מנהל אגף המכס דאז, דוד סלר. שילוני נסע לשווייץ כתייר, במטרה לאסוף מידע חיוני להשלמת החקירה.

לרוע מזלו, דלפה נסיעתו לעתונות הישראלית, וכאשר נודע הדבר לשלטונות שווייץ, הודיעו לו שהוא אישיות בלתי רצויה. שילוני נאלץ לחזור כלעומת שבא.

נזכר שילוני, במשך תקופה ממושכת לא איפשרו לי השווייצרים להכנס לארצם, וגם כעבור שנים לא נשכחה הפרשה.

האם היה נוסע היום לשווייץ בענייני החקירות של הרשות.

שילוני מחייך, היום שווייץ באה אלינו.

הכספת המסתורית

בתקופת כהונתו של שילוני, כמנהל מחלקת החקירות של מס ההכנסה, ואחר כך כנציב המס, החזיק מסמכים שונים, שסווגו כסודיים, בכספת שלו. איש לא זכה לעין במיסמכים, ולכן רווחו שמועות שונות. אחת מהן סיפרה על חומר מחשיד של עבירות מס שביצעו אישי ציבור ידועים. שמועה אחרת סיפרה על רשימה שמית של מודיעים.

שילוני מעולם לא היה מוכן להתייחס לשמועות הללו, אך כאשר נאלץ לפרוש מתפקיד הנציב, נטל עמו את תכולת הכספת, ושרפה.

יורשו בתפקיד הנציב, דב נייגר, גילה בהזדמנות אחת: קיבלתי כספת ריקה, שילוני אמר לי תתחיל הכל מהתחלה.

שילוני איזרח במשטרה את השימוש במודיעים • ארליך המנוח לא אהב אותו במיוחד. ארליך למעשה בודד אותו • יש הטוענים ששילוני אסף חומר על אנשים מרכזיים, במטרה לצבור כוח. אין לכך כל הוכחות. שילוני דוחה על הסף שמועות אלה • רשימת התיקים הנחקרים כוללת בנקים, חברות ענק, גופים הסתדרותיים • שילוני לא מבחין ביניהם פוליטית

החל שילוני, יליד וילנה שעלה ארצה בגיל 21 , ב„הגנה" בירושלים, העיר לה נשאר נאמן לאורך כל השנים.הוא למד משפטים, אך עד מהרה מצא עצמו במשטרה הבריטית, כשוטר העושה את צעדיו הראשונים בתחום המקצועי. אחד מידידיו מאותה תקופה נזכר: „מעולם לא היה עולה על דעתו לפעול נגד אנשי המחתרת. הוא העדיף לטפל בעבריינים יהודים וערבים". לעובדה זו יהיו השלכות מאלפות כעבור שנים, כאשר חרות תעלה לשלטון ויוצאי אצ"ל יפנקו אותו.

כאשר קמה המדינה, עדיין לא היה השוטר היהודי הבריטי הצעיר חוקר מקצועי. באופן טבעי נימנה על „קבוצת המייסדים" של משטרת ירושלים. המשימות שהוטלו עליו הלמו, אולי, את דרגתו הנמוכה. לא את שאיפותיו של השוטר הזוטר. היה עליו לעסוק בפיזור הפגנות, ארגון הדרי מעצה ופעולות סיור.

לא חלף זמן רב עד שמפקדיו גילו כי החקירה בוערת כאש בעצמותיו. הוא נעשה חוקר מן המנין, ועשה הכל כדי להצדיק את האימון שניתן לו.

ה„יבול" שלו, משנותיו הראשונות במשטרת ירושלים, מרשים: הוא הצליח לפענח שורה של מקרי רצח שהעסיקו את

באותם ימים, עדיין לא היתה קיימת תודעה של חקירות אצל שלטונות המס, וגם הציבור הרחב לא ידע כי ישראל „בשלה" לחקירות כאלה.

שילוני הבין כי יש צורך להקים תשתית של יחידת חקירות מיומנת כגורם הרתעה, אבל לא כתחליף לחקירה משטרתית. הוא הקפיד, לדבריו, שלא לחקות את ארצות הברית, בה שלטונות המס נכנסים לפעילות, כאשר המשטרה אינה מצליחה להביא להרשעתם של לויתני ה„מאפיה".

בהדרגה, שילוני צבר עוצמה, ומחלקת החקירות שלו נעשתה מושג בחיים הישראליים. הוא לא חשש להכנס ל„שדות מוקשים" במשק, לשחוט מדי פעם איזו פרה קדושה, ובעיקר להוכיח, למי שהיה עדיין זקוק לכך, כי המחלקה שלו נעדרת זיקה פוליטית כלשהי, ועובדת היותו קרוב בדעותיו למפלגת השלטון (מפא"י ואחר כך מפלגת העבודה) לא הכתיבה לו מהלכים מסויימים בעבודתו המקצועית.

היו שסברו אחרת וטענו שיש לו תיקים על שורה של אישים במדינה. טועני טענה זו לא יכלו לומר מי ומי ברשימה של שילוני. עצם הטענה נועדה להציג את שילוני כמי שאוגר כח בדרכי עורמה.

בשנה הראשונה, 50 תיקים. דנות, תקם, גינדי, אטלנטיק, רובינשטיין

בחודש אוקטובר של אותה שנה, אירעה המפולת הגדולה במניות הבנקאיות, אשר תפסה את הרשות בניהולו של שילוני עם המכנסיים למטה. הוא יכול היה לטעון, כמובן, כי הוא חדש בתפקיד, וכי הויסות החל שנים קודם לכן.

אבל, הוא הבין היטב כי לא רק היושבי ראש לשעבר של הרשות – יצחק טאוב, מיכאל ארנון ודוד וינשל – יספגו מכת אש. גם הוא עלול להפגע, בעיקר נוכח שורה של הערות שהופיעו בדו"ח מבקר המדינה על מפולת המניות, ששימש בסיס להקמת ועדת החקירה.

המפולת איפשרה לשילוני לשנות את פני הרשות ע"י הקמת שלוש מחלקות חדשות – חקירות,משפטית ותשקיפים ודיווח – בראשית שנת 1984, ולצאת לדרך חדשה.

הפנינה שבכתר, אם יותר מעט להתפייט, היא מחלקת החקירות. שילוני החליט למנות למנהל המחלקה את בן דרור מתן, 39, בעל

החשבון יעקב סאמט: „תפקידנו לקבל דיווח תקופתי מכל תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור, שצריך לכלול דו"ח כספי מפורט, ופרטים על השקעות ושינויים. בשנה החולפת, בדקנו עשרות דוחו"ת כאלה, וגילינו טעויות והטעיות רבות. אבל, אנו שמים את הדגש על בדיקת התשקיפים של החברות המבקשות לצאת לבורסה. כיום, מספרן קטן, יחסית, בגלל המצב החדש שנוצר. בשנה האחרונה, היה עלינו להצביע על שורה ארוכה של עבירות, חלקן חמורות, שבוצעו ע"י חברות שיצאו לבורסה בשנים האחרונות".

סאמט מגלה כי במהלך הביקורת נתגלו רואי חשבון מסויימים שנתנו את ידם לפעולות הטעיה בתשקיפים. אחד מהם חתם על תשקיף, ודיווח אחר כך לרשות שהיה חייב לעשות זאת כדי לא לאבד את פרנסתו. הרשות הגיבה בחריפות, והגישה תלונות ללשכת רואי החשבון.

ושורה של גופים שמניותיהם נכהרו או עדיין נסהרות בבורסה .

מי שמעיין ברשימה מגיע למסקנה אולי בלתי נמנעת: שילוני הקפיד על איזון פוליטי, על מנת למנוע לזות שפתיים מסוג זו שהיתה, באחרונה, מנת חלקה של המשטרה.

ריבוי התיקים שבטיפול מחלקתו, לא הטריד את שילוני. הוא החל לנווט, מאחורי הקלעים, את חוקריו מתי „לרוץ" קדימה, ובאלה נסיבות ניתן קצת לעצור. תיקים רגישים במיוחד השאיר לטיפולו האישי. סמכויותיהם המוגבלות של החוקרים אינן „מבהילות" את שילוני. הוא לא חשש להציע לבנקאי מסויים להבדק במכונת אמת, משום שאינו מאמין לדברי ההסבר שלו. מאחר ממנהליו של קונצרן גדול, קיבל ערבות בנקאית בסך 100 אלף דולר להבטחת שובו ארצה. במקרים מסויימים פנה לבתי המשפט בבקשה להוציא צוי החרמת מיסמכים.

הוא נמנע מלהפעיל מודיעים מסוג אלה

הרשות, אולי אינו לטעמם של גורמים ואישים שונים, שחלק מהם החל לפעול מאחורי הקלעים, כדי ששילוני לא יזכה לתקופת שירות נוספת. או, לפחות, שכנפיו יקוצצו.

יו"ר הרשות אינו מתרגש מכך. הוא יודע היטב שהוא זוכה לגיבויו המלא של שר האוצר הנוכחי, יצחק מודעי, המקיים אתו קשרים מקצועיים קבועים. בהזדמנות מסויימת, העיר לו מודעי כי הוא מצליח ל„הרגיז" יותר מדי אישים.

יו"ר מועצת הבורסה, ד"ר מאיר חת, שפרש, כאמור, בימים אלה, היה ביריבות עם שילוני, וטען כי חוק ניירות הערך אינו מתאים לפיקוח על שוק ההון, תוך שליחת רמז למחדלים שונים של הרשות.

עו"ד עמיהוד בן פורת ,פרקליטו של איש העסקים אברהם רובינשטיין, הגיש באחרונה ליועץ המשפטי לממשלה תלונה נגד שילוני, שבה טען כי במסיבת עתונאים, שכינסה

תצלום: זום 77

תואר ב.א. בכלכלה ומוסמך במינהל עסקים. הוא מוכיח את לעצמו.

שילוני גייס לעזרתו שלושה חוקרים – אלכס בן אהרון, שי מיטל וחנה סטמפל – מ„בית האולפנה" של מחלקת חקירות הונאה במטה הארצי, שבראשה עמד עד לפני שנה זיגל. הדמות הבולטת, אלכס בן אהרן, 38, נקרא בשעתו ע"י מפקדו לשעבר, בנימין זיגלו „בולדוג", והיה דמות מרכזית בחקירתם של מיכאל צור, אשר ידלין ושמואל רכטמן.

כל הסימנים מעידים על כך שגם שי מיטל וחנה סטמפלר נולדו עם שרביט של חקירה בידם. החל העידן החדש של חקירות הרשות.

מנהל המחלקה מתן: „אנחנו נכנסים לתמונה כאשר מגיע חומר חיצוני ממקורות פנימיים שלנו או אחרים, עפ"י פניית המשטרה או גורם אחר, וכאשר יש אירוע כמו פירוק מרצון, או פשיטת רגל, במקביל, אנו מסתייעים בשתי המחלקות שלנו".

מנהל מחלקת התשקיפים והדיווח, רואה

ה„יבול" של מחלקת החקירות של הרשות, בשנת פעילותה הראשונה בהיקף מלא, מרשים למדי: היא טיפלה בלמעלה מ 50 תיקים. לא הכמות קובעת, אלא ההיקף. הרשות לא פסחה כמעט על אף מיגזר במשק. רשימת התיקים הנחקרים כוללת שלושה בנקים (חברות הקש של בנק הפועלים, הזיקה בין בנק דיקונט ו„קוסל" ובנק הספנות), חברות ענק („דנות", צי"ם, תדיראן, אלסינט), גופים הסתדרותיים ו„סולל בונה", „דלק",תק"ם ופרשת באלס) מושבים וארגון מושבי הצפון), מפעלים פרטיים גדולים (קבוצת אייזנברג, „במפו"), וכן, פרשות שהיו בחדשות: אלבין, חברת אברהם גינדי, „אטלנטיק", חברת רובינשטיין, „נירית",

יחסי עם ארליך הורעו אחרי שסירבתי לסגור תיק שהיה קשור באחד ממקורביו

שעברו לרשותו במשטרה ובמס ההכנסה, אבל כחוקר ותיק מצא דרכים לקבל מידע מאנשים שונים, המשתפים אתו פעולה אך היא, ביניהם רואי חשבון, פקידים, אנשי בורסה ותיקים ועוד. שילוני לא הצליח למנוע דליפות מתיקים מסויימים לגורמים מעוניינים בבורסה. הלהיטות לפתוח תיקים חדשים נתגלתה, לעיתים, כבלתי משתלמת.

שיתוף הפעולה הקיים כיום בין מחלקת החקירות של הרשות, לבין היועץ המשפטי לממשלה, יצחק זמיר,לבין מחלקת חקירות הונאה במטה הארצי של המשטרה, לבין מחלקות החקירות של מס ההכנסה והמכס – מעולם לא היה כה הדוק.

תהילוך הנגוה של מחלקת החקירות של

הרשות כדי לדווח על פעילותה, נמסר מידע על העברת ששה תיקים לפרקליטות מחוז תל אביב ותיק קרן „ רונית", תיק המניפולציה במניות הבות „יענא", תיק באלס, תיק כמפו, תיק „גליקו", ותיק רובינשטיין". הפרקליט טען כי מסירת מידע להגיע לשילוני, בתוקף תפקידו, מהווה עבירה פלילית על חוק הפרטיות. היועץ המשפטי לממשלה עדיין לא החליט כיצד לנהוג בתלונה. הגשת התלונה הדליקה נורה אדומה אצל חוקרי הרשות, הקובעים כיום על שתיקה מוחלטת.

שילוני, אריה בהורת הישראלי הפיער חות, חי גאלמנט הטבעי שלו. הוא שרד את הליכוד, והגיע לעוצמתו בתקופת הממשלת האחרונה. הוא מכיר את רוב התסריטים. באחרים מהם, הוא הדמות המרכזית. בחברה למטבעות ומדליות, אליה הגיע באחת מתקופות הצינון שלו, הוא כמעט קפא.

שילוני מייצג את עצם המושג „חקירה". מושג זה מייצג היום את המציאות הישראלית.

טהרי

אוהב אותך

אלי טהרי, 34, משחק אותה בניו יורק, בתחום האופנה. מרוב הצלחה הוא נעשה גם פילוסוף חובב. משהו על חשיבותו המפוקפקת של הכסף, ועל עליונות הרוח. אופנה היא האלמנט היותר טבעי של הצעיר הישראלי • בביוגרפיה שלו אלמנטים של סוחטן דמעות: עוני, התערות קשה בישראל, מוסדות חינוך, בית יתומים. לא פנחס ספיר, ולא כל שר אוצר אחר, סיבסדו את טהרי • נחמה דואק פגשה אותו בניו יורק. עושה רושם שטהרי חיכה לתקשורת הישראלית. כל פירסום בא יומו

מאת נחמה דואק

מרומי דירתו המפוארת שבקומה ה־21 בשדרה החמישית בניו־יורק, הוא משקיף על הסנטרל פארק וספסליו, עליהם בילה לילות ארו־כים, כאשר הגיע לניו־יורק לפני 14 שנה עם 60 דולר בכיס. המראה הזה מזכיר לו, מדי יום, מהיכן התחיל ולאן הגיע.

אם הפתיחה מזכירה לכם התחלה של סרט סוג ג', זו בדיוק הכוונה. אחרי הכל, אלי טהרי, לשעבר אזרח ישראלי שגדל בבית יתומים, והגיע לארה"ב עם 60 דולר, והיום מוזכר בנשימה אחת עם פרי אליס, קלווין קליין, נורמה קמאלי ואן קליין – פיצה עצמו, בנעוריו, בצפיה ממושכת בסרטים מסוג זה. על סמך סרטים אלה, בנה לעצמו השקפת עולם. יש דברים אחרים. יש חיים אחרי בית היתומים.

אלי טהרי, 34, נולד בירושלים בינואר 1952 למשפחת עולים מפרס. המשפחה התיישבה במעברת הקסטל. שנתיים של נסיונות השתקעות עלו בתוהו, והמשפחה נוסעת לפרס וחוזרת ארצה כאשר אלי בן 6. הם גרים בשולי שכונת התקוה, לא הרחק מוארי איילון. באותה עת, במשפחה 6 נפשות, סיכסוכים בלתי פוסקים בין ההורים, על רקע מחלת הנפילה של האם שמנעה ממנה אפשרות טיפול בילדים.

אלי טהרי עבר מסלול ישראלי שהיה טיפוסי למדי לחלק מן העולים לישראל, בשנות השישים. מוסדות חינוך, ביניהם מוסד חבר, קיבוץ, לימודים בבית ספר טכני. את שירותו הצבאי עשה בחצרים. היום, במבט לאחור אין הוא צובע בשחור את ילדותו ואת נעוריו.

כשמדברים עם טהרי על ילדותו, הדברים נשמעים כלקוחים מספר אגדות. המכשפה הרעה והנסיכה הטובה. ישראל וארה"ב. האחת לקחה, והאחרת נתנה בלי חשבון.

בדירתו הניו יורקית, יושב טהרי, ממוצע קומה, מבנה גוף בינוני, עיניים חומות, שיער שחור כפחם, לבוש במיטב האופנה האיטלקית – מכנסיים רפויים, חולצת משי לבנה רכוסה

נשים, סמים, חברים רעים, הכל נמצא בסיפור של טהרי. אבל, במינון נכון

בעניבת פרפר ווסט צמר תואם, ניגוח מול האח, ומספר את קורותיו כמתוך הרגל.

לאמריקנים הוא סיפר אותו עשרות פעמים. הם חיים על סיפורי הצלחה. הוא נהנה לספר את סיפור הסרט שהפך למציאות. הוא נהנה מכך שהוא נחשב היום אחד ממלכי האופנה בארה"ב. נהנה מהעובדה שהמוזיאון הלאומי לתולדות ארה"ב, שוקל רכישת הליפת משי לבנה שהוא עיצב, כדי להציגה באוסף הקבוע שלו. החליפה נלבשה על ידי ג'ראלדין פרארו, ביום בו קיבלה על עצמה את המועמדות לסגן נשיא, בעת המרוץ לבחירות לנשיאות בשנה שעברה.

בארץ, שמעו עליו פה ושם, לא ממש, לא בהיקף האמיתי שלו. יתכן שזהו פירסום מגאזיני ראשון שלו. כל פירסום בא יומו. גם בארצות הברית שמו ידוע יותר למבינים באופנה. מעולם לא יצא במסע פירסום גדול כפי שעשו מעצבים אחרים איתם הוא נמצא באותה רשימה. המכירות נעשו כתוצאה מכך שבגדיו נמכרים בקומת הבוטיקים היוקרתית בבלומינגדיילס ומייסיס. צעירה שמגיעה לקומה זו ונתקלת בבגדים, אולי, מזהה שמדובר באופנת עלית, כי אחרת מנהלי בלומינגדיילס או מייסיס או סקס לצורך העניין, לא היו נותנים לו מקום בקמה זו.

אחרי פתיחת הבוטיק בבלומינגדיילס הוא פתח חנות בשדרת מדיסון היוקרתית. לא הרחק מהבוטיקים של קנזו, ראלף לורן, ולנטינו. טהרי אומר שמדיסון היא ה„פנים" שלו כלפי עולם האופנה. הוא יודע שפתיחת בוטיק בקטע השדרה שבין רחוב 75 ל־60 היא הוכחה לקיומך. חנותו ממוקמת ברחוב 68.

בארצות הברית, הוא מלביש נשים צעירות, מנהלות, הרוצות להתלבש טוב, בהידור קל, באיכות מעולה ובמחירים סבירים. הכל, במובן, בסביבות ניו יורקית גבוהה. הן רוצות איכות צרפתית ומראה איטלקי במחיר שאינו איטלקי או צרפתי מיובא. הן מקבלות את זה, פחות או יותר, מטהרי. שיאי המכירות שלו, בשנת האחרונה, הגיע לכ־50 מליון דולר.

טהרי נמצא בקומת הבוטיקים היוקרתית בבלומינגדיילס, מייסיס, ובקרוב גם בסקס שבשדרה החמישית. אלה ממתי המסחר הענקיים של ניו יורק. שזה מכבר נעשו [illegible] סקס נימצא גבוה מעל מייסיס. עוד אגב

אחד, המקור העיקרי שלי הוא טהרי עצמו. טהרי לא למד מעולם עיצוב אופנה. אין גם צורך בכך, הוא אומר, או שיש לך את זה או לא. לא ערכתי תחקיר על אופי עסקיו ועל דרך ניהולם. מלבד טהרי, הסתייעתי בעיתונאית אופנה, המצוטטת בהמשך, וכן בלהיטות שלנו לראות ישראלים המצליחים בחוץ, בתחומים המשיקים באסתטיקה ובאומנות. סיפור הצלחתו באופנה התחיל לפני 12 שנה. רק מזה 7 שנים, הוא משתמש בשמו „טהרי" כשם מסחרי.

לארצות הברית הגיע לאחר 10 חודשים בלונדון. בכיס היו לו 60 דולר. „חשבתי להיות כמה ימים ולחזור ארצה", הוא מספר בחיוך ומוסיף, „ממבט ראשון ניו־יורק מצאה חן בעיני. הכל נראה בדיוק כמו שראיתי בסרטים. הרגשתי טוב. ראיתי אנשים מכל הצבעים ומכל הגזעים ולכולם התנהגו אותו דבר. הרגשתי הרגשת חופש עצומה".

בימים הראשונים בניו יורק, הוא מתגורר בימק"א, שבמערב העיר. כאשר נשארים לו בכיס דולר, הוא מפקיד את מטלטליו ועובר לישון על ספסל בסנטרל פארק. „לא ידעתי אז שזה מסוכן. לא ידעתי שאני עושה משהו לא מקובל שרק מסוממים ושיכורים עושים. הייתי מסוחרר מניו־יורק. רציתי להישאר עוד קצת והדרך היחידה היתה לישון בפארק", אומר טהרי.

אירגון נוצרי נותן לו את הדחיפה הראשונה. הם מספקים לו מיטה חמה, ארוחה חמה, עבודות מזדמנות. אלי עובר כנער שליחויות, כסבל, כרוחץ מכוניות. בשלב מסויים הוא מתקבל לעבודה כחשמלאי אצל חברה שמתקינה תאורה בחדרי תצוגה, באזור תעשית הבגדים שבמרכז מנהטן.

„עמדתי על הסולם ומשך כל היום התקנתי מנורות והסתכלתי על הבחורות היפות. ידעתי שהן לעולם לא תצאנה עם חשמלאי. רציתי אותן כל כך שהחלטתי להיכנס לעולם הבגדים כדי להשיג אותן. לא הבנתי באופנה כלום. מאוחר יותר למדתי וגיליתי אצלי חושים מאוד טובים וטעם טוב.

הוא הגיע לניו יורק עם 60 דולאר. התחלה קשה, מזכיר תסריט באנלי

ההתחלה היתה הרצון האדיר להשכיב את כל החתיכות שמסתובבות בענף ותאמיני לי יש שם אלפים".

בכספים שחסך בעבודתו כחשמלאי פותח אלי בוטיק ברחוב 53 והשדרה השלישית. הוא מוכר בגדי נשים שהוא קונה מיצרנים שונים. למקום הוא קורא „בוטיק אלי". בימים ההם, הוא אומר, לא היה לי טעם טוב. כן היתה לי הרבה אנרגיה.

הבוטיק מתחיל ברגל ימין. הנשים קונות. אלי קונה חולצות ופריטים שונים בדולר ומוכר בשניים. אחרי תקופה מסויימת, הוא מתחיל ביצור דברים פשוטים ולא יקרים. קונה את הבד ומבקש ממישהו שיתפור לו על פי דוגמאות שהוא רואה במקומות אחרים וחושב שילכו טוב.

הכסף מתחיל לזרום. אלי מוכר את הבוטיק ופותח אחר ליד בלומינגדיילס. איקרוס שמו. הכסף הגדול מגיע כאשר אלי, יחד עם חבר, מייצרים, לראשונה בעולם, את חולצת השפורפרת. חולצת הסטרפלס שעשויה לייקרה נמתחת. כזכור, חולצות אלה היו להיט היסטרי. אלי עשה מליונים. הוא מחליט להתחיל לייצר דברים באיכות טובה יותר ובדגמים מתוחכמים יותר. הוא בוחר בשמות evening lady ו־morning lady. האחד מייצג קו של בגדי ערב לדיסקוטקים, שהיו אז באופנה. האחר, בגדים יקרים יותר לאשה המתוחכמת.

לפני 12 שנה, החל הכסף לזרום. אלי קונה חלק בקומה בשדרה השישית ורחוב 38. בלב לבו של אזור סחר הבגדים והאופנה. מאוחר יותר, הוא יקנה את כל הקומה בה ממוקמים משרדיו ואולם העיצוב, עד היום. מאז, טהרי, הספיק לרכוש בניין שלם בניו־ג'רזי, בו מתנהל הייצור, כן רכש 10 חנויות ברחבי ארצות הברית הנושאות את שמו, המוכרות רק את הבגדים מתוצרתו. כשגולת הכותרת היא חנות בשדרת מדיסון. החנות עוצבה על ידי אותו ארכיטקט צרפתי שעיצב את דירתו ומשמשת דגם לשאר החנויות הנושאות את שמו.

„בגיל 23, היו לי מליון דולר חסכונות, זה משגע. ומשלמים את המחיר. לבוא מעולם חסר כל ולעשות מליונים תוך שנתיים, זה מסוכן ומטמטם. שילמתי מחיר יקר. כל אחד משלם [illegible] הקשה עם עצמי. הכסף [illegible] לאנשים

←

אלי טהרי, ניו יורק, ינואר 86. החורף הוא מתכוון לצאת במסע פירסום גדול. העסק בנוי על פירסום. קאלווין קליין וג'ורדאש עשו את זה על פירסום. חצלום, יעל דסקול, ניו יורק

את לא חייבת לקנות את התיאוריה שלו על מהות החיים. היא לא שלו

TAHARI

הוא לא שולט באנגלית. מתגורר בדירה שמחירה 4 מיליון דולאר. טהרי פרץ, בין השאר, עם אופנה למנהלות צעירות. הוא מספק איכויות צרפתיות ואיטלקיות, במחירים אמריקניים סבירים ● אם אתה חולם להיות טהרי, קח בחשבון שני דברים. אחד, טהרי הוא המקרה של עצמו, קשה לשכפל אותו במדויק. האחר, טהרי, לדבריו, מעדיף את ישראל על ניו יורק

ניענה. הכל עובר וזוך היסננת של הרולר. מתחילים לחשוב עשירות. אומרים אני יכול לשלם כדי שיעשו בשבילי. זו טעות. חייבים לשלם לאנשים כדי להתקדם. חייבים להעסיק אנשים טובים כדי להצליח, אבל אסור לחשוב שהכסף הוא התחליף לכל. זה נכון. לי לקח חמש שנים להבין את זה. למזלי משך כל השנים האלה עבדתי קשה והמשכתי להצליח ולגדול. אבל, הייתי צעיר וטיפש, חסר דיסיפלינה ופילוסופית חיים. כל מה שעניין אותי היה לדפוק מה שיותר בחורות. כל מיני אנשים התחילו להיות חברים שלי. הרבה סמים ושתיה הסתובבו סביבי. הרבה בחורות יפות. אחר כך באה ההתפכחות".

מקיצוניות אחת לקיצוניות שניה. כך, לפחות כלפי חוץ, נראה המהפך בהשקפת חייו. מחיים ריקניים מעריצי הדולר הירוק, הוא, לדבריו, הופך תסיד של חיי הרוח והנפש. מקשיב להרצאות של ספירטואליסטים שונים. הכל, בהתכתבות ומעל גבי קסטות, וחי חיים טבעיים. בולע ויטמינים, שותה מיצים טבעיים, שנסחטים לנגד עיניו ונשתים, מיד עם סחיטתם. יוגה בשיעורים פרטיים והרבה. פילוסופית חיים מהמזרח הרחוק בדבר קשר בין הגוף והנפש, וכן מיני אמירות מחוזיות מהסוג הבא: אני מפתח היום את הרוחניות שבי ולא את הגשמיות, הוא אוהב לומר, אסור לתת למה שקורה סביבך להשפיע עליך, כי אם תתן לזה להשפיע עליך לטוב או לרע אתה תאבד את עצמך. אני מנסה ללמוד להיות בקשר עם עצמי כל הזמן. הקשר עם עצמי הוא קשר אלוהי. קשר כזה אינו יכול להיפגע על ידי אנשים. רק אתה יכול לפגוע בו. החיים המטריאליסטיים הם חסרי תוחלת והצדקה. היום אני יכול לחיות בארץ בלי גרוש בתחת ולהיות האדם הכי עשיר בעולם. יותר עשיר ממה שאני היום. הכסף הפסיק להיות עבורי מטרה ותהיה לאמצעי בלבד.

הפלסף הזה יוצא לו טבעי, מתורגל. כשיש לך מיליון דולאר, זה אולי נשמע סתות לעוס. מיליון דולאר, בחברה שלנו, הם ערימה של קבלות טובות. המיליון הזה אולי מתיר לך לומר שכסף אינו כה חשוב. משהו כזה. שיהיה בריא.

בארץ, הוא מוסיף בלהט, הנוער מסתכל על דאלאס ותושב שאלה הם החיים. הם רואים טרסים ומחפשים את הדברים המטריאליסטיים שבחיים. הייתי רוצה לומר להם שהכל בולשיט. הכסף לא עושה אותך יותר מאושר. צריך להיות עשיר רוחנית. החיים המאמרים הם ריקניים. הייתי רוצה להגיד לנוער בארץ שיפסיקו לחקות את המודל האמריקני. הייתי רוצה לספר להם כיצד האמריקנים מתעללים בחיים שלהם והורסים אותם.

איכשהו טהרי מבחין במבט הספקני שאני מטילה בו. אחרי הכל, כאמור, קל לומר דברים כאלה כשיש לך דירה בת שלושה מפלסים בשדרה החמישית עם נוף אלוהי. דירה שעלתה למעלה מ-4 מליון דולר. כמה קל לדבר כאשר בדירתך יש וורד הקרנה לסרטים, סאונה, ג'אקוזי, מטבח משופלל, עטורת במורה, עצים על הגג שכל אחד עלה 1500 דולר, ריהוט עור יקר ויפה, מערכות אור וקול משוכללות, מפל מים בתוך הדירה שבו שטים דגי זהב, פסלים של לוהמים יפניים מלפני 400 שנה, במוסך מחכה לך מרצדס 500 חדשה עם מושבי עור ובחשבון הבנק שלך מליוני דולרים.

טהרי מביט, מחייך, ואומר: „כסף יש לי ועשיתי אותו בלי לפגוע באחרים. היום אני יודע שכסף אינו חשוב. נכון, יש לי מרצדס ויש לי דירה ששווה הרבה מליונים. אני לא נהנה מארבעת המליונים שהשקעתי בדירה, אלא מהדירה המיוחדת. הכסף היום אצלי בחשיבות שניה. אני יודע שאנשים יחשבו כמוך, שיגידו שאני מנסה לעשות רושם. לי כבר לא איכפת. אני היום שלם עם עצמי ונדמה לי שאני קרוב לנקודה של הגשמה עצמית, של מציאת האני שלי".

דירתו, יתכן, חלק מכרטיס הביקור שלו. הדירה, שבה שלושה מפלסים, עוצבה כמקדש מעט לאלי טהרי. אין בה מקום, למרות המרחבים, לאדם נוסף. הבית נראה כאילו לא תוכנן למשפחה, לילדים, לאשה. רק חדר שינה אחד. הקירות, המצופים עץ מהגוני, נקיים מיצירות אמנות. כשהוא נשאל על כך, הוא משיב שער עתה לא מצא ... לעסוק בכך, אך בקרוב הוא עומד להתייעץ במומחה לרכישת אמנות. בתוך ארונות הבגדים, שבחדר השינה, תלויים ציורי זומה סיניים עתיקים. הכורים והכיורים מצופים זהב. הוא מחייך ואומר שזה החלק הפרסי שבו.

יקרים. חצאית עשויה צמר עם ויסקוזה עולה כ-180 דולר. מכנסיים העיצוב יפהפה עולים כ-200 דולר. בלייזר עשוי משי וויסקוזה עולה כ-250–300 דולר. מעיל צמר יכול להגיע ל-400 דולר.

תוך תקופה קצרה, הגיע מחזור המכירות של אופנת „טהרי" ל-20 מליון דולר בשנה. במשך 4 שנים, הוכפל המחזור. עיתונאית האופנה, סנדרה פלומבו, הכותבת לעיתון womenwear daily, הנחשב לעיתון המוביל בנושא האופנה בארצות הברית, ממקמת את טהרי בין שלושת האופנאים הגדולים בארצות הברית. הוא ממוקם אחרי פרי אליס וקלווין קליין, ולפני אן קליין ונורמה קמאלי.

טהרי אומר שהוא החליט שאם כבר אופנה אז שתהיה הכי טובה, מהבדים הכי טובים, בדגמים הכי יפים. לדבריו, הוא שוכר מעצבים, אך הוא זה שאומר כיצד יראו הדגמים. הוא הפוסק האחרון. שום דגם אינו עוזב את אולפנת היצור לפני שטהרי נותן לו את מגע הקסם האחרון. הוא זה שיבחר את הבד, והוא זה שיחליט איזה דגם יעוצב מאיזה בד. הוא עוקב אחר תהליך היצור והעיצוב ונהנה לומר: „אני בין היחידים שהעבודה שלי היא התחביב שלי".

השבוע חגג טהרי את יום הולדתו ה-34. הרווק המבוקש יחגוג את יום הולדתו בהשקת

הוא משחיל הרבה מלים באנגלית. שליטתו בשתי השפות קלושה. עד היום, אינו שולט בשפה האנגלית והקריאה קשה עליו. מעולם לא מצא זמן ללמוד את השפה, וזו הסיבה שחלק גדול מהדברים שהוא למד נעשו באמצעות קסטות, אותן הוא שומע במכוניתו בדרכו לעבודה וממנה. עברית הוא קצת שכח ומעולם לא היתה הקריאה חביבה עליו. הוא היה רוצה להקדיש לכך יותר זמן, אך כרגע הוא שקוע בהגדלת הביזנס.

הוא רוצה להגיע בתוך זמן קצר למחזור מכירות בן 100 מליון דולר. הוא רוצה לפתוח בבת אחת 50 חנויות, בכל רחבי ארצות הברית, שישאו את שמו, יעוצבו על ידו וימכרו רק את תוצרתו. בכך הוא רוצה לעקוף את הסיטונאים, להקטין את פער התיווך, להוזיל את הסחורה ולהגיע לשכבות רחבות יותר.

טהרי רוצה לבסס את העסק. לדבריו, עד עתה התעסק בדברים שוליים ולא הבין מה משמעות עסק. הוא מחפש מנהל צעיר ודינאמי שיעזור לו להקפיץ את העסק למדרגה גבוהה יותר. קשה לו לעשות הכל לבד. בעבר, אחיו הבכור, אברהם טהרי, עבד איתו. הם נפרדו ברעש רב, כשאלי מפצה אותו בסכום בן 7 ספרות. הוא אינו מרחיב את הדיבור בנושא ורק אומר, כי טעמם וריעותיהם שונים מאוד.

עמדנו קורס לכן ביצור חבגרים לערב וללילה. ההצלחה הובילה את אלי טהרי ליצור דגמים חדשים, באיכות מעולה. עם ההצלחה הוא משתמש בשמו, „טהרי", שתוך זמן קצר הופך אחד השמות הידועים בעולם האופנה האמריקני.

טהרי שואף בעיקר לאיכות גבוהה של גימור, לעיצוב קלאסי. הוא משתמש בבדים מעולים, בדרך כלל איטלקיים, טבעיים כמו משי, פשתן, צמר, אנגורה, ושילוב שלהם. הוא החל מייצר דגמים שהתאימו לשכבת המנהלות הצעירות הדינמיות שקמה בארצות הברית לפני מספר שנים. דגמיו של טהרי התאימו להן. הן נראו כאילו יצאו מ„הוג", אך שילמו הרבה פחות. הדגמים שלו אינם זולים. בקנה מידה ישראלי הם נחשבים

קולקצית קיץ חדשה, שזה עתה נסתיים עיצובה. הוא לוקח אותי לסיור בחדר העיצוב. על הקולבים תלויים הדגמים החדשים שנשמרים בקפדנות מחשש העתקתם קודם קבלת ההזמנות. בקולקציה הרבה ז'קטים קצרים עשויים משי ופשתן. הבדים עשויים עם הדפסים עדינים בצבעי אדמה, אפור, שחור וארום. חצאיות באורכים שונים. כולן צרות. חלקן עם קפלים רכים בקצה. המכנסיים באורך מלא ובגזרה קלאסית. יש גם מעילים ארוכים בגזרה רפויה, עשויים מויסקוזה וכותנה בשילוב מעט צמר. המחירים לצרכן נעים מ-150-350 דולר לפריט. טהרי מתעניין אם הדגמים שלו מתאימים לארץ. הוא מעוניין לייצא לישראל, רוצה להלביש את הישראליות בטעמו המשובח.

בחדר סמוך, עמלים המעצבים, חלקם הגדול ממוצא סיני, על קולקצית החורף הבא. טהרי מתנבא שהפרוס יהיו בעלי הדפסים מודגשים בצבעים שונים, חלקם הגדול עשוי קטיפה.

14 שנה בניו-יורק הרצו לעבריה שבפיו.

בקרוב, מתוכנן מסע יחסי ציבור. תחילתו נראתה במסיבת סילבסטר בפנטהאוז המפואר. על כוסיות שמפניה צרפתית וסלומון מעושן, הפגיש טהרי אנשי אופנה ונציגי תקשורת אמריקניים. זיקוקי דינור הומטרו על הפארק בחצות. המראה היה מרהיב. השמחה גדולה. טהרי שתה הרבה, שלא כהרגלו, ונראה שמח ומאושר. הוא החזיק בידיו את „צה", כלבו המסולסל, הכלב שמובל לטיול בפארק על ידי שוער הבית בו הוא גר.

ומה מבקש לו הישראלי לשעבר, שדיבורו רך ונימוסיו נרכשו מהתבוננות מרוקדקת באחרים, הישראלי שהגשים את החלום האמריקני: „הייתי רוצה להגיע לישראל ולהשפיע בנושאי בריאות הגוף והנפש. הייתי רוצה להסביר להם מה באמת חשוב בחיים. ישראל חשובה לי למרות שאמריקה היא זו שנתנה לי את ההזדמנות. אני אוהב את ניו יורק ואת האקשן שיש בה. אני חב הרבה לעם האמריקני, אבל אני ישראלי. הבאתי את משפחתי לכאן ולעתים אני מצטער על כך, כי לדעתי יותר טוב היה להם שם. אמא שלי נמצאת בארץ והיא תקשה שלי. מדי פעם אני קופץ לארץ לכמה ימים. זה מנקה לי את הראש עד שהלחץ בארץ מתחיל להשפיע עלי ואז אני נוסע".

עד כאן, טהרי. את לא צריכה לקנות את הפילוסופיה שלו כמות שהיא. אולי עם קצת מלח, היא לא תתקע לך לרוחב הגרון. אבל, את הבגד את יכולה לקנות, פעם בשנה, אולי במכירות סוף העונה ולשמוע מהפלסף של טהרי. הוא לא בתוך המחיר.

בשבוע שעבר, נחנך בעיירה הצרפתית סרז'י־פונטואז חלקו הראשון של פרוייקט פיסול סביבתי של דני קרוון. מיגדל נטוי במרכזה של כיכר, ממנו נשלחת קרן לייזר כחולה, שתאיר בעתיד טיילת, אגם ואי מלאכותי. שר התרבות ז'אק לנג ייצג את עצמו ואת הנשיא מיטראן. שמעון פרס ויצחק נבון שיגרו מיברקי־ברכה. עכשיו, בציפיה לחלק השני

קרוון. מקום בצרפת

שר התרבות, ז'אק לנג, ייצג את ממשלת צרפת. שמעון פרס ויצחק נבון שיגרו מיברקי ברכה. זה היה הטקס שהיה בשבוע שעבר בסרז'י־פונטואז, עיר־לוויין של פאריז, בו נחנך השלב הראשון של פרוייקט סביבתי עירוני, שתוכנן על ידי דני קרוון.

זו הפעם הראשונה, שאמן ישראלי מעצב בצרפת סביבה פיסולית בסביבת מחייה אותנטית.

חמש שנים חיכו לחגיגה הזאת. עם כוסות השמפניה בירכו על סיום הקמתה של הכיכר המרכזית של הפרוייקט. במרכז הכיכר, מיגדל נטוי – המיגדל הנטוי היחיד בצרפת – בגובה של 36 מטר. מן הצד הדרומי, מ„שעה שש" של הכיכר, כבר ניכר ראשיתו של תוואי, שיהיה לטיילת באורך שלושה ק"מ.

במרכז הטיילת ייחפר אגם מלאכותי, עם אי מלאכותי במרכזו, שבו ימוקמו מיתקני צפיית אסטרונומיים. לאורך חלקה של הטיילת ישתמרו מטעי התפוחים האופייניים לאיזור, בעוד אחרים יוכשרו למגורים ולמיבני בידור.

מקצה המיגדל נשלחת ערב ערב קרן לייזר כחולה, המסמנת את הציר החדש, היוצר צומת עם הכביש המהיר פאריז־רואן.

בשבוע שעבר, היה המזי־אנד חלקי. הרבה פעמים כוסס קרוון, בחמש השנים האלה, את ציפורניו. היו רגעים שכל הפרוייקט עמד תלוי על קצה הצוק, כל רגע נופל. זה יכול היה לחיות אירוני, שפרוייקט של קרוון, איש־שמאל עם קבלות, היה מופל על־ידי הסוציאליסטים שעלו לשלטון. קרוון, הרי, זומן על־ידי הימין – והשלטונות החדשים בדקו כל מה שהיה על השולחן. כמו מה, שאלו גם שם, אם בעידן של צנע ואבטלה, יש הצדקת לפרוייקטים אקסטראוואגנטיים מהסוג הזה. רק לאחר לבטים מן הסוג החגורתי ומן הסוג התקציבי, ניתן אור ירוק.

„לבטים מן הסוג האמנותי לא היו", אומר קרוון. „העבודה על השלבים הבאים, נמשכת", אמר לי השבוע קרוון הנרגש בטלפון.

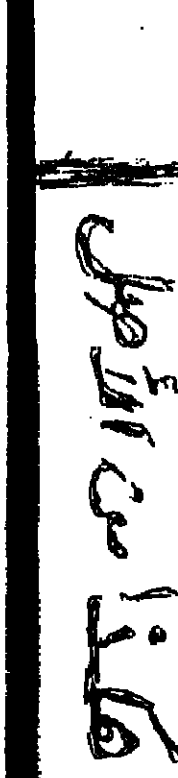
– כמה זמן זה יימשך?

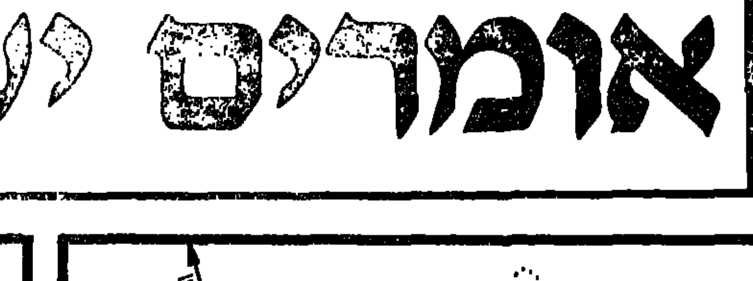
„עוד כמה שנים, בטח. תלוי בקצב ההזרמה התקציבית".

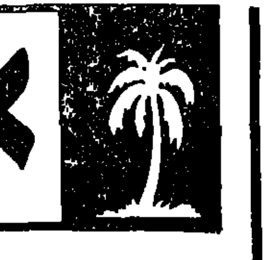
מוכר.

בינתיים, דני קרוון רץ קדימה. ב־6 בספטמבר 1986, ייחנך עבודה סביבתית שלו בקלן, גרמנית. הוא גם הוזמן רשמית – בינתיים, ישראלי ראשון – להשתתף ב„דוקומנטה", האירוע הבינלאומי המרכזי בתחום האמנות האוואנגארדית, המתקיים בקאסל, גרמניה, בקיץ 1987. ייתכן, שקרוון יבצע בקאסל גם עבודה קבועה, שתיחנך יחד עם ה„דוקומנטה" ותישאר אחרי סיומה.

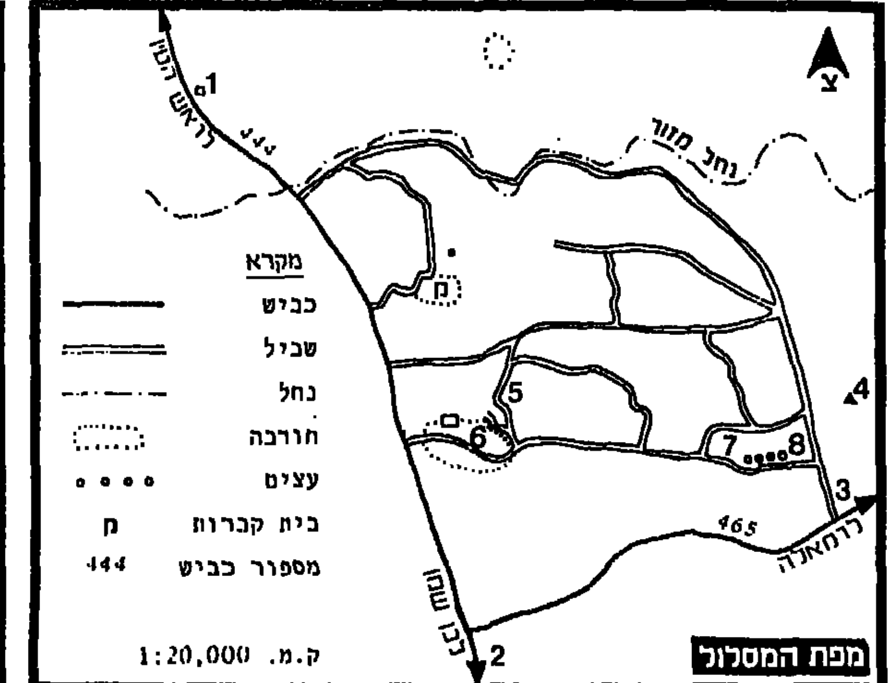
■ בקע

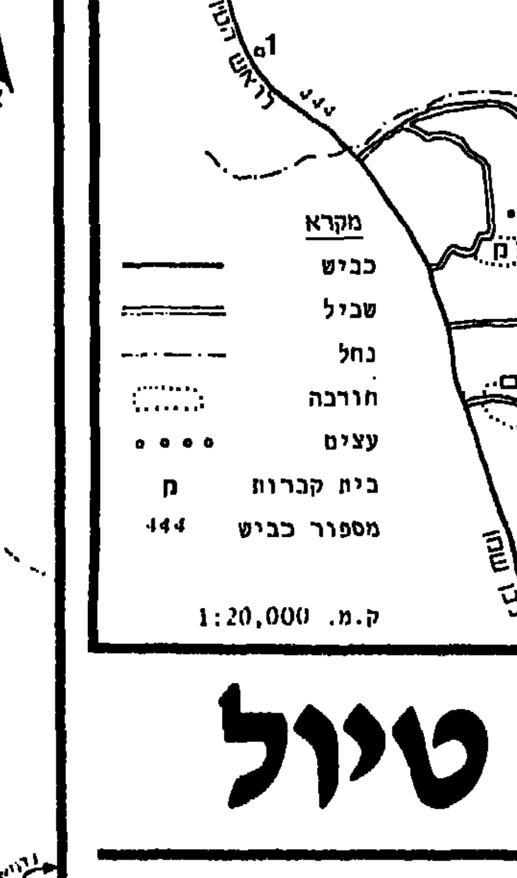

אומרים ישנה ארץ

מסלול טיול

טיול ביער גבעת כ"ח (קולה)

השבוע שחל בו ט"ו בשבט השנה, הוכרז כשבוע שמירת הטבע והנוף, במסגרת חגיגות שנת היער הבינלאומית.

ארץ־ישראל דלה ביערות. תחום היער הטבעי והנטוע גם יחד אינו עולה בה על מיליון דונם, שהם 5% אחוזים משיטחה, ואנו צריכים להסתפק בהם למילוי הצורך הגובר של האדם בנוי, נופש ובילוי.

יש חילוקי דעות בין אנשי נטיעות לבין חובבי טבע, בדבר אופיו של היער הנטוע בישראל, הן מבחינת מיגוון העצים, שכמעט כולם אורן למיניו, והן מבחינת המרחקים שבין העצים. אך העיקר הוא, שהיער הטבעי והנטוע קיימים (אומנם בצימצום) – ויש לשמור עליהם ולטפח אותם.

יש לזכור את החובה המוטלת על כל אחד שלא לגרום לשריפה ביער בכל דרך שהיא, לשמור על נקיונו ולהימנע מכל פגיעה בעציו.

שרידים ארכיאולוגיים מעניינים וסיפורי קרבות ממלחמת העצמאות, מסתתרים בין עצי יער כ"ח, באיזור גבעת כח, מזרחית לכביש ראש־העין – בן־שמן. יער זה מכונה גם "יער קולה", כשם הכפר הערבי שהיה במקום עד 1948.

ניסע מראש־העין לכיוון בן־שמן, בכביש העובר בגבול שבין מורדות ההר ומישור החוף. כביש זה עובר באיזור של דרכים עתיקות, שהמפורסמת בהן היא, כמובן, דרך הים, אשר הוליכה ממצרים לסוריה.

בדרכנו נעבור את מחצבות מגדל־צדק ואת קיבוץ נחשונים. כק"מ וחצי דרומית לקיבוץ נחשונים, מצד שמאל (ממזרח) לדרך, נבחין במיבנה עתיק, (מסומן במפה ב־1) אשר בחזיתו עמודים ועליהם כותרות. זהו מיבנה קבר (מאוזוליאום) מהתקופה הרומית. מי בנה אותו ומי נקבר בו, אין אנו יודעים. אולם נתנחם בעובדה שזהו אחד המיבנים הבודדים מהתקופה הרומית, אשר שרדו בארץ בשלמותם. מדוע שפר גורלו והוא לא נהרס? נראה כי העובדה שהתקדש במשך השנים, הצילה אותו: מסורות נוצריות מקומיות משייכות את מיבנה הקבר ליוחנן המטביל, שהיתה לו כנסיה במגדל צדק, והמוסלמים קידשו את המקום בתור "מקאם נבי יחיא", והפכוהו למקום תפילה.

ניכנס לתוך המיבנה בפתח הצר והנמוך. מולנו, בקיר הדרומי, נמצאת גומחת תפילה מוסלמית (מחרב). חפירה ארכיאולוגית קטנה במקום גילתה ב־1964, כי מתחת לריצפת הטיט של המיבנה נמצאים שרידיהם של שני ארונות קבורה (סרקופגים). אלה נמצאים עדיין במקום. בחדר הסמוך נבחין במדרגות אבן, שהוליכו לקומה שניה, אשר לא שרדה.

לוחות האבן הענקיים, המהווים את תיקרת המיבנה, והקשתות התומכות בהן, מרשימים מאוד. מעניינים גם העמודים שבחוץ אשר בראשם כותרות קורינתיות, שדגם של עלי צמח חקנטוס (קוציץ סורי), מפותח בהן. סמוך למיבנה קיימים מספר בורות מים ושרידי קברי מיקמרים (ארקוסול). בבורות המים גדל השרך שערות שולמית, הנפוץ בארץ בהרבה "עציצים בסלון".

לאחר הביקור במאוזוליאום נמשיך דרומה, לכיוון בן־שמן. מצד שמאל נבחין ביער אשר ניטע על ידי הקק"ל. נמשיך עד לצומת הכביש המוביל שמאלה לשומרון (2): השלטים מפנים ליישובים בית אריה, חלמיש ועטרת. נפנה כאן שמאלה, לאורך יער קולה, וכעבור כ־1,200 מטרים נפנה שוב שמאלה (3), לדרך עפר התוחמת את היער ממזרח. שילוט בצבע כתום מלמד, כי אנו בדרכנו לאנדרטת גבעת כח. לאחר כ־350 מ' בדרך העפר, נבחין מימין לנו באנדרטה (4).

נעלה ברגל לעבר האנדרטה, עליה חקוקים שמותיהם של הלוחמים שנפלו כאן בקרבות מלחמת העצמאות. שלט שהוצב פה על ידי המחלקה להנצחת החייל במשרד הבטחון מביא את סיפור הקרבות שהתחוללו פה:

"ב־10.6.1948 נכבש הכפר קולה על ידי גדוד ה'קומנדו' 89 וכוח מחטיבת אלכסנדרוני, ונערך בו להגנה. אור ל־16 ביולי ביצע הלגיון הערבי התקפת נגד, על ידי טור משורין וכח חי"ר. אלה כבשו את קולה מידי פלוגה מגדוד 32, של חטיבת אלכסנדרוני, שהחזיקה במקום. בבוקר ה־17.6, כבשו שתי פלוגות מחטיבת אלכסנדרוני את קולה מחדש, ואחזו מצפון מזרח לכפר, אך התקפת נגד מקבילה של שריון הלגיון הסיגה אותן אל ממערב למסעף קולה.

"ב־18.6, עם שחר, כבשו שתי פלוגות מחטיבת אלכסנדרוני את קולה, בסיוע ארבעה טנקים והמקום נשאר סופית בידי צה"ל.

בקרבות קולה נפלו עשרים ושמונה מחיילי חטיבת אלכסנדרוני ועל שמם נקרא המקום גבעת כ"ח".

מגבעת האנדרטה נצפה אל מורדות השומרון ושפלת החוף (ראה לוח התצפית).

לאחר שמיעת סיפור הקרב ותצפית על האיזור, נלך ברגל אל יער קולה. בשולי היער נפנה ימינה (צפונה) בדרך העפר. כעבור כ־300 מ' נפנה שמאלה בדרך עפר רחבה, המוליכה אותנו לתוך החורשות הנטועות בעצי אקליפטוס המקור, אקליפטוס ההרים (גומפוצפלה) אורן ירושלים, אורן הסלע, אורן קנרי ועצי ברוש.

כעבור כ־200 מ' מן המסעף בו פנינו אל תוך היער, נבחין מימיננו במיתקני פיקניק. נפנה שוב שמאלה, ליד ערמות של גדר תיל חלודה, שהינה שריד לתקופה בה היה הכפר באיזור התפר, נעלה כ־100 מ' בדרך עפר, אשר מצידיה משופות צבר. מצד שמאל לדרך נבחין לפתע בקיר גבוה, בנוי אבנים גדולות, המבצבץ בין שיחי הצבר (5). נקיף אותו בדרך העפר ונגש אל הקיר

שביל ביער קולה.

מודיעין טבע טלפוני

התברה להגנת הטבע מחדשת את השירות הזה לקהל הרחב ומזמינה את הציבור לטלפן ולבקש מידע על הנושא: "טיול השבוע – לאן"

שבוע החורש והיער

ברוש

אורן כנרי

ליפטוס

אורן

ארניה מצויה

שרביטן על שיח צבר

אלה ארצישראלית

זית

המדור נערך ע"י "מדורי פרסום בידיעות אחרונות" לוינסקי 56 ת"א טל. 382987, 379965, 384390

הדרומי של המיבנה, המצבין בין עצי האורן.

כאן נגלה, כי זוהי בריכת אגירה גדולה (5), בנויה מאבנים מסותתות, אשר דפנותיה מצופים בטיח המכיל חרסים האופייניים לתקופה הביזנטית.

נחזור אל דרך העפר העולה במעלה הגבעה ומתיישרת לכיוון דרום כעבור כ־100 מ' נפנה ימינה, לדרך רחבה ולבנה, המסתיימת במעין מגרש חניה, שבצידו שרידי מיבנים ועץ תות. כאן מצויים שרידי הכפר קולה (6).

כפר זה מוזכר ע"י נוסעים במאה שעברה. אחד מהם, ויקטור גרן, מספר, כי "הכפר הזה, היושב על גבעת טרשים, בודאי נבנה באתרה של עיירה קדומה. יש בו בניין מלבני גדול, המחולק עכשיו לכמה מדורים נפרדים, שניבנה בידי המוסלמים או הנוצרים בתקופת מסעי הצלב. מאבני גזית שרובן הועתקו בלי ספק מבניינים קודמים. סמוך לו יש בניין שהוא אומנם קטן ממנו אבל נדבכיו התחתיים נבנו מאבנים גדולות יותר, בעלות פאה מיושרת או מזוותת וזה עודנו משמש היום כמגדל עוז (בורג'). החלק העליון של המגדל ניבנה כולו הרבה יותר קרוב לזמננו. יש בכפר מסגד קטן שאף מחצית אבני הבניין שלו עתיקות למראה. ואחרון אחרון, בקירבת הכפר יש בריכה שאורכה שמונה עשר צעד ורוחבה שנים עשר ואין היא נראית ערבית. היא חצובה בחלקה בסלע וחלקה בנויה מאבנים גדולות ורבפיאתיות שצופו שיכבת טיח עבה"... (ויקטור גרן, תיאור גיאוגרפי היסטורי, וארכיאולוגי של א"י, כרך חמישי (השומרון) הוצאה מחודשת, יש יצחק בן צבי ירושלים).

ויקטור גרן תיאר יפה את השרידים הארכיאולוגיים במקום.

בקצה מגרש החניה נרד ליד עץ התות וניכנס לחדר תת־קרקעי גדול ומרווח, ממנו נעבור דרך פתח נמוך לחדר חשוך. כשנאיר את תיקרתו נבחין במרכז התקרה בפתח מעוגל סתום. נראה כי חדר זה שימש במקורו כבור מים, אולי של המגדל הצלבני, אשר שרידיו נמצאים מעל למערכת התת קרקעית הזאת.

נצא מן החדרים התת־קרקעיים ונטפס על השרידים וערמות האבנים המסותתות. במרכז ההריסות נבחין בקיר שבו חרך־ירי של קשתים. חלקו התחתון של הקיר בנוי אבנים עם סיתות שוליים אופייני לתקופה הצלבנית. במקום היה מגדל צלבני שאולי השתייך למערך השליטה על איזור מעבר אפק ואשר היווה את קו הביצורים הדרומי של המעבר.

קולה נזכרת בתקופה הצלבנית יחד עם מיראבל (מגדל צדק) ורנתיה, בתעודה המספרת כי השתייכו למסדר יוחנן הקדוש (ההוספיטלרים). המגדל היה ככל הנראה בן שתי קומות וממנו היה קשר ראיה עם מיראבל, הנמצא ב־5.5 ק"מ מצפונו, ועם מבצר קלפרט (דיר אבו־משעל) הנמצא 10 ק"מ דרומית־מזרחית לו.

בו בבניית בתי הכפר. אגב, חסן סלאמה אחד ממנהיגי הכנופיות הערביות היה מקולה. במאורעות הדמים של 1936-9 הוא קיים בקולה "בית־דין" מיוחד של הכנופיה שלו. לאחר מכן נאלץ לברוח לסוריה ומשם לעיראק. הוא התקשר עם הנאצים ובסוף 1944 הוצנח על ידי מטוס גרמני בסביבות יריחו. במלחמת העצמאות היה חסן סלאמה מנהיג הכוחות הערביים באיזור רמלה־יפו. הוא נהרג בפיצוץ מפקדתו, שהיתה ליד רמלה.

משרידי המגדל הצלבני נחזור למגרש החניה ונחזור בדרך העפר הלבנה אל דרך העפר ממנה פנינו לכאן. כעת נפנה ימינה ואחרי כ־100 מ' נגיע לצומת נוסף, בה נפנה שמאלה. דרך עפר זו עוברת בחלקה על הכביש הישן שהוביל לכפר. זאת אנו יכולים לראות על פי צורת הסלילה של הכביש, הנקראת "סולינג". נמשיך עוד כ־700 מטרים בדרך זו ונבחין בשלט צנוע, משמאל לדרך, המכריז כי במקום נמצאות שתי גתות יין (7). נגש אל הגתות, בשביל שסומן בידי חוגי הנוער של החברה להגנת הטבע", מבית־ספר־שדה ירקון. כל גת מורכבת ממישטח דריכה, עליו שפכו את ענבי היין, ודרכו ומחצו אותם. מיץ הענבים זרם במורד מישטח הדריכה אל בריכת שיקוע קטנה, בה שקעו הזגים והחרצנים. מכאן זרם המיץ אל הבריכה הגדולה, ממנה נשאב המיץ לכדים, שהועברו ליקב ואוחסנו בו עד שמיץ הענבים הפך לתירוש ולין. הבריכות של הגתות מצופות בטיח המכיל שרידי חרסים, שלפיהם תוארכו הגתות לתקופת המישנה והתלמוד.

מן הגתות נחזור לדרך העפר וכעבור עוד כמה מאות מטרים ונגיע לקצה החורשה, שם מחכה לנו הרכב. תוך כדי הליכה נבחין, משמאל לדרך, בשדרת עצי חרוב ומאחוריהם בעצי כליל חורש, שפריחתם כלילת יופי – ומכאן שם הצמח (8).

פגם אחד בלבד מעיב על טיול ביער קולה: היער מלא גרוטאות רכב, גנוב זה אומנם עניין למשטרה ולחברות הביטוח, אבל אולי אפשר לפנות את הגרוטאות?

שלמה מוסמן

המאוזוליאום.

אנדרטת הכ"ח.

ארניה מצויה
(FUILLUS GRANULATUS)

סוף סוף הגיע החורף, ועמו גשמי ברכה לחקלאים, ברכה לפרחי־הבר וברכה לפטריות הצצות מיד לאחר הגשם. אין לך פטריה מוכרת וחביבה על עם ישראל, יותר מן הארניה הזהובה, הצצה בחורשות האורנים. ומה הפלא! הרי היא טובה למאכל וגם טעימה.

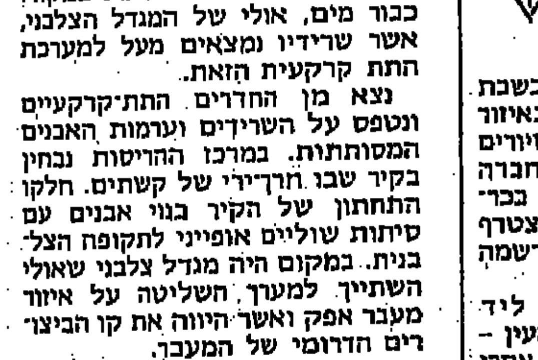
הארניה היא אחת מפטריות הכובע, שהן המפותחות בפטריות. הכובע, דמוי המטריה, שאנו מכירים, הוא גוף הפרי של הפטריה, שהיא עצמה שוכנת בקרקע בדמות מערכת של קורים מסועפים, הידועים בשם תפטיר. התפטיר של הארניה יוצר קשר גומלין, או סימביוזה, עם שורשי האורן, ולכן צומחת הארניה ביערות אורנים בלבד. לאחר הגשמים פורץ מן האדמה גוף הפרי בעל הרגל והכובע. בתחתית הכובה מתפתחים מליוני נבגים, שהם מעין זרעים קטנטנים, בעזרתם מתרבה הפטריה. את הארניה המצויה ואת קרובותיה, בנות משפחת הגושיתיים, קל לזהות על פי הצד התחתון של הכובע, המכוסה מעין ספוג והוב, עשיר בנקבוביות. ברוב פטריות הכובע מצויים כאן דפים הנושאים את הנבגים, והריקמה הספוגית של הארניה וקרובותיה מאפשרת זיהוי קל.

אז צאו וקיטפו, אך זיכרו שני כללים:

- אל תאכלו פטריות זקנות או נגועות. הן מזיקות!
- קיטפו את הפטריות ע"י חיתוך הרגל בסכין, כך לא תפגעו בתפטיר והפטריה תמשיך לחיות גם אחרי שנקטפה, ולהוציא פרי חדש.

אז בתאבון!

אברהם ארבל

תחנת מידע של החברה להגנת הטבע
בשבת 25 בינואר 1986

סיורים מודרכים יערכו בשבת זאת ע"י מדריכי החברה באיזור המאוזוליאום ויער קולה. הסיורים הללו מיועדים לחברי החברה להגנת הטבע (נא להצטייד בכרטיס חבר). המעוניינים להצטרף יוכלו לעשות זאת בתחנת הרשמה במקום.

נקודת המיפגש היא ליד המאוזוליאום, בכביש ראש־העין – אבן־שמן (כביש מס. 444), אחרי קיבוץ נחשונים. הסיורים ייצאו בין השעות 10-11.30 (ומספר המקומות מוגבל).

חציבה עברית
אתר מראשית ההתיישבות

"המגמה היתה לכבוש את כל הענפים: כריית בארות, עגלונות,... חרושת, ויה אך חציבה, מושג כזה לא היה יהודי כלל. ידענו מאז ילדותנו, כי בעולם הגדול נועדה עבודה זו לנידונים לעבודות פרך. יהודי, הנזון מטשאלנט, לא יספיק לו בוחותיו לבנפץ סלעים". כך כותב אלעזר טרופה בהשתתפות על קבוצת היהודים ששמה לה כמטרה לחקים כפר על חוצבים עבריים.

בשנת 1924 הוחלט לפתוח מחצבות, בצמוד למחצבות ערביות, בגבעות מגדל צדק שליד ראש העין. לביצוע המשימה נבחרה קבוצת "טייטלבוים", שמנתה בסך הכל 11 איש. חברי הקבוצה נדעו בעוזתם ונחשבו פועלים טובים וברור היה כי יעמדו בתנאים הקשים אבל לאחר שנה של תנאי מחיה ירודים ביותר ועבודה מפרכת נאלצו החברים לעזוב.

קבוצת "טייטלבוים" הוחלפה בקבוצת הכ"ג — קבוצת העליה הי־23 מהחכשרות החלוצית בבסרביה וברומניה. הקבוצה מנתה כ־50 חברים, כולל כמה משפחות עם ילדים. למרות כל המאמצים לא הצליחו חברי הקבוצה להחזיק מעמד, ומקץ שלוש שנים של התמודדות, בסוף 1928, עזבו אחרוני הקבוצה את מגדל צדק.

כשלוש שנים שבתה העבודה העברית במחצבות אלה, אך ב־1931 חזרו יהודים להפעיל את המחצבות, על אדמה שהוחכרה מידי ערבים. את העבודה עשה אז גרעין פועלים מקיבוץ גבעת השלושה הסמוך, בהנהגת בעלי מקצוע ותיקים מגדוד העבודה. חודש העבודה כלל גם העסקת פועלים ערביים. הזוזמת הפרכנות אף היא מתבססת בקרקעות הנרכשות מידי ערביי מגדל. בשנת 1932 נבנה באזור כיבשן הסיד המשוכלל ביותר במזרח התיכון, אשר מתנשא לגובה של 34 מטרים.

העבודה העברית התקיימה לצד העבודה הערבית עד שנת 1936, בעיצומם של המאורעות, בליל ה־29 במאי 1936 הסתערו ערביי מגדל צדק בהמוניהם על אתר המחצבות ושמדדו אותו על מתקניו. אבל בתוך שנה לאחר מכן ב־13 בינואר 1937 נקבעה במקום יתד קבוצת שלי"ב בשורה "מנוח" ונכבשה מחדש את המחצבות.

באפריל 1948, בעיצומה של מלחמת העצמאות, שוב ניטש המקום. עקב הלחץ הערבי בו על חוסיגה, פוצר השיר, הגבעה שחוזה מהות מעל ... עד שנת ... שדויה צונו עליהן לראות בשנת מגדל צדק — הוחלט ... חן המחבה בות ... נכבשו בבוקרו ... 1948, במסגרת מבצע ... בוש. זה חסם את דרך התגבורת הערבית מצפון, לרמלה ולוד. ולולי מיבצע "דני" שנערך במקביל נתמנו לכבוש את רמלה ולוד.

מאז חרשת המחלות המחצבות והיא נמשכת עד היום.

אמנון זינגר

מידע כללי

- משך הטיול: כשעה.
- עונות מועדפות: חורף אביב.
- מי שתיה: אין, יש להצטייד בהם מראש.
- ציוד: כובע, נעלי הליכה וגם לכניסה למיבצר.
- ביטחון ועזרה רפואית: תחנת מד"א פתח־תקוה. משטרת פתח־תקוה.
- אזהרה: באיזור מצויים הרבה בורות מים פתוחים, יש להיזהר!
- מידע נוסף: בית־ספר־שדה ירקון.

העורכת: דפנה מרוז
תצלומים: אילן מרוז

כל העולם דיאטה

מאת אנסטסיה טופליקס

שירות TIME, מיוחד ל"ידיעות אחרונות"

היקף המותניים וגודל האחוריים מעסיקים את האמריקני הממוצע הרבה יותר מאשר ההתקרבות הבינגושית, התגבורת הטרור או הרעב באתיופיה. 90 אחוזים מהאמריקנים סבורים שהם שמנים מדי, 30 אחוזים מהאמריקניות – בדיאטה ● עבורם, ועבור שאר העולם השבע, הקדישו השבוע שבועוני החדשות "טיים" ו"יו.אס. ניוז אנד וורלד ריפורט", את כתבות־השער שלהם לנושא הדיאטה ● מחקרים חדשים, תפריטים חדשים, דיעות קדומות ועצות מעשיות ● אם לא הצלחת לרדת במשקל – עכשיו תדע למה

הבעיה מספר אחד של האמריקנים כיום אינה הכלכלה, והאבטלה, והגירעון בתקציב הממשלתי. גם לא המלחמה בטרור. אפילו לא ה"הרפס" או – ירחם האל – ה"איידס". הבעיה מספר אחד היא עודף המשקל, והנגזרת שלו – הצורך בדיאטה.

עובדה: על־פי סקרים שנערכו באחרונה, סבורים כמעט 90 אחוז מהאמריקנים, שהם שמנים מדי, ויותר מ־35 אחוז רוצים לרדת לפחות ב־7.5 ק"ג.

לא רק רוצים, גם עושים: כ־30 אחוז מהנשים האמריקניות, וכ־16 אחוז מהגברים האמריקניים, כופים על עצמם משטר של דיאטה.

אחוזים אלה נעשים מרשימים במיוחד, כשמדובר באומה של יותר מ־200 מיליון איש. ולא סתם אומה: המעצמה מספר אחד, אשר העולם כולו נושא את עיניו אל סיגנון חייה. אם לאמריקנים יש בעיה – היא הופכת מהר מאוד לבעיה כלל־עולמית.

וזה אכן המצב: בעולם של תחילת 1986, הרעבים ללחם באפריקה ובאסיה הולכים ונעשים רעבים יותר, ואם כטנם תופתה, הרי זה מחמת הרעב. תושבי המערב השבעים, לעומתם, רק הולכים ונעשים שבעים יותר,

בקרב נשות המעמד הנמוך, ההשמנה נפוצה פי שישה מאשר בקרב בנות המעמד הגבוה

ואם אצלם צומחת הכרס ותופחים האחוריים, הרי זה פשוט מעודף שומנים.

אבל עודף שומנים לא רק שאינו באופנה, הוא גם לא בריא. מה עושים?

עושים דיאטה. וכשכל־כך הרבה אנשים עושים דיאטה, נוצרת תעשיית דיאטה: רופאים להרזייה ומכונים להרזייה, מזון להרזייה ותרופות להרזייה. וכדי שיהיה מה לעשות בשעות שבין ארוחה דיאטטית אחת לשנייה, או בין התעמלות אחת למישנה, גם מדפיסים מגאזינים להרזייה ומדריכים להרזייה וספרים להרזיית.

תעשיה אמרנו? – אימפריה היא המלה הנכונה יותר. ב־1984 בלבד, הוציאו האמריקנים לא פחות מ־5 מיליארד דולר (כמעט רבע מכלל תקציב מדינת ישראל, למשל) על מוצרי הרזייה למיניהם.

התוצאה: שינוי מהפכני בתעשיית המזון והמשקאות בארה"ב. כיום, כמעט 20 אחוז מכלל המשקאות הקלים הנמכרים שם הם משקאות דיאטטיים. צריכת המזונות הקפואים הדיאטטיים צמחה ב־15 אחוז לשנה, בכל אחת מ־7 השנים האחרונות. השוק משופע עתה בגבינה רזה ובחלב רזה, במזון־בריאות ובמוצרים טבעיים, בגלולות ויטמינים ובמאכלים דלי־קלוריות.

"העסק פשוט לגמרי", מסבירה ליז טיניארד, מרשת הסופרמרקטים "מיניארד" בטקסס. "אם על האריזה כתוב: 'דל בקלוריות' ו'דל בנתרן' – המוצר נחטף מהמדפים".

על מה כל הרעש? מה לוחץ לאמריקנים?

"בעיני הציבור, המושג 'שמן' נושא עימו שיפוט ערכי", מסבירה סילביה ראנסה, יועצת אמנות מניו־יורק, אשר השקיעה שנתיים וחצי בהפחתת 70 ק"ג ממשקלה. "אם אתה שמן, משמע שאתה מוכן להיות שמן – שאתה חלש אופי, או בעל נטיה להרס עצמי".

היא קולעת הישר למטרה, הגברת ראנסה: האם ויליאם שקספיר בכבודו ובעצמו לא שם בפי יוליוס קיסר את המילים: "הקיפו אותי באנשים שמנים", בנימוק שמבאלת אינו צריך לחשוש – ואילו הרזים, כמו קאסיוס, הם־הם האנשים המסוכנים וחורשי המזימות הרעות?

השיפוט הערכי נושא עימו פסק דין חמור כלפי השמנים. "אנשים פשוט לועגים למי שנראה שמן מדי", מסבירה רנה קולונסקי, מזכירה במשרד בפילדלפיה, אשר בעבר העמיסה 120 ק"ג על גוף שגובהו 1.50 מטר בלבד. "כשאתה שמן, אתה דואג כל הזמן ממה שהאנשים יחשבו עליך, וכשאתה אוכל – ולא משנה מה אתה אוכל – תמיד יימצא מישהו שיגש אליך, ויגיד: 'כאמת שאתה לא צריך לאכול את זה'".

שלא לדבר על התחום הרומנטי, כמובן. סקוט בארט, בן 21, היה שחקן כדורגל שרידי ונערץ בבית הספר התיכון. אבל כששבר את רגלו, רותק למיטה והעלה 20 ק"ג בתוך זמן קצר – גילה שיש לו בעיה. "בגלל עודף המשקל שלי, אף אחת לא רצתה לצאת אתי", הוא מספר. "עליתי על המשקל – והוא הסביר לי שהפכתי לאדם לא מושך. והוא צדק, כמובן".

למצוקתם של השמנים יש פן נוסף: אפלייה. בשנה שעברה, זכתה קתארין מקדרמוט במאבק משפטי שנמשך 11 שנה נגד חברת "קסרוקס". העלמה מקדרמוט ביקשה להתקבל לעבודה, אך בקשתה נדחתה, לאחר שהתברר כי היא שוקלת 125 ק"ג. היא טענה שהיתה כאן אפלייה – וטענתה התקבלה.

והיא אינה היחידה: גם מארג'ורי מיצ'ל, בת 34, העובדת כעוזרת מינהלית בבית־חולים בניו־יורק, מספרת כי כאשר הגישה את מועמדותה לקידום – נאמר לה לקחת את הטפסים חזרה. "את תהיי כאב־עיניים מתמיד למנהל", אמרו לה.

אבל הבעיה הגדולה היא, שגם כאשר יוצאים לקרב נגד השומן ומפחיתים קילוגרמים פה ושם – יש להם את הנטייה המרגיזה לשוב ולהצטבר במקומות הלא־נכונים.

"הסטטיסטיקות בעניין זה מחרידות", אומר הד"ר ג'ון מקול, אנדוקרינולוג מקליפורניה. לפחות שני־שלישים מאלו שהצליחו לרדת במשקל, שבו והשמינו, שבע שנים לאחר הדיאטה. רק 2 אחוזים נותרו רזים. 98 אחוז חזרו למצבם הקודם.

אבל בעייתם של השמנים, או של אלה שסתם סובלים מעודף משקל, אינה מצטמצמת לנזק החברתי בלבד; יש לה היבט בריאותי, שלעתים גובל בסכנת חיים. כאשר מארג'ורי מיצ'ל הגיעה למשקל של 150 ק"ג, הזהיר אותה הרופא כי לחץ־הדם שלה עולה במידה מסוכנת. "הוא אמר לי בנימת־דיבור חביבה: 'אם לא תרדי במשקל, אצטרך להכניס אותך לארון מתים, וגם זה רק בעזרת כף־נעל'", היא נזכרת.

העובדות מדברות בעד עצמן: עודף־משקל כרוך בחשיפה לסכנה של מחלות־לב, סוכרת, אבני מרה, קשיי נשימה ובעיות חמורות בפרקים, בעיקר במיפרקי הירכיים והברכיים. השמנים כלולים גם בקבוצת־סיכון גבוהה של סוגי סרטן שונים, כמו סרטן במעי הגס, בפי־הטבעת ובבלוטת הערמונית (פרוסטטה); ונשים שמנות מסתכנות בגידולים ממאירים בשחלות, בדרכי השתן ובשדיים.

ההשפעות השליליות אינן מצטמצמות לשמנים־מאוד: הן עלולות להופיע אצל כל מי שסובל מסתם עודף משקל, מעבר למה שמוגדר כ"משקל נורמלי" לגבר או לאשה בגובה נתון ובגיל נתון.

ההגדרה של "עודף משקל" היא גמישה למדי: בפברואר שעבר, הגיע צוות של רופאים מטעם מכון הבריאות הלאומי בארה"ב למסקנה, כי "עודף של 20 אחוז מעל למשקל הרצוי יוצר סכנה בריאותית ברורה".

הגדרה זו חלה על יותר מ־15 מיליון

תוך 7 שנים, 98 אחוזים מאלה שהצליחו לרזות, חזרו למשקלם הקודם

גברים (24 אחוז מסך כל הגברים) ויותר מ־18 מיליון נשים (27 אחוז מסך כל הנשים) בארה"ב, בין הגילאים 20 ל־74. ההערכה היא, כי בין 10 ל־15 אחוז מהילדים סובלים מבעיה דומה, וכמוהם גם כ־20 אחוז מהצעירים עד גיל 20.

הגדרות אחרות של עודף־משקל מדברות על סכנה בריאותית החל מעודף של 40 אחוז מעל למשקל הרצוי.

סטטיסטיקה שהשוותה את נתוני האוכלוסייה בארה"ב מתקופת מלחמת האזרחים (1865־1861) ועד ימינו מוכיחה, כי האמריקני הממוצע נעשה גבוה יותר ושמן יותר.

ממה כל זה נובע?

בשנים האחרונות, חל גידול עצום במחקרים הרפואיים בנושא השומן ועודף המשקל. כללית, כך אומרים ממצאיהם, יש לתלות את אשמת עודף המשקל בשתי סיבות עיקריות:

● מיבנה פיזיולוגי ותורשה.

● תרבות, התנהגות וההשפעה סביבתית.

הסיבה הראשונה היא הקשה יותר, מפני שקשה להילחם בטבע. פרופסור קלוד בושארד, ראש המעבדה למדעי ההתנהגות הגופנית באוניברסיטת קוויבק, גילה כמה תגליות מעניינות מאוד בתחום זה. לדבריו, התורשה קובעת באיזה חלק של הגוף יתמקמו השומנים ואיזו שיטה צריך הגוף לנקוט כדי להיפטר מהם.

המומחים מחלקים את השמנים לשתי קטגוריות עיקריות, על שום רימיונם לפירות: "התפוחים" וה"אגסים". ה"תפוחים" הם בדרך כלל הגברים: אנשים שעודף השומן שלהם מצטבר בכרס, מהמותניים ומעלה. ה"אגסים" הן בדרך כלל הנשים, אשר עודף השומן בגופן מצטבר, למרבה צערן, דווקא בישבן ובירכיים.

מהשומן הזה קשה מאוד להיפטר, ולדברי פרופסור ביורנטופ מאוניברסיטת גטבורג, הסיבה היא, שהטבע הורה לגוף לצבור את עודפי השומן דווקא שם, "ממש כשם שהורה לגמל לצבור מים בדבשתו".

הבעיה הפיזיולוגית העיקרית היא בכך, שבניגוד לאמונה הרווחת, תאי שומן אינם נשרפים ונעלמים במהלך דיאטה או פעילות גופנית: הם פשוט מצטמקים. דבר זה הוכח באורח דרמאטי, בסידרת ניסיונות שנערכו באחרונה באוניברסיטת רוקפלר. שם, הורעבו עכברים עד סף המוות. אחרי חודש התברר, כי גופם כילה את כל עודפי השומן שבו, והחל לחסל גם תאי שרירים ורקמות חיבור.

בבדיקת העכברים התגלה, כי הגוף אמנם צרך את השומן שבתאי השומן, אבל לא את התאים עצמם. וכך, בעוד הגוף למעשה אוכל את עצמו, נותרו רק שני סוגים של תאים תקינים מפני התהליך: תאי המוח ותאי השומן, שהצטמקו אבל נותרו שלמים.

ההסבר, כך מעריכים החוקרים, טמון בעבר הרחוק של המין האנושי, כאשר תקופות הרעב היו שכיחות. הימצאותו של מאגר תאי שומן בגוף האדם הבטיחה, כי כאשר יימצא מזון – יוכל הגוף לחדש במהירות את מצבור האנרגיה.

מכאן, שפעולת הטעינה מחדש של תאי השומן בשומן – או, במלים אחרות, ההשמנה – היא פונקציה ללא תחליף בחיי האדם. "במידה מסויימת, כולנו מתוכנתים לקראת היותנו שמנים", מכריז הד"ר הירש, אחד החוקרים ב"רוקפלר".

תאי השומן מופיעים בשלב מוקדם של הילדות. אבל, עם השנים, בעיקר בגיל ההתבגרות, כתרומה מסוימת, והוא נשאר קבוע גם כאשר האדם משמין. זאת, עד שעודף המשקל שלו מגיע לכ־60 אחוז מעל למישקלו הרצוי. כאשר זה קורה, שוב מתרבים תאי השומן, כדי שיוכלו להכיל את כל השומן שנוצר בגוף.

לאור מימצאים אלה, אומרים החוקרים, אין אמת באמונה העממית המקובלת, שתינוק שמן יהפוך בהכרח לגבר שמן. מאידך, גם אין שום הכרח שתינוק רזה יגדל לגבר רזה. בקיצור: משקל הילד בשנות חייו הראשונות, אינו מהווה שום אינדיקציה לגבי המשקל לו בעתיד.

וכאן אנו מגיעים לגורם השני המשפיע על המשקל: התרבות, ההתנהגות, וההשפעה הסביבתית.

דוגמא זכירה על החוקרים, בהקשר זה, הם היפאנים. ביפאן עצמה, רוב התושבים הם רזים (פרט כמובן, למתאבקי הסומו...). אבל בקרב המהגרים היפאנים שהגיעו להוואי ולארה"ב, כבר ניכרת נטייה ברורה להשמנה ולעודף משקל.

"מפני שהאוכל אצלנו עשיר בשומן, דל בחומרים מזינים ובתאית – וזה מה שגורם לאנשים להשמין", אומרת התזונאית מארין נסטלה מבית הספר לרפואה באוניברסיטת קליפורניה.

לא רק המזון, גם הרגלי האכילה. בארה"ב ניתן להשיג מזון וארוחות בכל שעה שהיא, בכל מקום שהוא: במסעדות הפתוחות 24 שעות ביממה, בחנויות, בדוכני רשתות המזון המהיר, בהזמנת ארוחות הביתה באמצעות הטלפון.

ומאחורי כל הפעילות הזו השפעה ששמה המטבח האמריקאי. "המטבח האמריקאי מתמצה מאוכל", אומר ד"ר תאודור ואן איטאלי, חוקר בעניני השמנה בבית החולים סט. לוק רוזוולט בניו־יורק. "זהו הרגל האמריקאי – לאכול הישר מן המקרר, ובכל שעה משעות היממה".

המומחים מגינים את מגינתם. אבל האמריקנים אוכלים מכל הבא ליד, ובכל מקום: במשרד, במכונית, לפני מקלט הטלוויזיה.

הפראדוקס הוא, שמצד שני, הטעם התרבותי הכללי משפיע עתה בארה"ב בכיוון ההפוך: האמריקנים היו בוודאי חשים בנוח למראה אידיאל היופי העולה מהציורים הרשמיים של רובנס בן המאה ה־17; אבל עובדה היא, שהאידיאל המוצג בפניהם כיום שונה לגמרי. בקולנוע ובטלוויזיה הם רואים כוכבים וכוכבות צנומים ושחופים וספורטיביים, רעיונם כולם.

אפילו ה"פלייבוי", שנערות האמצע שלו היו שופעות אברים בתחילת דרכו, בשנת 1953, מציג היום נערות רזות יותר.

להשתייכות המעמדית יש השפעה ישירה על ההשמנה. "בקרב נשות המעמד הנמוך, ההשמנה נפוצה פי שישה מאשר בקרב נשים בנות המעמד הגבוה", אומר הסוציולוג אלברט שטונקארד, מבית"ס לרפואה באוניברסיטת פנסילבניה. מחקרים שנערכו בקרב בני מהגרים הוכיחו, כי ככל שמתבגר הדור הבא עולים במעלה הסולם החברתי –

אשה שמנה, אשה רזה. בעקבות שגעון הדיאטה, התפתחה תעשיה שלמה של מזון ושירותים להרזיה. ב־1948, הוציאו האמריקנים 5 מיליארד דולר על מוצרי הרזיה למיניהם. איור: "טיים"

אוכלים ובוכים

נוסחת הפלאים ידועה היטב: אוכל = מחלות, דיאטה = בריאות.

הקשר הישיר בין הרגלי תזונה לא־נכונים לבין מחלות שונות – חלקן קטלניות – ואף לקיצור תוחלת החיים, כבר הוכח במחקרים לאין־ספור. הוא גם נחקק היטב בכללי עשה ואל תעשה, שיצרו תשתית למירשמי דיאטה, מזונות־בריאות וגלולות ויטמינים מצד אחד – ולתעשיית המצבות מצד שני.

אבל כיום, במחשבה שנייה, מציבים מחקרים אמריקניים חדשים כמה סימני שאלה על חלק מהמוסכמות הללו. שבועון החדשות האמריקני "יו.אס.ניוז אנד וורלד ריפורט" מציג את תמונת המצב:

● מחלות לב: זהו הרוצח מספר אחד בארה"ב ובארצות העשירות בכלל. "אגודת הלב האמריקנית" קבעה זה מכבר, כי אכילת מזונות עשירים בשומן ובכולסטרול גורמת לעליית ריכוז הכולסטרול בדם. זה מצידו מותיר משקעים בכלי־הדם, הללו חוסמים אותם וגורמים לטרשת עורקים – ובעקבותיה למחלות לב.

מכאן, אומרים המומחים, חייבים להוריד את צריכת המזונות העשירים בשומן ובכולסטרול. ביצים, למשל: לא לאכול יותר משתיים בשבוע. או חמאה ובשר אדום, שבהם יש להמעיט ככל האפשר.

אבל העניין אינו כה פשוט. מחקרים חדישים הוכיחו, כי ישנם סוגים שונים של שומן, וכתוצאה מכך סוגים שונים של כולסטרול: כולסטרול "רע" וכולסטרול "טוב". שומן דגים, למשל, תורם לבריאות: מחקר שנערך בהולנד ב־852 גברים בגיל העמידה הוכיח, כי אכילת דג מדי יום ביומו, תורמת להפחתת התקפי הלב במחצית(!).

מתברר גם, כי לא צריך לשפוך את כל השמן אל הכיור: בעוד ששמן המאכל הרגיל, שהוא רב־שומני, תורם לעליית השומנים והכולסטרול בדם, הרי ששמן זית טהור, שהוא חד שומני, דווקא תורם לבריאות.

שמן זה מקטין את כמות הכולסטרול "הרע", ושומר על רמת הכולסטרול "הטוב" – והיחס בין שני אלה, טוענים עתה כמה חוקרים, הוא האחראי להתקפי הלב.

● לחץ דם גבוה: כ־25 אחוז מתושבי ארה"ב סובלים מסיכון בריאותי זה. ההנחה הרווחת היא, שאנשים אלה רגישים למלח, ולכן המלצת הרופאים עד כה היתה דיאטה בלי מלח.

אולם עתה מתפתח כיוון מחשבה חדש: שלחץ הדם הגבוה אצל 2 מכל 3 חולים, קשור ברמה נמוכה מדי של סידן, ולא ברמה גבוהה מדי של מלח.

● סרטן: בשנים האחרונות, "כיכבו" המזונות העשירים בתאית ובוויטמינים סי ו־איי, כאמצעים בדוקים להקטנת הסכנה של סוגי סרטן שונים, בעיקר סרטן המעי הגס, הקוטל מדי שנה 60 אלף אמריקנים.

האגודה האמריקנית למלחמה בסרטן ממליצה להרבות באכילת תאית (מזונות כמו חיטה מלאה ואגסים), ובצריכת ויטמין סי (פלפלים, ברוקולי ותות־שדה) ו־איי (גזר, תרד). במקביל, היא ממליצה להפחית באכילת שומנים.

אולם גם כאן, מתעוררים עתה כמה ספקות. ראשית, על־פי סקירה חדשה של 16 מחקרים שנעשו בבני־אדם ובחיות, מתברר כי הקשר בין תפריט חסר־תאית לבין סרטן המעי הגס אינו כה קל להוכחה. ושנית, גם הקשר בין עודף השומן לסרטן כבר לא נראה כל־כך מוצק.

המסקנה: כדאי לאכול תאית, מפני שאף אם אינה מונעת סרטן, היא מועילה לגוף בדרכים אחרות. כדאי גם לצרוך ויטמין איי וסי, אבל יש להיזהר: צריכת יתר עלולה להוביל להרעלת הגוף.

● רככת: מחלה זו גורמת להיחלשות העצמות, והיא אחראית ללא פחות מ־1.3 מיליון שברים בשנה בקרב תושבי ארה"ב. ההמלצה העיקרית היא להרבות באכילת מזונות עשירים בסידן, ואלו הפכו לחיט בשוק המזון האמריקני.

גם בקשר לאמת מוכחת זו, מתעוררים עתה ספיקות: הרופאים משוכנעים אומנם, כי בגיל צעיר יש להרבות באכילת סידן, אך אחרי גיל 30 מיטשטש הקשר שבין הסידן לבריאות העצמות.

"אני חושש, שהמחלה התזונתית החמורה ביותר שפוקדת כיום את האמריקנים אינה עודף שומן או כולסטרול, אלא היפכונדריית תזונה", אומר פרופסור הנרי קאמין מאוניברסיטת דיוק.

מסקנה סופית: מלת המפתח היא זהירות. עובדה: תודות למבול האזהרות למיניהן, והיסטריית הדיאטה שבאה בעקבותיהן, ירד שיעור מחלות הלב בארה"ב ב־28 אחוז ב־15 השנה האחרונות, ושיעור הסרטן, ירד לפי ההערכות, כ־35 אחוז.

■ יו.אס. ניוז אנד וורלד ריפורט

הרבה תיאוריות מתנפצות בעקבות מחקרים חדשים. לא כל שומן רע לבריאות. כולסטרול, אינו בהכרח מזיק. דיאטה חסרת מלח אינה תמיד הטיפול הנכון ליתר לחץ דם

כן הם נוטים להקפיד יותר על גיזרתם, ונמנעים מהשמנה.

התוצאה הכוללת: בחברה שבה השמנים (או בעלי המשקל העודף, תלוי בהגדרה) מהווים את הרוב המוחץ, הם מתאמצים, ככל יכולתם, לאמץ את האידיאלים של המיעוט. וזאת לעתים באורח קיצוני ביותר, המתבטא במגיפה של „אנורקסיה נברוזה". במצב זה אין פלא, שארבע מכל חמש נערות הלומדות בכיתה י"ב בתיכון, מנסות לשמור על דייאטה. וכי יש להן ברירה אחרת?

לאנשים רבים, לעתים תכופות, אכילת־יתר היא פשוט תוצאה של צורך נפשי. בעזרת האכילה, הם יכולים להתגבר על תחושת הבדידות, החרדה, ואף על תסכוליהם המיניים. „לפעמים מצאתי עצמי יוצאת למסע־בולמוס של אכילה", מספרת מזכירה בת 33 מסן פרנציסקו. „והסיבה היתה, שחששתי דיכאון בגלל בעיות ביחסי המין עם בן זוגי. אבל, אז החל מעגל־קסמים: אכלתי כדי לצאת מהדיכאון, וכשהשמנתי - שוב תקף אותי הדיכאון..."

לנשים יש עוד בעיה הגורמת לאכילת־יתר: המחזור החודשי. מחקר שנעשה באוניברסיטת טורונטו הוכיח, כי נשים מגבירות את כמות האוכל שלהן ב־20 עד 25 אחוז, סמוך לימי המחזור, ואף נוטות לאכול או סוגי מעדנים וממתקים, שבדרך כלל אינם נכללים בתפריטיהן.

וישנו גורם פסיכולוגי נוסף: התמכרות לאוכל, כמו התמכרות לסמים או לאלכוהול. בדרך כלל, המתמכרים הללו מעדיפים מזונות מסמינים, אשר מפיגים את תחושת המתח.

אז מה, בכל זאת, אפשר לעשות כדי להיפטר מעודף המשקל?

כאן אנו מגיעים ללב הבעיה: הגל החדש של טירוף הדיאטה והפעילות הגופנית, השוטף בסערה את ארה"ב כולה.

יש להבחין, כך אומרים המומחים, בין שני הפתרונות הללו, שלשכל אחד מהם יש מעלות וחסרונות משלו.

● פעילות גופנית: הנטיה כיום בקרב הרופאים היא להאיץ במטופלים שלהם להרבות בפעילות כזו. ג'וגינג, מכונים, חדרי־כושר - כל אלה הפכו תופעה מוכרת בחיי היום־יום של האמריקנים, וזאת, בניגוד למצב ששרר לפני כמה עשורים, כשפעילות כזו היתה נחלתם של ספורטאים בלבד.

האמת העגומה היא, מודים הרופאים, שפעילות גופנית אינה פתרון־פלאים. היא אכן גורמת להורדה במשקל, אבל לאט לאט, ולעתים לאט מדי. הליכה מהירה שורפת, במשך דקה, חמש קלוריות בלבד. ריצה במשך דקה – 15 קלוריות. על־פי חישוב זה, רץ במירוץ מרתון, המאמץ את כל כוחותיו כדי לעבור 42 ק"מ, ישרוף במהלך הריצה בסך־הכל כ־300 גרם שומן.

כל הטיעונים כאילו פעילות זו מאיצה את קצב חילוף־החומרים בגוף הם פשוט מופרזים, כך אומרים עתה המומחים. המסקנה: צריך סבלנות, הרבה סבלנות, וגם כוח־רצון.

למעשה, כך סבורים עתה, ההישג העיקרי של הפעילות הגופנית הוא בתחום הפסיכולוגי: העוסק בה זוכה, אם הוא מתמיד, בתמריץ נפשי המספר את סיכוייו להצליח בשיטה השנייה לרזות: הדיאטה.

● הדיאטה: לא נעים, אבל גם שיטה זו אינה מועילה כשלעצמה. הסיבה: מחקרים חדישים הוכיחו, כי הגוף קובע לעצמו רמה מסויימת של תכולת שומן, ופשוט נלחם כדי לשמור עליה.

כן, נלחם. אם האדם סבור שבדרך של קיצוץ בכמות הקלוריות שהוא מכניס לגופו, יהיה ביכולתו לכפות על הגוף לצרוך יותר שומן מתאי השומן, בא הגוף ועוקף את הדיאטה, בכך שהוא מאט את קצב צריכת השומן. לגוף יש מנגנון משלו, היכול להאט את קצב צריכת הקלוריות בין 15 ל־25 אחוז. התוצאה: גם אם האדם מוריד עד 25 אחוז מהקלוריות שהוא מכניס לפיו -- הוא לא השיג ולא כלום. בקיצור, הגוף הוא האויב העיקרי של עושה הדיאטה.

לאדם יש אויב נוסף: העישון. עד כה רווחה האמונה, כי אדם שמפסיק לעשן מגביר את קצב האכילה שלו, ולכן הוא עולה במשקל. לא כך הוא, טוען מחקר חדש שהתפרסם באחרונה בביטאון הרפואי „ניו אינגלנד ג'ורנל אוף מדיסין": נתברר, שאדם המעשן 24 סיגריות ליום שורף לא רק את ריאותיו, אלא גם 10 אחוזים יותר קלוריות. כשהוא מפסיק לעשן, מאט הגוף את קצב צריכת הקלוריות, והדבר מתבטא בעודף משקל.

המסקנה אינה שצריך לעודד עישון, אלא שאדם המפסיק לעשן, חייב גם להקטין את צריכת המזון שלו.

התוצאה של מאבק הגוף נגד הדיאטה באה לידי ביטוי בתופעה המוכרת של תנודות קיצוניות, מעלה־מטה, במשקל. מאחר שהגוף מאט ומאיץ את קצב חילוף החומרים כרצונו, במטרה לשמור על רמת השומן שקבע לעצמו, נוצר מצב שבו מי שעשה דיאטה חריפה וירד במשקלו, פשוט אינו יכול לחזור לאכילה רגילה. כדי להישאר רזה, עליו להמשיך עד כלייסוף בדיאטה שכפה על עצמו - וזה כבר מחייב הרבה מאוד כוח רצון.

ובכל זאת, לאחר שהחוקרים כבר חשפו את האמת העירומה שמאחורי תרופות־הפלא לשומן, עדיין מוטלת עליהם החובה לומר מה כן אפשר לעשות. ואלו התשובות:

● פתרון כירורגי: בתחום זה ישנן מספר גישות. האחת אומרת, שיש לקצר את אורך המעיים. האחרת – להקטין את נפח הקיבה, בין אם בניתוח ובין אם בהחדרת בלון לתוך הקיבה. שיטה נוספת היא לשאוב תאי־שומן מהגוף, אם כי בדרך זו מדובר על הסרת קילוגרמים מעטים בלבד, ממיצבורים כמו הכרס או האחוריים.

● חומרים כימיים חדשים: שיטה חדשה שעליה עובדים עתה היא פיתוח חומרי מזון, אשר חולפים דרך מערכת העיכול מבלי להטמיע בה שומן. למשל: תחליף לשמן, שעליו עובדים כיום במעבדות בארה"ב. יש לו טעם ותחושה כשל שמן, אך אינו משאיר אחריו ולוא קלוריה אחת.

חומר אחר שעליו עובדים כיום במעבדות הוא תרופה של ממש, ולא מזון, ואשר מטרתה היא להגביר את קצב חילוף החומרים בגוף. הבעיה היא, שרוצים להגיע להישג זה בלי לגרום נזקי־לוואי, כמו העלאה בלחץ הדם או בקצב פעימות הלב, וזה עדיין לא פשוט.

● הפחתת התיאבון: כבר כיום ניתן לרכוש טבליות שונות, המבטיחות לשכך את תחושת הרעב. עתה עוסקים בחיפוש אחר תרופות נוספות, שמטרתן תהיה ליירט את ה„איתותים" המועברים בין הגוף למוח, והמודיעים על הצורך באכילה. המדענים כבר איתרו 40 „איתותים" כאלה, והם מנסים חומרים שונים להשפיע עליהם. באחד המחקרים הוכח, כי חומר כזה הפחית את כמות הפחמימות שצרכו הנבדקים בלא פחות מ־40 אחוז.

ואלו רק חלק מהגישות החדשות בתחום הכימי, הנבדקות עתה. יש גם ניסויים לשלוט על כמות הגלוקוזה בדם, באמצעות אינסולין, ניסויים בהורמונים האמורים להשפיע על פעולת המוח, בתרופות המשפיעות על מצב הרוח הדוחף לאכילת יתר, ועוד. הכל – רק בתחילת הדרך.

מה, אם כן, נותר לעשות עתה? אילו פתרונות המומחים יכולים לספק כבר כיום לשמנים ולמיואשים?

קובע מות שאתה אוכל. תודות להיסטוריית הדיאטה, ירד שיעור מחלות הלב בארה"ב ב־28 אחוזים ב־15 השנים האחרונות. איור: יו.אס. ניוז אנד וורלד ריפורט

התשובה פשוטה: לשלב שינויים בהרגלי האכילה עם שינויים בהרגלי הפעילות הגופנית. שילוב שתי השיטות הללו, כך הוכח, הוא היעיל ביותר. מחקר שנערך באחרונה באוניברסיטת פנסילבניה הוכיח נקודה זו מעל לכל צל של ספק. במהלך המחקר, חולקו הנבדקים, בעלי עודף המשקל, לשלוש קבוצות. אחת טופלה בדיאטה מיוחדת; השנייה עברה תיראפיה התנהגותית, שכללה פעילות גופנית מוגברת; והשלישית טופלה בשילוב שתי השיטות.

התוצאה: אלו שעברו טיפול התנהגותי, נזקקו לשישה חודשים יותר כדי לרדת אותה ירידה שהשיגו אלו שטופלו בדיאטה. אבל כשנה שלאחר הטיפול, הם השמינו רק כמחצית ההשמנה שממנה סבלו עושי הדיאטה לשעבר.

ההצלחה הגדולה ביותר הושגה בקבוצה השלישית, זו ששילבה דיאטה בשינוי דפוסי הפעילות הגופנית: הירידה במשקלם היתה החריפה ביותר, ובשנה שלאחר מכן שבו והשמינו פחות מכל האחרים, בהעלותם, בממוצע, רק בשליש ממה שהשילו מעליהם.

השורה האחרונה: אפשר לרזות, אם רק רוצים, אבל נא להצטייד בסבלנות. ולנוכח שפע המזון הדיאטטי והספרים הדיאטטיים ונעלי־הריצה וכגדי הספורט המשלימים את התדמית החדשה, כדאי גם להצטייד בקצת כסף, כמו בהרבה תחומים אחרים; גם כאן הוא לא יזיק.

כל ישראלי שלישי זקוק לדיאטה

אמריקה בת 210 ואנחנו עוד לא בני ארבעים, אך גם אנחנו, הישראלים, זקוקים לדיאטה. עובדה, כל ישראלי שני מתעניין בדיאטה, כל שלישי זקוק לה וכל חמישי מבצע אותה. כך, על כל פנים, עולה ממחקרים שנערכו בשומרי משקל בישראל, בה רשומים כמליון איש.

מחקר שנערך על ידי האגודה ב־1983 הראה, כי נשים שמנות יותר מגברים ויהודים שמנים יותר מקתולים. הקתולים, אגב, שמנים יותר מהפרוטסטנטים.

הישראלי הממוצע מתחיל לשנות סגנון. יש יותר מודעות לערכים תזונתיים ולמאכלים דלי קלוריות. לראיה: הקוקה קולה דיאט שיצא לשוק רק במאי האחרון, חזר לשוק בצורה ישה, גם באוורים בהם היה נראה שהמודעות לנושא הדיאטה נמוכה בהם.

יש עדיין צורך לעודד את ציון הערכים התזונתיים ומספר הקלוריות במאכלים, וכן להביא ליתר מודעות לערכה ולחשיבותה של הפעילות הגופנית, אם בתשדירי שירות ואם בחינוך נכון כבתי הספר.

כי זאת יש לדעת, 10 ק"ג מעל המשקל הרצוי, מקצרים את תוחלת החיים בשנתיים, ואילו 25 ק"ג – בשמונה שנים. אז למה אתה מחכה?

■ דליה ניר

על חשבון הברון

שרה ברוכין, נציגת הברון רוטשילד בארץ, לא נראית כמו אשת עסקים. בקלות היית מלהק אותה באופרת סבון הוליבודית. אשה בלי גיל, בעלת הופעה מהממת, מחוות תיאטרליות וגינונים של כבוד • כל זה, לא מפריע לה להיות מעורבת בעסקי הברון למעלה מ־25 שנה, ולהיות חברה בשורה של מועצות־מנהלים כלכליות • לאה אתגר ערכה איתה סיור בין סביון וקיסריה. היא שמעה ממנה על נשיות ועסקים, על אריסטוקרטיה מקומית וזרה, על חיים טובים ועל חיים לבד • היא לא שמעה על עסקי הברון. בעניין זה, ברוכין לא מוכנה לענות על אף שאלה

מאת לאה אתגר
תצלום: פרומה מרקוביץ'

שרה ברוכין בביתה שבסביון. על צווארה, הענק שרכשה בטלטרום לעשיה. אמא שלה לימדה אותה לא להתגמד בפני גדולים. רק בפני קטנים

את שרה ברוכין ראיתי בפעם הראשונה בעת שנציגי הסוחרים בקיסריה הפגינו נגד החברה לפיתוח קיסריה. ברוכין ירדה ממכונית שרד, נושאת בידה תיק עור אלגנטי, לבושה בדרמטיות, חבושה טורבן לבן בוהק, מאופרת כהלכה. לא בכל יום רואים דבר כזה. הופעתה המדהימה זכתה למבטי סקרנות. מישהו קרא לעברה בזעם: "מה את מוכנה לעשות בשבילנו" ברוכין לא הגיבה.

שאלתי מי הגברת. "זו אחת הנציגות של הברון רוטשילד", אמרו לי.

מאוחר יותר למדתי: שרה ברוכין, אין בחברה הישראלית דבר שדומה לה. כת בלי גיל, אשת חברה, אשת עסקים, אשה שחיה לבדה וטוב לה עם עצמה, אמה של הזמרת נאוה ברוכין, ידידתה של הברונית נדין דה רוטשילד, מהצוות הישראלי של הברון אדמונד דה רוטשילד.

ברוכין, גברת שאוהבת כובעים וקישוטי ראש, יודעת שכל כניסה שלה לחדר היא סצינה דרמטית. יודעת שהכל מסובבים אחריה את הראש. נוח לה כך. לולא היו מסתכלים, היתה אולי סבורה שמשהו לא בסדר.

לצורה החיצונית שלה אין קשר לכישוריה המקצועיים: ברוכין היא זו המכינה מידי חודש את הדו"חות הכספיים של קרן קיסריה, ברוכין יושבת בכמה וכמה גופים כלכליים רציניים. היא חברה במועצת המנהלים קרן קיסריה, בעליה של שלושים אלף דונמים של קרקע, וחברת ועדת הכספים של אותה קרן. היא גם חברה במועצת המנהלים של החברה לפיתוח קיסריה, הזרוע המבצעת של קרן קיסריה, וכן במועצות המנהלים של "גנדור" ו"גנור", שתי חברות נכסים. היא עמית כבוד לכל החיים במועצות חינוך של אוניברסיטאות ומוסדות להשכלה גבוהה. רשימת תארים ארוכה ומרשימה.

500 זוגות גרביים, מאות קישוטי ראש, טורבנים וכובעים. אבא שלה החדיר בה את הגאווה להיות אשה

בפעילות העסקית היא גלויה פחות. מגלה טפח ומכסה טפחיים, מסרבת לענות ולוא על שאלה אחת בעניין הברון או עסקיו. אני חברה בצוות שעושה עבודה משותפת, היא מדגישה. אינני מנהל העושה עבודה בגפו.

ההצטנעות הזאת אינה מפריעה לה שישאו עבורה את תיקה הכבד. אינה מפריעה לה להנות מפתיחת דלת המכונית שלה, אותה ראיתי מבצע עבורה השוער בכניסה לקיסריה העתיקה. זה האחרון רץ ומקדם את פניה, כאילו זכה זה עתה לביקורה של נסיכה. ברוכין נהנית מהטקסים שמסביבה. נהנית מהנשיקה שנושקים לידה, נהנית מהרכנת הראש ומכל הגינונים.

קבעתי עימה פגישה לצורך כתבה על עולם העסקים בו היא נוטלת חלק, והיא פתחה ואמרה שהיא גאה להיות אשה. שאבא שלה, היום בן 86, החדיר בה את הגאווה להיות אשה 365 ימים בשנה, כולל יום הכיפורים. שלעולם לא יתפסו אותה, אפילו בבית, כשהיא לא לבושה טיפ טופ.

היא הכניסה אותי לחדר ההלבשה שלה. היתה שם מגירה עם קרוב לוודאי חמש מאות זוגות של גרבי ניילון, בכל הצבעים. ברוכין אמרה, שגם בחשיכה גמורה היא יודעת לשלות גרב, ולדעת באיזה צבע ובאיזו דוגמא בחרה.

אחר כך, ראיתי שמלות עם ארנקים תואמים ונעלי עקב בצבע זהה. היו לה גם מאות עיטורי ראש, נוצות, פנינים, כובעים. ברוכין אמרה שהיא יודעת שלעיתים ההופעה הדרמטית שלה מפחידה גברים. זה בכלל לא איכפת לה, ממילא הגברים שמעניינים אותה, צריכים להיות מצליחים ומושלמים לפחות כמוה.

הגרביים היו רק ההתחלה. באמצע חדר ההלבשה ניצב שולחן למסאג'ים. ברוכין יודעת לפנק את עצמה. היא מגיעה הביתה אחרי יום עבודה, פותחת את שערה האסוף בצמה, עושה מסאג' ראש, מסאג' גוף, מתעמלת עם מישקלות, מטפלת בעור. שלוש פעמים בשבוע הולכת לרקוד. אוכלת מעט. בבוקר שותה חצי כוס מיץ לימון עם שמן זית. היא צמחונית, חיה נכון, נושמת נכון, חושבת על עצמה ועל החיים באופן חיובי.

עד 68', היתה נשואה לרואה החשבון התל אביבי ברוכין. הם התגרשו, והיא נותרה עם הבת, נאוה, היום זמרת החיה באנגליה. מאז, היא חיה בבית הכי מלוקק, מטופח, מסודר ומבהיק בסביון. לבית היא קוראת "וילה ג'רדין". כך כתוב על הכניסה. כך גם רשום באותיות מוזהבות בראש נייר המיכתבים שלה.

הגן סביב הבית, נראה כאילו זה עתה טיהרו אותו בשואב אבק. יש בגן פרחי גן עדן ענקיים, קקטוסים מסודרים בשורה, כדי קרמיקה מבהיקים שאפשר לשתות מהם. סביבה מושלמת.

שאלתי את ברוכין, אם היא מסוגלת לסבול נוכחות של אדם נוסף, שחי ונושם בסביבתה. זה היה אחרי שהתבוננתי במיטבח שלה, בו עמדו הכלים כמו חיילים והמזוות נראה כאילו יצא מעלון פירסומת. ברוכין צחקה. היא דווקא אוהבת לארח, והרבה. אוהבת חברה ואנשים, עורכת מסיבות לפי כל כללי הטקס.

כדי להבין את ברוכין, נסענו לקיסריה. ברוכין לבשה מעיל פרווה, טורבן לבן ועיניה הכחולות היו מאופרות. המקום הזה הוא הכי־יבי שלה, אמרה. היא העבירה אותי לאורך שכונותיה של קיסריה. התפעלה מן הבתים המבהיקים. דיברה על כך שב־1960 היו כאן רק חולות והסלעים.

אחר כך לקחה אותי למיגרון הגולף, 18 מסלולים, היחיד בארץ. לדבריה, מן המרהיבים בעולם. כשהצי השישי שוקל אם לנחות בישראל, הוא שואל קודם אם יש לנו מועדון גולף, אומרת ברוכין.

היא ניהלה בזמנו את בניית המועדון, פרוייקט שהושקעו בו למעלה ממליון דולר. גם על תקציב בניית מלון קיסריה, בעבר רכושו של הברון, היתה אחראית.

משם אנחנו סרות ל"אורוות הורדוס", חוות הסוסים של קיסריה. ברוכין החזיקה כאן בעבר סוס ערבי אציל, ששמו היה "ניילנו", היא מספרת. בראשית ימי החווה, סייעה גם בהקמתה.

הברון רוטשילד אינו בארץ, אבל צוות העובדים שלו עורך לברוכין בבית הבדון קבלת פנים שלא מן העולם הזה. האח מוסקת לכבודה, על השולחן כיבוד. מגישים קרקרים, גבינות. ברוכין קובעת מזווה חדשה בדלת הכניסה. עם פטיש ומסמר ביד, היא מברכת על קביעת המזוזה. העובדים משמיעים יללות שימחה בנוסח המיזרח וברוכין, בלי מעצורים, מאושרת כישרון ההשתלבות שלה כזהים.

לאחר קביעת המזוזה, ברוכין נוסעת עם נמרוד אשל, מנכ"ל החברה לפיתוח קיסריה לוועדה לתיכנון ערים בחיפה. היא ואשל מבקשים שהוועדה תאשר להם תוכניות פיתוח נוספות בקיסריה. כמו שהיא נראית, ספק אם המהנדסים יוכלו לסרב לה.

הרומן שלה עם רוטשילד התחיל ב־1960. היא חברה בשורה של מועצות מנהלים ועמיתת כבוד במועצות חינוך

הרומן של ברוכין עם הברון החל עוד ב־1960. ברוכין, אז אשה צעירה ואם לתינוקת, ישבה בבית וגידלה את בתה. אבל, היא אומרת, אף פעם לא היתה סתם עקרת בית. היא מדברת שש שפות. בילדותה, למדה בתיכון ובקולג' אנגליים שהיו בזמנו ביפו. הלימודים שם היו על פי בקשתה. רצתה לדעת שפות זרות. ברוכין, ילידת מצרים, בת להורים יוצאי רוסיה, תמיד ידעה שתהיה לה קאריירה בינלאומית, היא אומרת.

ברקע שלה גם לימודי מינהל ועסקים. ב־1960, חברה שלה, הבת של נגיד בנק ישראל הראשון, סיפרה לה, שנציג הברון רוטשילד בארץ מחפש עוזרת. הנציג הוא אדם קפדן וכבר הספיק להחליף שלושה ארבעה עוזרים, הזהירה אותה החברה. ברוכין אומרת שהלכה לפגישה במחשבה שממילא היתה מעדיפה להישאר בבית עם הילדה.

גם סיפור הפגישה עם הנציג נשמע בפיה כמו קטע ממחזה דראמטי: היא ישבה בלובי של מלון דן, והנציג איחר להגיע. ואז, לפתע, כשגבה מופנה לדלת, שמעה קול ערב שואל בצרפתית לשמה. כשהסתובבה, ראתה גבר ענק ומקסים. מסיה בולאק שמו. ברוכין אומרת שמאז ומתמיד התרשמה מקול ערב, מעצובה של יד ומהדרך בה נושא אדם את ראשו. לפי שלושה נתונים אלה, היא קובעת אופי ועמדה. למסייה בולאק, אפשר להבין, היתה הקומבינציה המושלמת.

הוא התיישב לידה, רגל אחת שמוטה על מיסעד הכורסא, משחק בטבעת המונוגרם שלו, ודיבר בזלזול נה. ברוכין אומרת, שאמא שלה לימדה אותה לעולם לא להתגמד בפני גדולים. רק בפני קטנים. באותו רגע ידעה, שהיא עוד תלמד את מיסייה בולאק נה כוחה. והוא למד.

ברוכין נשכרה כעוזרתו. מאוחר יותר, כשהברון השתתף בבניית קו צינור הנפט,

בתה, נאווה, היא זמרת המתגוררת באנגליה. ברוכין היתה רוצה לראות אותה עם נכדים

ברוכין הפכה למזכיר החברה של חברת צינור הנפט. אחר כך השתתפה בכל צעד בפרוייקט קיסריה. כשהברון העביר לאוצר המדינה את מחצית קרקעות קיסריה, הוקמה ועדה מקוזתפת לברון ולאוצר, שהוועד הפועל שלה היה מורכב מארבעה חברים. נציגי הברון היו בוקה לימון ושרה ברוכין.

כאשת עסקים, היא מתפארת שלא הפסידה באופן אישי במניות הבנקים. ערב המפולת, מכרה את מניותיה. הכסף הושקע בשיפוץ ביתה שבסביון. מבית קטן, הפכה אותו לבית מפואר.

כאשה, היא אינה מתעלמת מפרטים נקיים קטנים. כשבנתה בביתה אגף חדש לאורחים, ריהטה אותו במיטת נחושת עתיקה בת מאתיים שנה. את קירות הבית ציפתה בבד משי לבנבן זהוב. יבואן אשר סידר אותה. הבטיח לצפות את הקירות, גבל מזמנים ושכח את הסכם. ברוכין תבעה אותו בבית הדין לתביעות קטנות. פסק הדין לא נראה לה. היא עירערה. השופט הציע כי תוותר על העירעור משום ש..הסכום הנדון אינו חסר לה לגמור את החודש. היא רתחה.

אחרי שוויתרה על העירעור, שלא ברצונה, המשפט הסתיים, הרגישה עצמה חופשיה לפנות לשופט. היא ניסחה שני עמודים, הדפיסה אותם על נייר המכתבים המוזהב של "וילה ג'רדין", וכתבה שדווקא כשל בצבה הכלכלי האיתן ובכוחה הנפשי, לא היה השופט צריך להעיר מה שהעיר. שאין תביעה נמדדת בגודלה, אלא במהותה. היא עשתה זאת, אומרת ברוכין, מטעמים של אחריות טובה.

הסלון של ברוכין מרשים. ריהוט עתיק, שידת מתקופת נפוליון השלישי, שתי כורסאות עתיקות מימי המלכה אן. הצבע השליט הוא קטיפה מוזהבת וצבעי יין. הספה והכורסאות מודרניים, אולם לדברי ברוכין, משתלבים עם העתיק.

בפינה, כיסא אהבה לזוג מתקופת לואי הד16. הילתות גם הם עשויים קטיפה בצבע יין ושוליהם מוזהבים.

בסמוך, חדר מוסיקה, ליד שולחן כתיבה אנגלי וכורסה עם הדום לרגליים. הציוד הוא ברמה של אולפן קול אומרת ברוכין על המכשירים במשדר המוסיקה שלה.

חדר השינה גם הוא בסיגנון לואי הד15 והד16. על הקירות, תמונות של ציירים צרפתיים לא מפורסמים. יש גם הרבה ציירים ישראליים: יוחנן סימון, שאול טמיה, חיים

(המשך בעמ' 45)

הברון אדמונד דה רוטשילד, בחברת סאלי לואיס, אשת השגריר האמריקני, באירוע חברתי. הענק הצרפתי של השושלת

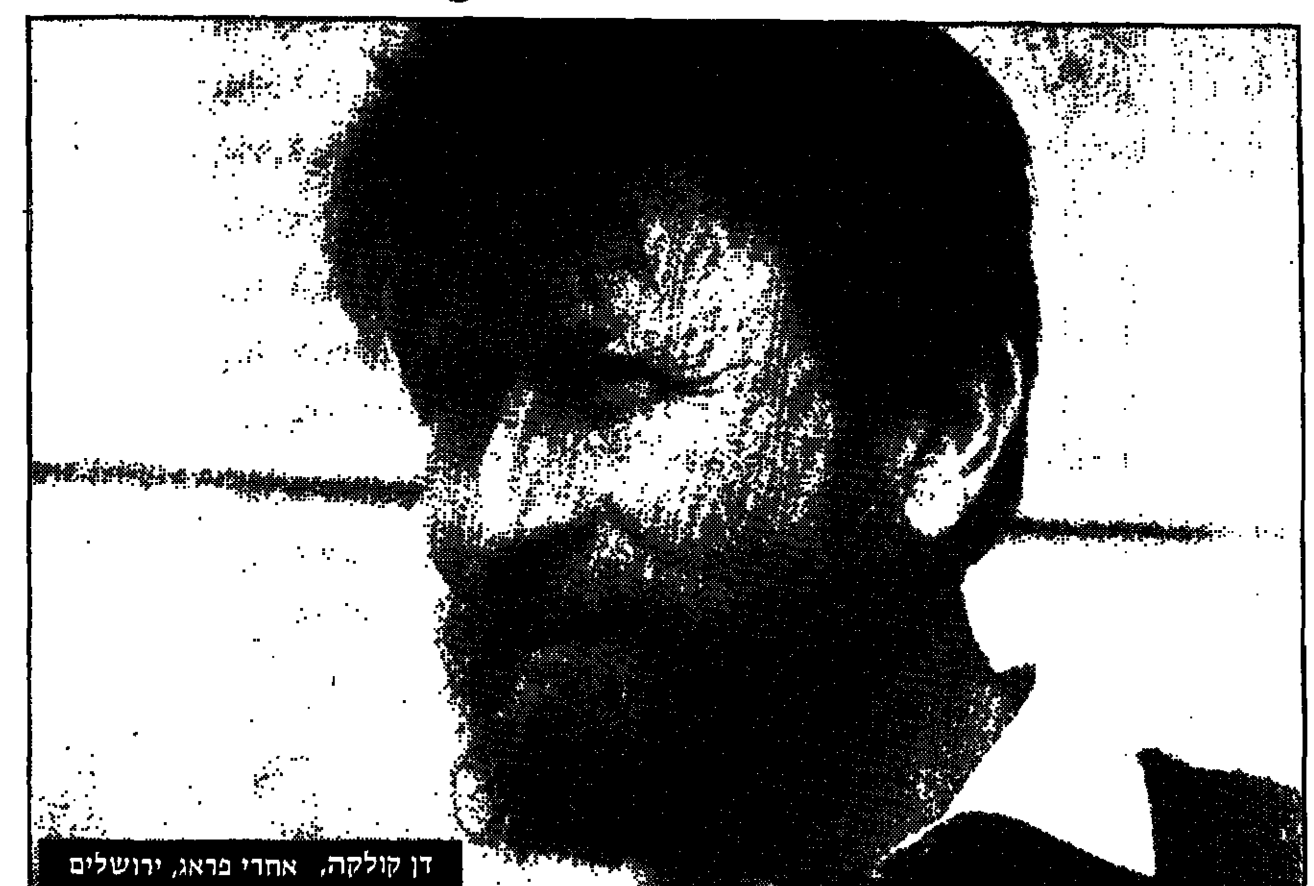
תפקיד אחראי? תלוי

באותם משרדים בבית רוטשילד שבשדרות רוטשילד בתל אביב, שם עובדת שרה ברוכין, עובד גם מרדכי (מוקה) לימון.

[illegible]

[illegible] התחושה בפראג
[illegible] צבעים [illegible] בחצר
[illegible] מעטים מצאו מולדת
[illegible] כאילו בנה
[illegible] חדשה. אבל, יש אנשים שחייהם
[illegible] לפעמים. פוקע ורדד • אמש,
[illegible] תערוכה רטרוספקטיבית של יצירותיו

שיר שחלמתי על פראג

דן קולקה. אחרי פראג, ירושלים

מאת עמנואל בר־קדמא

דן קולקה הוא פסל, שחי את תשע שנות חייו האחרונות בירושלים. לפני זה פראג. אחרי זה, בגיל 41, התאבדות. בין השתיים: ביוגראפיה המהלכת על הצד היותר־כואב של המאה ה־20 ועיזבון אמנותי גדול ומגוון. חומרים אירו־פיים, יהודיים וצ'כיים. רמע מחוייך. שווייק עם הגולם.

לגדול בפראג, שפעמיים, בשלושים שנה, צחקה את עצמה לדעת – ולגמור בירושלים. לא רחוק מהוויא דולורוזה. ירושלים מאמינה בדמעות, לא בצחוקים. תראו לי סיפור ירושלמי עם הפי־אנד.

בפעם האחרונה, ביום של קיץ, 1979, ראו אותו קונה עציצים בבית־לחם. אחרי שבועיים, אולי שלושה, הלכו אחרי ארונו. האיש הרך, החייכני, המדבר עברית מהוססת, כבר לא קיים. למה עשה את זה? לא ברור. "אפשר לכתוב על זה ספר", אומרת חנה, אשתו. כל היתר – השערות.

כמו שאמרתי, דן קולקה היה פסל. בעיקר, פסל. הוא גם צייר. גם רשם. הוא קרע את החיבור. קרע. זאת המלה של חנה. כמו שאחר קורע נייר. אחר־כך, בקשית, זה היה כמו שבר. כל פסיכולוג יכול לפנטז.

פלשכק, ולין, עיירת מחוז במוראביה. הקולות ברקע – טנקים ומגפיים. הלחן – הורסט־וסל, ההמנון הנאצי. המשפחה יוצאת לכפר. האב, למשך ומן־מה, עוד מוסיף לשוטט ביערות המשפחתיים ולעסוק בתעשיית־העצים. דן – גדל כמו ילד כפרי. גדל עם אהבות בסיסיות. להרינו את העין ולהיות בגוף. בגד גס ואוכל פשוט. הליכות למרחקים ארוכים. שחיות בנחל. אידיליה מדומה. מוראביה הופכת להיות טריטוריית־חסות גרמנית.

כאשר היה דן בן ארבע, לקחו את אביו לאושוויץ. הוא לא חזר. גם הדודה לא חזרה. גם אחרים מבני המשפחה לא חזרו. רק הדוד, בעלה של אחות האב – חזר. הוא נשא לאשה את אימו של דן. הוא גם נטל את שם נעוריה של אשתו הראשונה ואת שם גיסו המת – קולקה.

לדן יש שלושה אחים: אחות אמיתית ו"מלאה", מאבא ואמא הטבעיים; חצי אח, מהאם והאב החורג; ועוד אח, שהוא בעצם רודן – מאביו החורג ומדודתו שהושמדה.

אבל, בפלשכק, חוויית־הילדות הדומיננטית היא הכפר. הכמיהה לילדות שבכפר לא נמוגה עד הסוף. הוא ראה את מוראביה בכל אחד מן הנופים הרבים, שחצה אחר כך, בשיטוטיו בעולם הגדול.

"מוזר", אומרת חנה, "דן, שגדל ביער, במשפחה של אנשי־יער, שהיער פירנס אותם – מעולם לא פיסל בעץ. גם לא פסל אחד".

פראג, מגיל 13, 1951. גם כן לא שנה טובה. בכלל, לא שנים טובות. משפטי פראג. חינוך קומוניסטי כוכל כמו כתונת משוגעים. בת המיניסטר, המלשינה על אביה ושולחת אותו אל מול כיתת־יורים, מוצגת כדמות מופת.

דן מתקבל לתיכון עם מגמה אמנותית. השפה הרוסית היא מקצוע חובה. אבל, כל זה קורה בפראג. הנער סופג את פראג, מטמיע אותה בסיסטמה. רק ירושלים תיראה לו, אחרי שיעכל גם אותה, יפה יותר מפראג.

הוא מבקש ללכת לאקדמיה לאמנות. "נייט", אומר הפקיד, "באקדמיה הזאת יש מקום רק לבנים של פועלים. ואילו אתה – ממוצא בורגני". לזכותו ייאמר – לא אמר מוצא יהודי. "אבל", ציקצק הביורוקראט בלשונו, "יש לך, למרות הכל, סיכוי להתקבל לאקדמיה הזאת אי־פעם. בתנאי אחד: שתהיה אתה פרוליטאר. שתלך לעבוד קצת בידיים".

ודן קולקה, שהאמנות כבר בערה בו אז, גלה מפראג לעיירת כורים בשם קלאדנו. הוא שימש שם, במשך שנתיים, שולייה של בנאים. כפסן, ברזלן, טייח.

אבל, גם אז עוד לא הגיע לאקדמיה לאמנות. קדם לזה השירות בצבא הצ'כוסלובקי. שווייק מתגלגל בקולקה. פקוד אחר למפקד אחר. רק שבמקום "ארוני הלייטננט", היה "החבר הלייטננט", שהיה לו חייל אחד ואופנוע אחד. שלושתם, הלייטננט, שווייק־קולקה, והאופנוע, עסקו בייצור פליקטים תעמולתיים, רפי הסברה וכיוצא בזה חומר פוליטרוקי לחיילים.

אלה היו השנתיים שהיו. דן, המצייר מילדותו, מגיע לאקדמיה. סוף־סוף. השנה היא 1961. מסלול הלימודים – שש שנים. דן, במשך הזמן, עובר מציור לפיסול. "זה היה בשבילו אתגר", אומרת אשתו. "לצייר הוא כבר ידע – ופיסול נראה לו קשה".

הקומוניזם מתרכך גם הוא משהו. באופן כבר מתחיל להיראות החריץ הבהיר הראשון, שיהיה, בסופו של דבר, האביב של פראג, באקרניה. בבוקר, הם עדיין חייבים בתוכנית לימודים, שמקפידה על כל תג בכתבי הקודש הריאל־סוציאליסטיים – אבל אחר הצהרים היו חופשיים. כל אחד יכול היה לבוא לאקדמיה, לתפוט כן, להשתמש בחומרים ולעשות מה שהוא רוצה.

חרות כמעט מוחלטת. הרגש הוא על כמעט. כאשר ביקשו הסטודנטים למחות, הם התייצבו אצל קולקה בסטודיו, והוא יצק את ישבנו של כל אחד מהם. קולקה עשה קומפוזיציה של כל ישבני הכיתה לכדי פסל מעניין. צורת מתאה מאור צ'כית. הפסל מוצג היום בכל התערוכות הבינלאומיות.

גם הניידות נעשית קלה יותר. ב־1962, הוא נוסע לוינה, ליוון ולישראל. יש לו כאן אח. נסיעות נוספות. בין היתר, בגרמניה המזרחית – דרזדן, ברלין. מתקרב אל הקולנוענים האוואנגארדיים בפראג. פורמן, קארר ואחרים. הוא מצייר תפאורות לקולנוע ולתיאטרון.

כשמדברים על ניירות, חופש ופתיחות – זה לא במושגים המוכרים לנו. דן קולקה היה כבר גבר צעיר, כששמע שיש דבר כזה כמו קפקא. הוא קרא את כתביו מתחת לשולחן. המישטר היה חייב לעבור תהליכים נוספים של ליבראליזציה, על מנת שיופיע קפקא על המדפים.

1968, היתה שנת השיא של האביב הצ'כי ו"הקומוניזם בעל הפנים האנושיות"; והיא גם היתה השנה בה כל זה נרמס על־ידי הטנקים הסובייטיים.

ב־1968, כבר יכול היה מוזיאון הספרות בפראג, לערוך תחרות לפיסול דיוקנו של קפקא. קולקה התנפל על זה – וזכה במקום הראשון. היום, בעזבונו האמנותי, יש כמה וכמה גירסות לדיוקנאות של קפקא.

קולקה נוסע לאנגליה, לבלגיה, לצרפת, לגרמניה המערבית, לאיטליה. מיפגשים עם האמנות המערבית, עם אמנים. מתיידד עם אנשים. מאחוריו, בפראג, משתולל האביב. האמן האורח מקרין, בכל מקום אליו הוא מגיע, אופטימיות – למרות העצות שהוא שומע מכל צד להישאר במערב: "אין לזה שום סיכוי", הם משדלים אותו, "מוסקבה לא תתן".

דן לא מקשיב. שם, בפראג, ממתין לו מיבנה ישן, אותו אמר לשפץ לסטודיו. הוא חוזר – וממשיך לשפץ. כמה חודשים חולפים, עד שהוא מזמין את החברים לחנוכת הבית.

כמה ימים אחרי המסיבה הגדולה, פלשו הרוסים. קולקה עזב את הכל, ונסע. בעצם, המשפחה כולה עזבה. האב, האם, האחים. אח אחד כבר היה, כאמור, בארץ. ההורים עלו הישר ארצה, אבל דן עוד המשיך לנדוד. תחילה וינה, אחר כך טורונטו, קנדה. שנתיים בטורונטו. ניסה להתערות. למד אנגלית, לימד אמנות. "היה לי עצוב שם", נימק אחר־כך. ב־1971, עלה ארצה.

שנות ה־60, בפראג, הן שעיצבו, בעצם, את אישיותו כאמן וכבן תרבות. מילן קונדרה מרבה לדבר ולכתוב על ייחודה של התרבות המרכז אירופית. מהות תפורה משתי תרבותיות, סלאבית וגרמנית. היהדות, אם תרצו, סיפקה את חוטי התפירה. זה היה הבסיס. על הבסיס הזה נח כל היתר. המיפגש עם התרבות המערבית. הביקורים וידעו אותו אל הקלאסיקונים הגדולים, מיכאל אנג'לו, דונאטלו, בוטיצ'לי. אחר כך, סיזאן, האימפרסיוניסטים. הוא קיים דיאלוג קשה ומתוח עם אסכולת־פאריז של שנות העשרה והעשרים. למשל, קונסטאנטין בראנקוזי. לא קשה לראות, בכמה פסלים, את ההתכתבות בינו לבין בראנקוזי. "הוא לא אהב את ההשוואה", אומרת חנה.

– ומה דעתך את?

"אני אומרת בראנקוזי־פלוס. אבל, לא בראנקוזי היה בעיניו גדול הפסלים המודרניים, אלא מארינו מאריני".

כשנות ה־60, התחיל ברישום מופשט. לאט לאט, זה יתפתח אצלו לדרך חיים – לעבוד בחזית רחבה. בכל מיני סגנונות. עבודה ריאליסטית, שכלתנית, מוקפדת – והנה משהו אקספרסיבי, כמעט מאולתר. וליד זה – פסל מופשט לגמרי.

היה אמן ספרותי, לפעמים אמן מצטט. תמצא אצלו ציטוטים של בוטיצ'לי ושל אחרים. כשהוא מפסל את פונטיוס פילאטוס, ההתייחסות אינה ישירה־היסטורית. ההשראה נלקחה מ"השטן ממוסקבה", הסאטירה המטריפה של מיכאיל בולגאקוב. הפלישה הסובייטית מופיעה אצלו בצורת גבר האונס – ואולי רוצח – אשה.

בין יתר עיסוקיו אז, היו לו גם כמה הצעות בענייני מיבנה אולם־התיאטרון. הוא הציע להמיר את הישיבה החזיתית, הכפויה, באולמות פתוחים, בהם יוכל כל אחד לשבת, לעמוד, להסב או להלך כרצונו, במרחק שונה מהבימה.

מארק שפס, לימים מנהל מוזיאון תל־אביב, טיפל בראשית שנות ה־70 בענייני קליטת אמנים עולים והיה יועץ אמנותי לעיריית ירושלים. הוא קלט את קולקה בארץ.

"הוא היה אמן אמיתי", אומר שפס, "הביא מסורת מרכז אירופית של פיסול. משהו אותנטי, לא חיצוני. ראיתי בו תוספת, די יוצאת דופן אומנם, לנוף המקומי. היה כדאי לטפח. היה כדאי להשקיע".

שפס סידר לו בית בקריית־יובל. קומת־קרקע סטודיו, ולמעלה דירת מגורים. עד מהרה, התפשט על־פני החצר כולה. רק ב־1976, כאשר נשא לאשה את חנה, פרופסור (לביולוגיה) חנה אנגלברג, עבר לגור ברחביה. האטלייה נשאר בקריית־יובל, קרוב למגורי בני משפחתו.

היתה לו נוכחות פיזית, שהקרינה תכונות סותרות. מצד אחר, מנומס, רך, אדיב, בעל תרבות. ומאידך – אריה בסוגר. שיער חום, מזוקן, חייכני. אצל מארק שפס, עורר קולקה אסוציאציה עם ואן־גוך. חיית פרא מרוסנת. משהו שמבקש, אבל לא יכול, להתפרץ. "אהב זקנים, ילדים. בעל נימוסים. בבית, נתן תמיד למישהו אחר את הכורסה והתיישב על השרפרף. לא שמעתי ממנו מלה רעה על אף אחד. בכלל, שנא רכילות וכל צורה אחרת של סמול־טוק.

"קולקה", מוסיפה חנה, "לא היה מהאמנים הממתינים למוזה במיטה. כל בוקר היה מוכרח לצאת לסטודיו. העבודה היתה אצלו אורח־חיים כפייתי. פרפקציוניסט. בבית היציקה היה מוציא לפועלים את הנשמה, עד שהיה מקבל תוצאה מספקת. מה אהב? בירה ופירות יבשים. טעם איכרי", מחייכת חנה.

– יש לך מושג כיצד ראה את האמנות?

"הוא ראה בה שליחות. בעיני עצמו, היה שליח לדבר־אמנות של משהו שמעליו. הוא לא הרחיב על זה את הדיבור. שמר כאילו על סודיות. פחד, שאם יתגלה הסוד, ייעלם הכוח. כמו ההודים, שעוצמת המאנטרה מותנית בחשאיותה".

– היה דתי?

"בשום צורה ואופן. אתאיסט מוחלט".

– ואף על פי כן.

"ואף על פי כן, ראה את עצמו כאילו מפעיל את ידיו בכוחה של הנחייה מבחוץ. לא רצה לדבר על זה, כאילו ההנחייה תיעלם. יכול להיות, שהוא ראה את עצמו ממשיך כפתייתית של המסורת האמנותית. הוא דיבר הרבה על כך, שהוא ממשיך מסורת בת אלפיים שנים. זה בניגוד לצעירים אחרים, הפועלים באופוזיציה למסורת של האמנות. כאשר היינו מסיירים בפירנצה, היה צוהל וקופץ כמו סוס החוזר לאבוסו כל אימת שהיינו מתקרבים ליצירה שאהב או העריץ. כמו, למשל, 'חבקוק' ('ההזדקנה') של דונאטלו.

לא היו לו הרבה מכרים בקהילייה האמנותית בישראל. עם יצחק דנציגר, יצר קשר מיוחד במינו. הם העריכו מאוד זה את זה. דנציגר נעזר בו הרבה בתחום הטכנולוגיה של הפיסול, שכן דן קולקה היה, כאמור, אומן בעל מיומנות נדירה – ואילו דנציגר, הנסיך, היה בעיקר איש הרעיונות, החשיבה.

חנה אנגלברג ודן קולקה נפגשו בתערוכה – "תערוכה איומה", צוחקת חנה – בירושלים. חומרים שונים. חנה, ממשפחה יקית, כמעט־צברית, חניכת תנועת נוער, מדענית – ואמן, עולה חדש. זה עבד יפה.

כמו בטראגדיה יוונית, אנחנו מתקרבים אל הפרק האחרון. איש שתי בין הייאוש והתקווה. "ברגע מסויים, ניצח היאוש", אומרת חנה. בירושלים, לא היה פליט צ'כי. כאמור, אהב את העיר ואת יופייה. הציב בה שני פסלים. משלב מסויים, התחיל לחתום על עבודותיו בעברית.

– ומה, בכל זאת?

חנה: "כנראה, שהמעבר למערב היה, למרות הכל, משבר גדול. למרות שלא היה אמיגראנט פוליטי במשמעות המיוחסת בדרך כלל למושג הזה. הוא לא היה קונדרה. ישראל היתה לו מולדת. אבל, האיש נעקר משורשיו. איבד את הצפון בתוך הפלוראליזם. כשהסתכל על מה שעושים מסביב, התחיל לחשוב שזהו נתק גורלי. הוא חי בעולם, בה מדברת האמנות בשפות שהוא אינו מבין אף אחת מהן.

"המושג של אובדן־התקווה רווח אצל הרבה צ'כים אחרי 1968. נשברו להם לוחות־הברית. דן עבר את התנודות האלה כמה פעמים, והתאושש. חשבתי שזה מה שיקרה גם הפעם. יכול להיות, שהוא לא רצה למות. בסטודיו מצאנו חומרים חדשים, ריקטים והכנות לשלב הבא בעבודה.

"לדן יש פסל של ליצן המהלך על חבל דק. אפשר למתוח אנאלוגיה אישית. דן הילך על חבל מתוח, עם סיכון רב ליפול. אני חושבת, שנפילתו היתה תאונה".

ואז, בשיחה, אומרת חנה לולא כך ולולא כך. ואני אינני בן־חורין לצטט ולומר דברים שנאמרו, ותיארו את שני השבועות האחרונים, המיוסרים, בחייו של דן קולקה. ואין לדברים משמעות. "שכן", אומרת חנה, "אין בדעתי להשתמש בארון־המתים שלו כקרש־קפיצה להאדרת שמו האמנותי".

אמש, נפתחה במוזיאון תל־אביב תערוכה רטרוספקטיבית של דן קולקה. קודם בבוכום, גרמניה, ועכשיו בתל־אביב. אמנותו של דן קולקה מתחילה את מאבקה בתוך הזמן.

בפעם האחרונה, בקיץ של 1979, ראו אותו קונה עציצים בבית־לחם. אחרי שבועיים, הלכו אחרי ארונו

דן קולקה. פונטיוס פילאטוס, 1972

בקרוב, מאחורי כל מנהל מצליח תמצא "אֶמֶרָלד"

לעסק הדורש מ-2 ועד 16 שלוחות.

"אמרלד" - הפתרון התקשורתי הטוב ביותר לעסק הדורש מ-2 ועד 16 שלוחות.
"אמרלד" - מערכת רב־קווית או מרכזת טלפון רגילה - בהתאם לצרכיך ולדרישותיך.
"אמרלד" - מתאימה לך בגודלה, בתכונותיה ובאפשרויות הרכישה הנוחות שלה.

ב"אמרלד" מגוון תכונות ואפשרויות שימוש המייעלות את התקשורת בעסק שלך:
שלוחתך פנויה תמיד · שירות

את "אמרלד" תוכל לרכוש במגוון תואים נוחים אשר נציגנו ישמח לפרט בפניך ולהתאימם לצרכיך.

הודעות · מרכז הודעות · מערכת כריזה פנימית · מנהל - מזכירה · ניתוב אוטומטי לשיחות נכנסות · חיוג חוזר · חיוג מקוצר · עקוב אחרי. אלה רק חלק קטן מתכונות ה"אמרלד" - תן לנציגנו להדגים בפניך את שאר האפשרויות והיתרונות של מערכת ה"אמרלד".

"אמרלד" הוא הפתרון לבעלי העסקים שחשבו כי ה"תדקס" "גדולה" עליהם. ב"אמרלד" הושקעו הידע והטכנולוגיה שעשו את "תדקס" למרכזיה האלקטרונית המובילה בשוק.
השירות של תדיראן חטיבת התקשורת ל"אמרלד" מזכיר את נפלאות חברות הטלפון האמריקניות: יום התקנת ה"אמרלד" הוא גם יום ההפעלה!
מערך השירות הארצי הממוחשב של תדיראן - חטיבת התקשורת,

יספק שירותים שוטפים ויחודיים למערכת ה"אמרלד" במסורת השירות האמין של "תדקס".

24 שעות ביממה 03-9262484.

יתכן שזו תהיה השיחה האחרונה שלך בטלפון מהדור הישן.

מערכות טלפון אלקטרוניות 8-16-24 לחצנים.

תדיראן חטיבת התקשורת

חיים טובים

התוכל לקרוא 10 עמודים בדקה... ולהבין?

מאת דליה גל

רוב בני האדם קוראים לאט. בישראל, מהירות הקריאה המקובלת היא 150 מילים בדקה. כל אחד מכיר את הבעיות הצצות לפעמים בעת הקריאה: עייפות, נמנום, פיזור נפש, תעיית המחשבות...

מדוע זה קורה לנו? פשוט מאוד, עיניו של הקורא הממוצע, רגילות לקלוט רק כמות קטנה יחסית של מילים בכל דקה של קריאה,

קריאה מהירה באה למפעלים מוסדות וקיבוצים...

לאחרונה נערך קורס קריאה מהירה בתדיראן. ראש מדור הדרכה איתן בן סיני מספר: השתתפו בקורס בכירים במפעלנו, ראשי ענפים, מנהלים ומהנדסים. למעשה, היה מאבק על מקום בקורס... הבוגרים טוענים כי השיפור באיכות הקריאה – הוא מיידי. אחד מהם מספר כי את עתון יום ו' הוא מסיים ב־⅓ מן הזמן – ובאותה רמת הבנה: אנו בהחלט מרוצים מן התוצאות וכבר מתכננים קורס נוסף...

מפעלים מוסדות, קיבוצים, בתי ספר ואחרים, המעוניינים גם הם לשפר את יכולת הקריאה והתפוקה של אנשיהם נא לפנות למחלקת שווק אל: שרה או משה בטלפון: 03־912003, 03־916185. בערב: שרה 03־914858, משה 03־455090. כתבו: ת.ד. 470 פתח תקוה מיקוד 49103.

ואילו המוח, שהספקו גבוה הרבה יותר נשאר פנוי והוא "משתעמם"...

זו הסיבה לתעיית המחשבה, לחוסר הריכוז, ולהחמצה של החומר הכתוב. מכירים את התופעה שבסוף משפט, אין זוכרים לפעמים את תחילתו... זו בעיה אופינית לקוראים רבים.

עולם חדש ונפלא... "קריאה מהירה" נכנסת לתמונה

הדרך להגיע לקריאה ערנית, ממצה ובעיקר יעילה היא להביא לידי תיאום בין כושר הקליטה של העין – לזה של המוח. מסתבר כי שניהם מסוגלים בעזרת תרגול מתאים להגביר את תפוקתם ולהגיע לשיאים שלא יאמנו.

כיצד מגיעים לכך? זה בדיוק מה שעושה "קריאה מהירה". זוהי טכניקה נרכשת המלמדת את עיניך לקלוט הרבה יותר חומר – ובמהירות עצומה. עכשיו עיניך מסוגלות לשרת את מוחך שגם דרישותיו גדלו בצורה יעילה ומספקת. התוצאה המדהימה היא גם שיפור גדול בהבנת החומר ובזכירתו!

הכל נראה אחרת עם "קריאה מהירה" עולם חדש ונפלא נפתח לפניך. בעבודה או בלימודים, אתה תגלה כי הנך מסוגל להתגבר על כמויות עצומות של חומר כתוב – ללא קושי. תלמד בקלות ובמהירות לאתר תמיד את הנושאים המרכזיים החשובים. תספיק להתכונן לבחינות, להיערך לקראת פגישות חשובות, לחסל סיגורים שהצטברו. תלמד לקרוא מהר ויעיל חומר מדעי, טכני, ספרותי, רפואי, משפטי, עיוני וכל חומר קריאה אחר. תגלה כי הנך זוכר טוב יותר, נהנה יותר מן הקריאה ותגלה מחדש את שעות הפנאי.

למה תוכל לצפות מעצמך בסיום קורס ל"קריאה מהירה"

בתחילת הקורס קוראים הלומדים במהירות של כ־150 מילים בדקה בממוצע. בסופו 20% קוראים פי שניים מהר יותר, 50% קוראים פי שלושה מהר יותר! 20% קוראים פי ארבעה מהר יותר, 10% קוראים פי חמישה מהר יותר! אך ישנם כאלה והם אינם בודדים, המגיעים לתוצאות מפליגות של 1000 מילים בדקה ויותר מכך. שלושה עד עשרה(!) עמודים של ספר רגיל בדקה! וזאת תוך הבנה סבירה של חומר הקריאה!

הצטרף למצליחים...

גם אתה יכול להנות בקלות מתחושת הסיפוק וההישג שב"קריאה מהירה" ולהפיק תועלת רבה משיפור איכות הקריאה שלך. עשרות אלפים כבר סיימו בהצלחה את הקורס. אחת מהן שושי גליקסברג מרמת גן סטודנטית שנה א' במדעי הרוח אומרת: "התחלתי ב־160 מילים בדקה והגעתי ל־1600 בדקה! "קריאה מהירה" עזרה לי בריכוז וכהבנת הנקרא.

הקורס כולל 9 פגישות בנות 120 דקות ומתקיים פעמיים בשבוע.

אם קראת עד כאן, סימן שאתה אוהב לקרוא, סימן ש"קריאה מהירה" היא בדיוק בשבילך. אז למה לאחר את הרכבת? הצטרף עכשיו וגם אתה תגלה עולם חדש ונפלא.

מכון מיל"ה פותח את הקורסים הבאים:

בתל־אביב בבית ציוני אמריקה, אבן גבירול 26, ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בתל־אביב, בסמינר הקיבוצים, דרך חיפה 149, ביום ב' 27.1 וביום ה' 30.1 בשעה 7.00 בערב.
בירושלים, בבית מיטשל, סוקולוב 15, (מאחורי מלון "הנשיא"), ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בחיפה, בבית ארדשטיין, י.ל. פרץ 20, ליד השק"ם בהדר, ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בקרית חיים (מזרחית) בבית ההסתדרות, שדרות 75, ביום ב' 27.1 וביום ה' 30.1 בשעה 7.00
בכפר סבא, בחטיבת הביניים ע"ש אלון, רח' גלר פינת ששת הימים, ביום ב' 27.1 וביום ה' 30.1 בשעה 7.00 בערב.
ברמת גן, בבית התרבות, קריניצי 6, ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
ברחובות, בבית החמישה, גולדברג 6 (ע"י הרבנות) ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בפתח תקוה, בית נטע, מונטיפיורי 38, ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בראשון לציון, בית יד לבנים, אחד העם 20, ביום ב' 27.1 וביום ד' 29.1 בשעה 6.00 בערב.
בהרצליה, בביה"ס התיכון העירוני, הרב קוק 30, ביום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.
בנתניה, בבית ליגת הנשים, רח' מקדונלד 5, יום א' 26.1 וביום ד' 29.1 בשעה 7.00 בערב.

* להרשמה ולקבלת ציוד לימודי הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס.
* שכר הלימוד למשתתף 112 שקלים חדשים.

כ'יופים

אודטה א. דנין

קרטה

כל מה שרצית לדעת (ולא היתה הזדמנות)

מה ידעתי על קרטה? לא הרבה. שעושים עם זה סרטים עם אחד ברוס לי, ששוברים עם זה לבנים במכת יד, ושאשתו של אלביס פרסלי הגדול ברחה לו עם המאמן.

אחר כך התחלתי לעסוק בזה בעצמי – סתם, כמעט במקרה, וגיליתי דברים מדהימים.

שזה מפתח לך כושר בשרירים שלא היית מאתר גם עם מצפן.

שמפעמיים בשבוע, אבל בעקביות, יש לך בהישג יד – גם אם היית הרופס הכי גדול בעיר – מיומנות חדשה. שליטה חדשה על גופך, שהתחיל כבר קצת לחיות חיים עצמאיים משל עצמו.

שזה בונה לך גוף משגע, עם שרירים ארוכים, ובהתאם – גם ביטחון עצמי חדש ביכולותיך. ביטחון שמתורגם לעוצמה פנימית, שמתורגמת לסכסאפיל. משהו אמיתי, בסיסי, קיומי כזה, שאיש לא יוכל לקחת ממך.

ואם לא די בכל אלה, זה גם תורם לביצועים עילאיים בשטח ההוא ההוא. כך, על כל פנים, אומרת אשתו של מקס אוולאי – מומחה לקרטה (שוטו־קאן) חגורה שחורה דאן 4 מטעם הג'י.קי.איי., התאחדות הקרטה היפנית, שהיא הגוף הממשלתי העליון המוסמך, אלוף ישראל בקרטה, מאמן נבחרת ישראל, ומאמן בכל המתנ"סים של רמת השרון והרצליה ב'.

תמיד שואלים אותי על המכות. הפחד שחוטפים. לא נותנים ולא מקבלים מכות. עד שמגיע שלב האימונים הזה, יודעים כבר מספיק בכדי לבלום. לכן אדם, בפרוש כבר יש או תשובות.

מתחילים עם תרגילים מיקצועיים, כושר, תנועות מסויימות ועוד פעם כושר – אבל עם „ראש". אין תנועות סתם. כל תנועה צריכה התכוונות והבנה, לכן זה תמיד מרתק מחדש. האמנות היא בתנועה, בזריזות, בפיקחות, כמו בשח־מט. ואדם מגיע לדרגה הזו, ועוד איך מגיע, בלי להרגיש, לפי עיקרון המדרגות.

זה לא מיועד לקרבות רחוב של בירריונים. להיפך. הניסיון מורה, שאנשי קרטה אמיתיים אינם מסתבכים בקטטות. הביטחון העצמי שזה מקנה, גורם להם להימנע מהן כל עוד יש ברירה.

בניגוד לג'ודו המבוסס על הפלות וריתוקים, קרטה זו אמנות לחימה, וכמו כל אמנות, לא מבזבזים אותה על שטויות. את החינוך המוסרי הזה טופגים בשטיפת מוח החל מאימון ראשון. קרוזו – אומר אוזולאי – לא היה נעמר ונותן אריה, בכל פעם שאיזה טיפש היה מעליב אותו.

אולי בגלל המצב הביטחוני, הקרטה התחיל פתאום להיות מאוד מאוד „אין". הוא מאושר מזה, כי זה לא רק ספורט בעיניו, אלא חבילת מתנות לחיים. זה נותן לעוסק בו שליטה רוחנית וגופנית, קואורדינציה מעולה, שקט נפשי, כושר ריכוז גבוה, חשיבה מהירה ומסודרת במצבי לחץ, וביטחון עצמי – וכל זאת גם בחיי יום יום.

כל אדם יכול ללמוד קרטה, אבל כמו עוגה שתצא אצל כל אחד שונה, למרות המתכון הזהה – ככה האדם עצמו יוצר את הלחימה האופיינית לו. סך הכל של אישיותו תבוא לידי ביטוי גם בקרטה שלו. וזו נפש האדם הייחודית שמנצנצת מתוך כל דבר שיעשה.

יש אסכולות שונות של קרטה. כשהקלאסית, הדייקנית והיסודית מכולן מיוצגת ע"י הגוף הממשלתי היפני, כאינו מחלק למי שאינו יפני חגורה מעל דאן 4.

רק שני לא־יפנים בעולם – האחר בלונדון והשני בדרום אפריקה – קיבלו „חגורת כבוד" של דאן 5. הם עושים זאת, מכיוון שאין הם מעוניינים שהריבונות על חלוקת החגורות באסכולה זו תופקע מידיהם. הם עוצרים את כל הזרים במרחק 4 דרגות מהשיא. הזרים יכולים להפגין וירטואוזיות ראויה לחגורה העילאית, אבל אין הם מוסמכים „רשמית". משהו כמו הבורסה הלונדונית ליהלומים שאינה שומטת את הרסן מידיה.

ריבוי האסכולות, נובע בחלקו מ„פורשים" בעלי שיא ההסמכה, שיסדו לעצמם „אסכולה" חדשה, כשכל החידוש שבעסק היה בזהות העומדים בראשה. אין כל בעיה לאמן כל אדם ביסודות קרב המגע. עיניים־גרון־ביצים שלושה חודשים – ויוצאים מאצ'ו. אבל הידע שלו, יעילות תנועותיו ועוצמתן לעולם לא יתקרבו לזו של איש או אשת קרטה, ש„התבשלו" על התנועות במשך שנה, שלמדו „להצמיח" את התנועות האלה מתוך הרובד הכי עמוק של נפשם.

אין צורך ב„שינאה" בכדי להיות אנשי קרטה טובים. להיפך. אין מה לערבב בעסק רגשות. התנועות צריכות להיות כמעט „מרעיות" קרות ומדוייקות.

עוד צ'ופר היא העובדה, שברוב ענפי הספורט יש ירידה ודעיכה עם הגיל – אבל הקרטה הוא תחום שרק משביח לך עם הזמן ועם הניסיון.

כמורה בכיר, בסמכותו לחלק לתלמידיו חגורות, אבל אין כזה שום משוא פנים, כי פעם בתקופה מגיע לפה מאסטר יפני מהג'י.קי.איי., ותלמידי החגורה השחורה עוברים אצלו מיבחן ומקבלים את הדרגה הבין לאומית. אוי למוניטין של מאמן, אשר תלמידו אינו מפגין יכולת בהתאם לדרגת החגורה.

הזמן הדרוש להשגים בנושא הוא לפי היכולת האישית, אבל בדרך כלל אימונים עיקביים של פעמיים בשבוע יכולים להניב כבר אחרי שלושה חודשים חגורה צהובה, שהיא השניה בבנין הצבעים ואחרי הלבנה של המתחילים).

תחרויות קרטה הן דבר טוב ומלהיב, אבל מקס באופן אישי לא כל כך אוהב אותן. מכיוון שבתחרות אסור באמת לפגוע, אלא רק „לסמן פגיעה" וז"א רק להגיע עד מצב של „מסוגל לפגוע" בלי באמת) אנשים מתאמנים על זריזות ידיים להטוטנית בלבד, ולפני שהקרב מתחיל, יש „סימון פגיעה" זריז, והכל נגמר. זה אינו קרטה לדעתו, כי רק במיבחן אמת ניתן לבדוק את עוצמת הפגיעה של הלהטוטן האולימפי ואת הדיוק האפקטיבי של מכותיו.

מה זה קרטה טוב? מקס אומר שלעולם לא תשתמש בו שלא במיסגרת אימונים אבל אם תאלץ לעשות זאת, המכה השניה תהיה מיותרת.

כן, ועוד משהו. למרות מה שאמא שלי אומרת, נשים לא מקבלות מזה פרצוף וגוף גברי. באחריות.

צילצלתי לאשתו לברר את הקטע. היא לא ידעה שום דבר על זה שזה אמור לפגוע הריון. איך תדע, מסכנה. כל שנה ילד. אבל כשהתעקשתי מה אם כן כל העניין עם הביצים של הבורי, הקול שלה התמלא שיכחה של הבנה. „אהההה" אמרה לי בניגון עסיסי, „זה לא נגד הריון, זה בשביל לתת כוח לגבר, הבנת אותי?"

לא הבנתי אותה כי רציתי מאוד שתמשיך לפרט. „התוניסאים עושים את זה הרבה. זה נותן כוח לגבר. אפילו בא הביתה עייף מת, אוכל מזה, נהיה חזק כמו היטלר, בא אל האשה, לא נרדם!

„אבא של בעלי, בן יותר משבעים, אוכל את זה, גם הוא עוד גבר. וגם האשה אוכלת מזה. נותן לה שיוויון עם הגבר. זה עושה גם לה להיות הנוה".

איור: עמיר דום

סקס

פטנט לכוח גברא

את הסיפור המופלא של פרוי ברבי בצאתי אצל רונית מקבור מ"לאשה". זה האיש שיש לו עשר בנות, וכעת אשתו, טוון, עומדת ללדת לו את באצאו האחד־עשר, אינשאללה, בן. הוא טוען שכל ההריונות של אישתו ללא יוצא מן הכלל היו מתוכננים, למרות שהיא אינה משתמשת באמצעי מניעה. סיפר שיש לו אמצעי מניעה, פטנט טבעי. אותו שהיתה בצרפת קיבלה את הרצפט הזה מרופא צרפתי:

עשרים דקות לפני קיום היחסים, לאכול כמות קטנה של ביצי דג בורי, ולשתות מעט עראק. השיטה הזו מאפשרת לרבריץ הנאה מלאה ללא פחד".

פרוי טוען בתוקף שזה מועיל. 19 שנה הוא משתמש בשיטה הזו, ולא היה לו אפילו פנצ'ר אחד – חוץ מהפנצ'ר הקבוע שקבע לו אלוהים, להוליד (בינתיים) רק בנות.

סוף סוף התגלה לי סוד הכוניטין המופלא של התוניסאים והטריפוליטאים. ידעתי שתהיה לי עם העסק התייצבות לפני הקוראים, ואיך זה אבוא בלי הוראות תיפעול מדוייקות?

אז ככה: קונים דג בורי שלם, מוציאים ממנו את הביצים ולא החלבים!) רוחצים, מספסים על הביצים קצת שמן וקצת מלח, לא יותר מדי, ככה, רק הכמות שהיו שמים בזה אילו זה היה בשר לקציצות.

שמים על נייר וגם או לבן (אבל לא נייר כסף!) ואת הכל על עיתון מקופל טופס, ומוציאים לכל היום לשמש. כשהשמש הולכת, להחזיר למקרר. למחרת שוב להוציא לשמש, ושוב לייבש כל הזמן עד שאין שמש. ואז להחזיר למקרר. עושים ככה כמה ימים שצריך, תלוי לפי עוצמת השמש והלחות באוויר. זה מוכן כשזה מיובש וקשה כמו אבן.

אח"כ, חותכים מנה של בערך עשרה גרם, ואוכלים יחד עם כוסית קטנה עארק, ככה איזה עשרים דקות לפני המרו ורגו.

אפשר כמובן לקנות את ביצי הבורי המיובשים מוכן, במעדניות המעדנים שמוכרים דגים מיובשים – אבל או זה יותר יקר, וצריך לבטוח במוכר שזה לא ביצים של דג אחר.

וזה יופי של רעיון לראש כתול (רם רותת – אבל בקשר למניעת הריון – לו אני אישתו של בעל הפטנט – רק הייתי רואה אותו לועס דגים – תיכף הייתי נמלטת לסכנים.

לשבוע המתחיל ב־24.1.86 והמסתיים ב־30.1.86

הארועים המרכזיים הצפויים השבוע

- נהיה עדים לארוע או למהלך מדיני יוצא דופן מצד ישראל או כלפיה.
- המתח הבטחוני באיזור הים התיכון (לוב) עדיין קיים. בלבנון המצב מחמיר.
- למרות תוספות שכר, נדרש שוב להדק את החגורה; התגובה בציבור תהיה קשה מאוד, בעיקר בקרב ציבור העובדים. יהיו הפגנות ותפרוצנה שביתות.
- סערה בציבור ובכנסת סביב חשיפתה של פרשייה הקשורה בנבחרי ציבור.
- יום הולדת לכנסת (ט"ו בשבט).

דלי (20.1–19.2): השבוע, הדגש הוא על הרחבת הקשרים החברתיים, על התעוררות מחדש בעבודה היצירתית ועל העמקת הקשרים הרגשיים. מפגשים מעניינים מעלים לכם את המורל. אתם נמצאים במאבק פנימי בין נטייה לצאת לחופשה ולהתאוורר, לבין נטייה להתמסר לעבודה ולחזק את מעמדכם בקריירה. אין זה הזמן להיגרר לוויכוחים חסרי תועלת עם בני זוג או שותפים. מוטב לדחות זאת לשבוע הבא.

דגים (20.2–20.3): השבוע אתם שמים את הדגש על שתיקה ועל פעילות מאחורי הקלעים. התקשורות או הסכמים חייבים להשמר בסוד. בעניינים, הפיננסיים חל שיפור גדול, אף כי עוד רבה הדרך לשיפור ממשי של מצבכם בשטח זה. יוקרתכם האישית נמצאת בסכנה ועליכם להיזהר מאלה המנסים לגזול מכם את ההשגים שהגעתם אליהם בעמל רב. בענייני בריאות, זה הזמן להתפנות ולטפל בעצמכם. שינוי בהרגלי תזונה, פעילות ספורטיבית, הרוייה, מנוחה מספקת, עשויים לעזור במידה רבה.

טלה (21.3–19.4): בימים אלה, אתם מביאים את עצמכם למוקד הפעילות החברתית. קשרים חברתיים חדשים מאפשרים לכם לפעול ביתר חופשיות להגשמת מטרות שונות. עם זאת, עליכם להזהר מלתת אמון באנשים הלא נכונים. אין זה הזמן המתאים לרומנטיקה ואתם אף מוזהרים מאכזבה בנושא זה בתחילת השבוע. בעניינים פיננסיים, עדיין אתם במתח רב ונדרשים לקבל החלטות מכאיבות. מומלץ לתת עדיפות לרעיונות חדשים חצים ועולים בכל הקשור לשינוי שיטת העבודה או לשינויים במבנה העסקים שלכם.

שור (20.4–20.5): לכם השוורים מביא השבוע הישגים מרשימים בקאריירה. המחמאות יגיעו מכיוון בלתי צפוי. זה הזמן לדרוש מתממונים עליכם שיפור תנאים או הטבות אחרות. אף כי העניינים במישור הפיננסי אינם ורודים, ואף קיימת מצדכם דאגה בנושא זה, אין לכם ממה לחשוש. התקופה הנוכחית מאפשרת לכם לתקן את השגיאות שעשיתם בעבר. בענייני הרגש חל שיפור, אך עדיין קיים מתח ביניכם לבין בני או בנות זוגכם. עליכם להתכונן כבר כעת לשינויים עמוקים בהשקפת עולמכם ובסגנון חייכם, אף כי שינויים אלה מתרחשים בהדרגה במשך השנה הקרובה.

תאומים (21.5–22.6): השבוע אתם התאומים שמים את הדגש על נסיעות, התכתבויות חידוש קשרים עם אנשים ממרחקים, תכנון נסיעה ארוכה או מימוש של נסיעה כזו. רעיון של השתלמות מקצועית מקבל עדיפות ראשונה. בענייני לימודים, הכל הולך למישרין. בענייני שותפויות עסקיות, הנכם עדיין בלבטים. מצד אחד, אתם מוטרדים משותפות קיימת, ומאידך אתם חשים צורך להתקשר עם שותפים מתוך מטרה להגדיל את הביטחון הפינגסי. בשטח הרומנטי אתם יורדים לפסים מציאותיים ולא נסחפים ברגשות. זה הזמן למסד קשר מסוג זה למסגרת מסודרת.

סרטן (23.6–22.7): זה הזמן עבורכם הסרטנים לקחת את עצמכם בידיים ולעשות סדר בעבודה, בקאריירה ובעסקים. לאחר תקופת בלבול, אתם מתפנים לטפל בצד המעשי של החיים, תוך מתן עדיפות ראשונה לענייני כספים.

אריה (23.7–22.8): אתם האריות גולשים השבוע לתוך העולם הסוער של הרגשות הרומנטיים. עליכם רק לזכור, שככל שההר גבוה יותר הנפילה תיזם מסוכנת ומכאיבה יותר. על כן, הואילו לפקוח עיניים ולתת לעצמכם דין וחשבון. זה הזמן לבדיקה מחודשת של שותפויות עסקיות ולקידום ענייני העסקים או הקאריירה, בתיאום טוב יותר עם הסובבים אתכם. אל תעמדו מהצד בכל הקשור לקידום האינטרסים האישיים שלכם אות במתן עזרה לאלה המצפים מכם לקבלה. בני משפחה ושותפים יעמדו לצדם ויתמכו בתוכניותיכם.

בתולה (23.8–22.9): ענייני עבודה תופסים אצלכם השבוע את כל תשומת הלב. זה הזמן להתארגן מחדש בכל הקשור לשינויים אותם ביצעתם לאחרונה. מומלץ לנסות שיטה חדשה בעבודה או בעסקים, כדי לייעל את הביצוע. מכל מקום, עליכם להיות סבלניים ביותר כלפי חברים לעבודה. אחרת אתם עלולים לזלוש לסכסוכים ומאבקים. דאגה לבני משפחה מבוגרים עדיין מטרידה אתכם וזולת מזמנכם. בענייני בריאות, עליכם להקפיד השבוע במיוחד על עניינים אלה, ולא להזניח טיפולים רפואיים.

מאזניים (23.9–22.10): ענייני כספים ורגשות מעסיקים את בני המאזניים בשבוע זה. טיפול בענייני כספים עדיין גוזל מזמנכם. הבעיות הכספיות מדאיגות אתכם, אף כי נראה שאתם בהדרגה מתחילים לצוף על פני המים. בענייני רגש, זה הזמן לתת את מלוא תשומת הלב לבני או בנות זוגכם ולהפגין יותר התעניינות במתרחש אצלם. גם אם אתם נמצאים במורל נמוך. תוכניות אישיות תקבלנה עידוד מהסובבים אתכם. זה הזמן לשכלל ולהתעמק בעבודה יצירתית, גם אם אין שכרה בצידה, שכן זו השקעה לטווח ארוך שתשתלם בעתיד.

עקרב (23.10–22.11): השבוע אתם העקרבים שמים את הדגש על ענייני המשפחה והבית. בין אם מדובר בשיפוץ או ברכישת ריהוט חדש, או במעבר למקום מגורים אחר – ובין אם מדובר בהתקרבות מחדש לבני המשפחה. ענייני עבודה וקאריירה גוזלים מזמנכם ועקב זאת אתם נמצאים במתח פנימי. כתוצאה מהצורך למצוא פשרה בין הבית לבין הקאריירה. בענייני כספים טרם נראה שיפור משמעותי באופק, והמצב מאלץ אתכם לארגן מחדש את רמת ההוצאות ולהדק את החגורה.

קשת (23.11–21.12): אתם הקשתים עסוקים השבוע בבעיות בריאות, שלכם ושל בני המשפחה. מוטב לא להזניח זאת ולהשיג בדחיפות את הטיפול הרפואי הטוב ביותר. אין ספק, כי חשבון הנפש אותו אתם עושים לאחרונה מביא אתכם למסקנת ענופות בקשר למצבכם הנוכחי. אולם, זו דווקא הסיבה מדוע עליכם לקחת את עצמכם בידיים ולארגן לעצמכם את דרככם החדשה או השונה מבקודם. התכתבויות והתקשרות עם קרובים או ידידים תבאנה לכם מצב רוח מרומם, בכל מקרה, אם תקציבכם מאפשר זאת, נסיעה למרחקים תשפר לכם באופן יסודי את מצב הרוח.

גדי (22.12–19.1): בימים אלה, אתם הגדיים, שמים את הדגש על עניינים כספיים, ועל קניה ומכירה של רכוש. זה הזמן לארגן מחדש את התקציב ולהחליט על סדר עדיפויות בכל הקשור להוצאות הכספיות. ההוצאות המרובות הצפויות יכניסו אתכם ללחץ מוגבר ולאי שקט, על כן, מוטב להכין מראש תרומה למכה באמצעות התכנון הפינגסי. חיי החברה מתישים אתכם ואתם מעדיפים בילוי שקט יותר. עם זאת, זה הזמן לדרוש מהממונים עליכם או משותפיכם את מלוא התמיכה וההתחשבות.

האישיות בחדשות

יוסי שריד, חבר כנסת, יליד מזל עקרב. במפת לידתו השמיימית, השמש וכוכב חמה נמצאים במזל עקרב, כאשר כוכב חמה נמצא בהיבט שלילי לכוכב אורנוס. ואילו השמש נקרינה היבט שלילי לירח ולפלוטו, הנמצאים בצמידות במזל אריה.

בולטת במפת הלידה של שריד הצמידות המדוייקת במזל שור בין הכוכבים צדק ושבתאי (המכבידה על יכולת הביטוי היצירתי, אך מאידך מחדדת את חוש הביקורת), וכן הצמידות בין ווגה ונפטון במזל בתולה (המחריפה את משברי הציפיות כאשר אידיאל אינו מושג).

מפת לידתו השמיימית של שריד מראה לנו על אדם בעל אישיות חזקה, הזקוק הלא מעשות בעקרונות בהם הוא מאמין והנראים לו כצודקים, ועל נכונות להילחם למען אידיאל. גם אם זה מאלץ אותו ללכת נגד הזרם ולהישאר בודד. למעשה, שריד הוא אדם בודד גם בתוך המסגרת החברתית או הפוליטית אליה הוא משתייך מפעם לפעם. כן סדר העדיפויות שלו מעמיד בראשונה את המאבק בעד העניין הנראה לו כצודק גם אם זה במחיר יקר של ויתור על יתרונות חשובים שפשרה היתה מעניקה לו.

מפת הלידה של שריד מצביעה על חוסר מנוחה, על לבטים פנימיים מתמידים, על התמכרות קיצונית לחקר האמת גם מעבר לתועלת הממשית שתצמח מזה, ועל נטייה לביקורתיות ולחיפוש השלמות כפי שמובנת לו.

השנים 1983־1985 היו עבור שריד תקופה של חשבון נפש, אך גם תקופה של ישיבה על הגדר מבלי להיות שותף להחלטות ולהכרעות במוקדי הכוחות הפוליטיים. למעשה, היה עליו להסתפק בתפקיד של "מתריע בשער" בלבד, תפקיד אותו ימשיך למלא גם בשנת 1986. ואומנם, השנה הקרובה מכינה לשריד עבודה רבה בכל הקשור לביקורת והתרעות כלפי מתנגדיו הפוליטיים, המתקשים לסלוח לו על השימוש מצידו בחיצי הציניות.

מפת השמיים השבוע – מראה שהשמש, כוכב נוגה וכוכב חמה יוצרים ביניהם צמידות מדוייקת במזל דלי למשך כל השבוע. מאידך, המאדים עדיין נמצא בהיבט שלילי כלפי כוכב צדק הנמצא גם הוא במזל דלי, ואילו כוכב צדק מצידו נמצא בהיבט חיובי כלפי כוכב אורנוס.

אירוע שמיימי חשוב מתרחש השבוע בט"ו בשבט (ראש השנה לאילנות) – (25.1.86) – הירח המלא לבדו במזל אריה, בקרינה שלילית לפלוטו, לשמש, לכוכב נוגה ולכוכב חמה.

בתורת האסטרולוגיה, מייחסים לירח מלא הנמצא בהיבטים שליליים במפת השמיים, כפי שקודת השבוע, השפעה חזקה על חולי אולקוס, על מקרים של התפרצות מחלות או מגיפות, על גידול במעשי פשע חמורים, הצתות, נטייה להתאבדויות ועל התנהגות מוזרה ובלתי מוסברת מצד אנשים כלפי הסביבה. ניתן אף למלול כאן את השפעתו של הירח המלא על שינוי חד במזג האוויר.

כל שנותר לנו לעשות השבוע הוא להשתדל בכל תנאי לצנן את הרוחות ואת נטייתנו להתלהב, ולהשאר נאמנים לאמת העובדתית. גם כשנמצא את עצמנו מתחשבים יותר מהרגיל עם אחרים, אף כי ללא סיבה מובנת. עלינו לזכור, כי אסור לנו להיות תמימים ומי ויתור או התחשבות כלפי הציונות מצידנו השבוע תגבה מאיתנו מאוחר יותר את המחיר המלא. עדיף, על כן, להתמסר השבוע לפעילות חברתית או לעשיית מעשים לטובת הכלל כחלק מניסיון אישי של מעורבות.

ילדי השבוע – בני השליש הראשון של מזל דלי, מושפעים על ידי כוכב אורנוס. ...

"הוא מרגיש הרבה יותר טוב"

"קושי לבלוע – רק כשאני אוכל בבית"

"מה זאת אומרת 'איפה המפתח'?!"

"אם הוא כל־כך חכם, למה הוא לא יכול לנקות את עצמו?"

שעה של פנאי

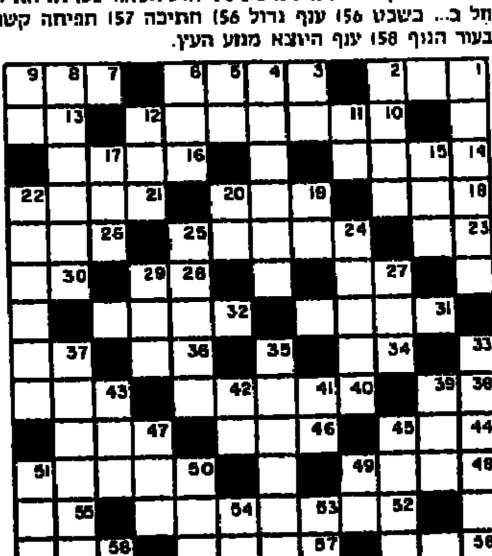
תשבץ מאת הלל הרשושנים

מספר 1354

לרגל ט"ו בשבט יחולקו 23 פרסי ספרים בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': "לא זכיתי באור מן ההפקר" מאת יצחק רפאל; פרס ב': "הכנסת ואני" מאת יוחנן בדר; פרס ג': "חיים וייצמן -- חייו ודורו" מאת הרולד בלומברג ועוד 20 פרסי ספרים שונים.

המען למשלוח פתרונות: "הלל" - תשבץ 1354 ת.ד. 20227, (61201).

במאוזן - מימין לשמאל: 1) סל ביכורים 3) נורה מתוך כלי יריה קל 7) שטח ענק נטוע עצים 10) מהו ט"ו בשבט לאילנות? 13) עולה מיוחפה 14) עץ־נוי ממשפחת האורניים 16) מתכת קשה מאוד 18) עסיס זיתים 19) צמח דוקרני 21) תנור לשרפת סיד ולבנים 23) "תרדיף" (שם נרדף) ל"רפש" 24) ממונה על ביטחון פנימי 26) עץ־יער בעל קליפה לבנה 27) כלי עינויים לרגלי אסיר 28) זהב טהור 30) "רגל" ללא "ראש" 31) בשבעת המינים 32) מסכת תלמודית בסדר "נשים" 34) כבש שמן 36) נעלה 37) דסיסי לילה 38) "תרדיף" ל"אדם" 40) השבה לתחיה 43) אם כל חי 44) תשוף רגליים 46) "תרדיף" ל"שולי־בגד" 47) נוזל חיוני לשתיה 48) מוחסום מפני אויב. "בריקדה" בלעז 50) מסימני הדג הטהור 52) חג האילן חל ב... בשבט 56) ענף גדול 56) חתיכה 57) תפיחה קשה בעור הגוף 58) ענף היוצא מגזע העץ.

במאונך - מלמעלה למטה: 1) ראש־השנה לאילן 2) ההיט בית 3) קנה־השיבולת 4) מאתו־עיניים 5) "תיש" - "ערוף־ראש" 6) זרוע יוצאת מגזע אילן 8) אדם דומה לו 9) "תרדיף" ל"מספיק" 11) להבה גדולה 12) עובר־אורח 15) אפר תם 17) אין מתוק כמנו 19) שיבולים נבומות 20) אויב 22) מיקטרת מזרחית לעישון 24) עריפת עצים בוערים 25) בר מצוה קורא אותה בבית הכנסת 27) שם אות באלפבית 29) איבר הנשימה של הדג 33) אחד משבטי ישראל 35) מושב בערבה; נוסד בשנת 1950; 37) אחד מראשי השנה 39) "תרדיף" ל"היספוא" 41) נמצא כעל ללשון 42) כעס 43) לא מחוספס 45) ריקן וחסר־ניכוס 47) גשם המטפטף מן העננים 49) "תרדיף" ל"יעלי" 50) אחד משנים־עשר המזלות 51) שיעור הישנות התופעה לשעה, דקה, או שניה 53) דורון 54) משא כבד.

תשבץ בלתי תשבץ © מאת נדיב אבידן

תשבץ מספר 112

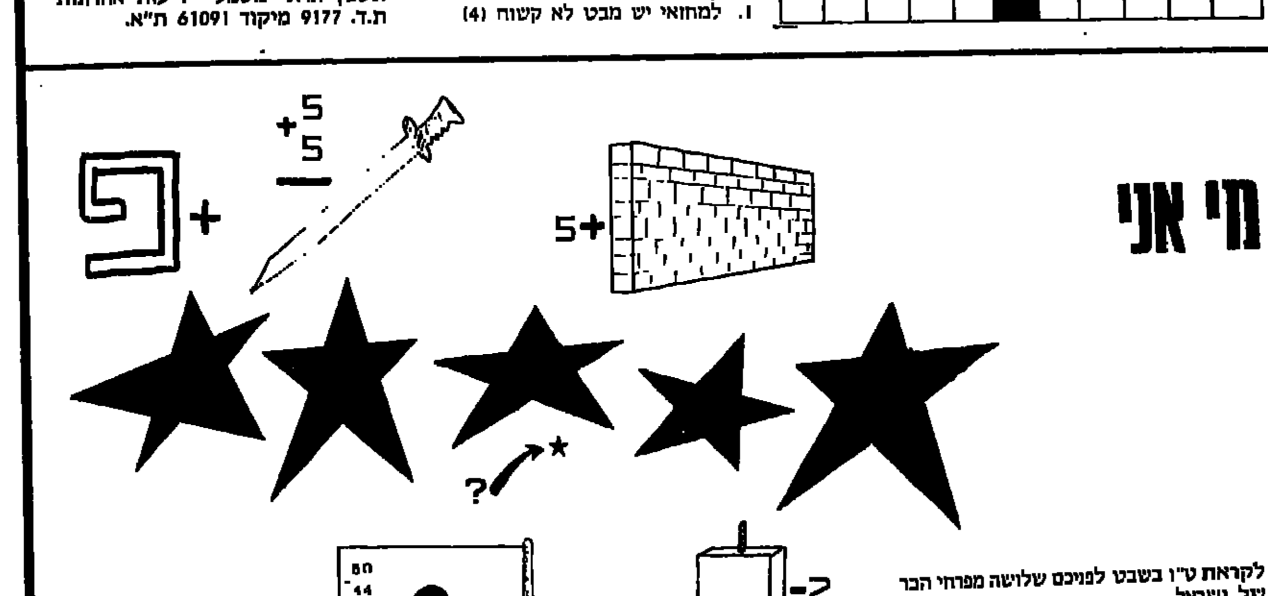
מאוזן
1. אם לטיפש יש חמש - קנה (5)
4. בהתחלה הסוס בליע לחם (5)
7. אין ספק שהוא דומה לילד (5) (עפ"י פנחס ארונס)
8. כאן נוכל להדגים איך הוא נרדם בלי בעיות (5)
9. גולדבלט הגיש סיוע לפני שנכשל בטלביזיה (4,3)
11. ראו "13 אופקי"
13. עם "11 אופקי" המסכן שוב לא לועס (4)
14. אולי נגסה בחומר קשה בצפון הארץ (4,3)
18. לא הלכו קרוב לדוקטור (5)
19. מפלגת היושר שמה ברזו (5) (עפ"י פנחס ארונס)
20. משלוש עשרה ואילך הוא מסוגל לפגוע (5)
21. נו, באמת! האם זו דרך להתבטא? מסתבר שכן (5) (עפ"י אילן גולדהירש)

מאונך
1. למחזאי יש מבט לא קשוח (4)
2. ליותר מ 50% מהן יש שני ילדים (מ) (5)
3. בן־אדם נקי, אבל לא מסודר (3) (עפ"י אולי גורן)
4. בסנדלריה חסרה נעל (7) (עפ"י מיקי ברגר)
5. לקחה בלי רשות מהחקלאים (4)
6. הפסל עסק בעבודה חקלאית? (3,3)
10. כפי הנראה הוא לא רגוע בבוק (3,4)
12. מאלה שאינם שותקים בזמן (6)
15. מה שיש במחזור (5) (עפ"י אילן גולדהירש)
16. חידה: מה זה אות מתה? (מ) (4)
17. אם הן נגמרות גם היא לא תחזיק מעמד (4)
19. בן־אדם חוזר במיטבו (3)

בין הפותרים יוגרל סך 10 ש"ח.

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע "ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

מי אני

לקראת ט"ו בשבט לפניכם שלושה מפרחי הבר של ישראל.

בין הפותרים יוגרל תיק גב.

"כתב" ציורים

מאחורי הציור שלפניך עומד מושג, פתגם או צרוף מילים ידוע, שאותו עליך לגלות.

הקשר בין הציור למושג הוא קשר אסוציאטיבי.

ניתן להעזר במספר האותיות של כל מילה. קריאת הספרות היא מימין לשמאל. (ד,5,).

בין הפותרים יוגרל אלבום תמונות

הציור השבועי לילד

היכן הציפור?

לרגל ט"ו בשבט יצאו דליה ורמי לנטוע שתיל ליד ביתם. ציפור שנחרדה ממקומה, עפה והסתתרה בין הענפים. אולי אתם, ילדים, תגלו את מקום מחבואה?

אותיות ומספרים

מספר 1072

לפניכם חידת "אותיות ומספרים". בפעולת החילוק הוחלפו הספרות באותיות יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרות שאינה משתתפת בה • 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה • המען למשלוח הפתרון: "אותיות ומספרים מס' 1101", ת"ד 20227, ת"א.

```
מלה | להסכמ
סל
 שבוש
 ללגו
 ללגו
```

פתרון חידת "אותיות ומספרים" מספר 1097

א. שיחזור פעולת הכפל בספרות:

```
   3082
 x  416
 ------
  18492
  3082
 12328
 ------
1282112
```

ב. הספרות שאינן משתתפות בפעולת הכפל הן: "5", "9".

הפתרונות והזוכים

שמות הזוכים בתגרולת 12 פרסי הספרים - "אותיות ומספרים" 1097

1) יאיר פלד, מבוא לבונה 2/13, רמות־אשכול, ירושלים, (97758). 2) רות לבני, שד' הנשיאים 66, חיפה, (34643). 3) שרה הרצוג, רח' טרומן 30, ר"ג, (52334). 4) מרדכי דן, רח' המלך ג'ורג' 76, ת"א, (64338). 5) שלוה שאטא שוילי, רח' שטיינברג 21/23, קרית־אתא, (28000). 6) תמר יצחקי, רח' שמואל הנציב 35, נתניה, (42285). 7) אמיר ראובן, רח' עמל ב'/30, קרית־אליעזר, חיפה, (35221). 8) טוביה אורבך, קיבוץ גדות, ד.נ. חבל כורזים, (12325). 9) מאיר נוי, רח' חובבי־ציון 19, ת"א, (63346). 10) ליטל פריד, רח' יהודה הלוי 7, פ"ת, (49420). 11) עופר הירש, רח' אילת 43, חולון, (58430). 12) ירון שור, קיבוץ כפר־מנחם, (79875).

שמות 5 חיילי צ.ה.ל. שזכו כא' בספר, בתגרולת "אותיות ומספרים" 1096

1) רב"ט מול אלפסי, מ.א. 2594949, ד.צ. 01071, צ.ה.ל. 2) סמל אליזבט אלבז, מ.א. 3293156, ד.צ. 03525, צ.ה.ל. 3) מרדכי גרוטמן, מ.א. 4323929, ד.צ. 1205, צ.ה.ל. 4) סג"מ יחיעם אביבי, ד.צ. 02470, צ.ה.ל. 5) רס ברמן מ.א. 0216323, ד.צ. 03525, צ.ה.ל. (כתובת אזרחית: רחוב העצמאות 40, הרצליה (46392).

פתרון גליון 1143

• עושים חושבים: א-5, ב-3, ג-5, ד-5

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 107

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת "7 ימים", שבועון "ידיעות אחרונות", "שעה של פנאי", ת.ד. 20227 תל אביב, מיקוד: 61201.
■ ישותפו בתגרולת רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

שחמט מאת אורי צחור

האלופים מכים

אלופי הליגה, שחמטאי אס"א אוניברסיטת תל אביב, הביסו את אס"א ירושלים 0:5, בסיבוב השני של משחקי הליגה, השנה, תוצאה שנתנה להם מיקדמה רצינית במרוץ המחודש לאליפות.

בסיבוב השלישי, שיערך בשבת, ראשון בפברואר, יתארחו האלופים למפגש קובע בבאר שבע, מול יריבה שזכתה ארבע פעמים רצופות באליפות בשנים 1984־1981, נבחרת באר שבע. זו האחרונה גברה בסיבוב השני על הקבוצה המאוחדת של הפועל חדרה ורמת גן 2:3, במפגש בין אס"א טכניון חיפה לביכורי העתים ע"ש צ'רניאק ת"א, מובילים החיפנים 1.5:2.5 ובמשחק הלא גמור, שנותר, הם תובעים תוצאת תיקו.

בתיקו: 2.5:2.5 סיימו הפועל ראשון לציון והפועל הרצליה. במפגש בין שתי העולות החדשות לליגה הלאומית ניצחה הפועל רחובות את בנק לאומי ת"א - 2:3.

הדרוג הוא: אס"א אוניברסיטה - 8.5, אס"א טכניון - 6(1), באר שבע וראשון לציון - 6 כל קבוצה, חדרה/רמת גן - 5, רחובות - 4.5, הרצליה - 4, ביכורי העתים - 3.5(1), כליל ת"א - 3.5, אס"א ירושלים - 2.

אלון גרינפלד - חמישי בהייסטינגס

אלוף ישראל בשחמט, אלון גרינפלד, סיים במקום החמישי - שביעי במשותף עם 7.5 נקודות ב־13 משחקים בתחרות חג המולד שנערכה בהייסטינגס שבאנגליה. במקום הראשון זכה האיסלנדי פטורסון, שצבר 9.5 נקודות. עם משתתפי התחרות נימנו גם מיכאלצ'ישין (נגדו הפסיד אלון) ובאלשוב (עמו סיים אלון בתיקו) מברית המועצות.

זיכרון פנומנאלי

כמה משחקים לדעתך, אתה זוכר? נשאל אלוף העולם גארי קספארוב, על ידי כתב השבועון המערב גרמני "דר שפיגל" קספארוב ענה: "האם תספור כמה מלים יש בשפת אימך, זה פחות או יותר מספר המשחקים. והוסיף שמשחקים עבורו הם מה שעבור רוב בני האנוש המלים של שפת אימם.

המראיין הציג בפני קספארוב חמש עמדות, על חמישה לוחות שחמט, שהוכנו במיוחד לראיון, ושאלו אם הוא יכול לומר מי שיחק אותם ומתי. לאחר מבט של שניות ספורות ענה קספארוב: משחק ראשון: קארפוב נגד מאיילס - אוסלו 1984, משחק שני: בוטבינ'יק נגד פישר - וארנה 1962, משחק שלישי: היבנר נגד (וכאן היסוס) ליובוייביץ - לינארס 1985, המשחק הרביעי: אליוכין נגד קאפבלנקה - בואנוס איירס 1927, המשחק החמישי: סוקולוב נגד אנזאמוב - ריגה 1985.

קספארוב "קלע בול", חוץ במאשר במקרה אחד. במשחק השלישי היה יריבו של היבנר, יאן טימן מהולנד. יאן טימן הוא האיש שהנחיל לקספארוב את הפסדו הראשון כאלוף עולם. היה זה במסגרת הדו קרב ביניהם, בו ניצח קספארוב 2:4.

לפנינו סיום המשחק השלישי בדו קרב, בו ניצח טימן, ש"עשה זאת בגדול".

לבן: טימן שחור: קספארוב הולנד 1985

מסעו האחרון של קספארוב 29... פ־ד7־ה5 גרר הקרבת טיב. המשחק נמשך: 30.פ־ה4 30... פ־ד3 31.מה־ד2, צ־א3? (נוכח מסעו המפתיע הבא של טימן, נראה כי הטוב ביותר היה 31... פ:ג1; ועל 32. מה־ד4 + בא 32...ו6!) כאן בא 32.פ־ו6!! ("הקרבה מהממת") 32...צ:ה1 + (או 32...מ:ו6; 33.צ:ה8, צ:ב3; 34.מה:ח6! ומצב השחור מאוד לא נעים) 33.צ:ה1, מ:ו6; 34.מה־ג3 + פ־ה5 (על 34...מ־ז5 בא 35.ח4 + מ־ו5; 36.ו4 + והשחור לא יוכל לצאת בשלום מהמיתקפה המשולבת של המלכה והרץ) 35.ו4, ר־א4; 36.ו:ה5 + ד:ה5; 37.ד6! והקרבת רגלי זו היא המכריעה את הכף) 37...מה:ד6; 38.מה־ו3 + מ־ה7; 39.מה:ו7 + מ־ד8; 40.צ־ד1, צ־א1; 41.מה־ו6 + ולוכד את המלכה. השחור נכנע.

מרתק ומאלף

סיום המשחק, המובא הפעם, הוא מרתק ומאלף כאחד וגם מלווה בהקרבות. הסיום הוא ממשחק שנערך במסגרת התחרויות המוקדמות לאליפות ברית המועצות בין שני אמני שחמט.

לבן: גודלין שחור: גלאייזרוב סברדלובסק 1985

הלבן שיחק 26.מה־ז5!! באיום להכות את הרגלי ו7; כפי שיתברר היה מסע זה משגה שנוצל היטב על ידי גלאייזרוב. המשחק נמשך: 26...צ:ב4 27.פ:ו7, צ:ח1 28.צ:ח1 29.פ־ו5, ב:ג3 30.פ־ה6: צ־ו8 31.פ:ו8, ב:ג2! (כאן ניתן היה לצפות ל...31.ר:ו8 32.ר־ה4, פ־ד4) 33.מ־ה3, וללבן סיכויים טובים ...

להשגת תיקו. אך השחור הכין הפתעה...) 31...ר־ד4!! (מיתיר את הלבן ביתרון של צריח. אך לא לזמן רב. כל ההתפתחות שבאה בעקבות מסע נהדר זה היא כפויה) 32.צ־ו3 פ־ה4 + 33.מ־ה1, ג3.

להשגת תיקו...

מאוצר התחבולה

ראיתה תחרות, הינה התחבולה מקסימה של מנצח התחרות.

לבן: ...שטיין שחור: ...

תור הלבן

למרות יתרון הרגלי של השחור, ללבן עדיפות עמדתית ברורה. אך כפי שמתברר, הצליח הלבן לנצל עדיפות זו להכרעה מיידית, ודי היה בשני מסעים כדי שיריבו יכנע. התשובה להלן במהופך.

ברידג' מאת רזיאל שמיר

השליטה בשליט

	צפון	
	♠ 9 7 3 ♡ K 8 ◊ 10 5 2 ♣ A K 8 6 4	
מזרח ♠ 5 ♡ 7 6 5 3 ◊ A K Q 8 7 3 ♣ 3 2		**מערב** ♠ K 10 2 ♡ 10 9 4 2 ◊ 9 6 ♣ Q J 10 9
	דרום ♠ A Q J 8 6 4 ♡ A Q J ◊ J 4 ♣ 7 5	

מזרח	צפון	מערב	דרום
2 דיאמונד	2 קלאב	פאס	1 ספייד
פאס	4 ספייד	פאס	2 ספייד

"ואי אפשר היה להכשיל את..."

"ויאו דווקא", טען כהן...

המסקנה. חשוב לנצל את השליטה בצבע ביחוד כשזהו הצבע השליט.

על בולים ובולאים מאת שלמה שמגר

יריד שמעון ויהודה

לפעמים אתה בולה את עתיקות היהודים בכקיבית בלתי־צפויים לגברי בבולאות: לארכנבר הצייר הזהר הגבר־גרמני הוחגבת תגבית לציין יריד המתקיים מדי שנה בשנה בעיירה זוונה שעל גדות הנהר ליצה.

היריד בתקדם כאו 1362 ושימש בתחילה רק לכבודות מסחריות, אך בדורות אחרונים הפך למעין אירוע ביזורי עם לונה־פארק, והבריידים הקשותיה־זהלה. שם היריד "שוק קימיר". החוקרים מצאו, כי מוצא השם בן היהודים: שמעון־יהודה.

500 להפלגת דיוגו קאון

לפני 500 שנה, ב־1484, נסתיימה הפלגתו השניה לאפריקה של הגלי הפורטוגלי המפורסם דיוגו קאון. שהיה אחראי למיפוי ...

תקלה בדואר המכסיקני

תקלה אירעה לדואר המכסיקני, שהנפיק שני בולים לכבוד תערוכה בולאית בבירת המדינה: "מכסי פילי". באחד הבולים מראים בול מכסיקני אחר, משנת 1856, ... היא נראה עם ניקוב, כשהבול המקורי קיים אך ורק "שתוק".

שנות התעשיה

בריטניה מציינת ב־1986 את "שנת התעשיה" בבריטניה. זו הסדרה של ארבעה בולים השונים ...

לציון תאוהוארד

הדואר האמריקני ...

200 למהפכה הצרפתית

צרפת הציגה את בוצעותה לתערוכת בולים עולמית בשנת 1989, שבמסגרתה יקוימו בפאריז אירועים רבים, לציון מאתיים שנה למהפכה הצרפתית.

ראש "דויד"

ראש של הפסל "דויד" למיכאלאנג'לו במאר בול חדש שהונפק בצפון־קוריאה.

קוריאן בסינגתאלויות

...

אינפלציה בבוליביה

...

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

הנשיא רייגן ורעיתו על מטבע אוסטרלי

הנשיא האמריקני והגברת הראשונה, מופיעים על מטבע, בעל הילך חוקי בערך של 25 דולרים אוסטרליים, שהונפק בפרובינציה של האט ריבר, אוסטרליה.

המטבע עשוי מכסף טהור בתכולה של 999., טוהר נדיר ביותר. טוהר גבוה זה נשמר בדרך כלל רק לקבוצה קטנה ונבחרת של מטבעות, שיופיים הוא מיוחד במינו. כל מטבע מכיל אונקית מלאה של כסף טהור ותאריכו הוא 1985.

פניהם המפוסלים של רונאלד ונאנסי רייגן עוצבו על־ידי אלכס שיינין. שיינין היה האמן הראשי במיטבעת לניגראד בברית המועצות, לפני שהגיע לארה"ב בשנת 1978.

למרות הפופולריות הרבה והחשיבות ההיסטורית של רונאלד רייגן, מגבילה המיטבעה הממלכתית את כמות ההטבעה ל־5000 יחידות בלבד.

אנשי המיטבעה סבורים, כי אין כות של תגמיר קשוט קשוא יחסום את המטבע למבוקש על־ידי אספנים המתמחים במטבעות דולר כסף; מה גם, שהמטבע מכיל אונקיה מלאה של כסף בטוהר אבסולוטי וכי המטבע משמש כהילך חוקי רשמי באוסטרליה.

מן הראוי לציין, כי בעבר הונפקו מטבעות על־ידי מיטבעות שונות לזכר זוגות מפורסמים אחרים כגון: מארק אנטוניוס וקליאופטרה; נירון ואגריפינה; המלכה איזבלה והמלך פרדיננד; הנסיך רנייה והנסיכה גרייס, ועתה כאמור ההופעה הראשונה בעולם של המשפחה הראשונה של ארה"ב רונאלד ונאנסי רייגן.

ידיעות בקצרה

• ביום 18 ביוני בפברואר 1986, תקיים חברת "מצא" מכירה פומבית, בה יוצעו למכירה 3029 פריטים מגוונים בנושאי הנומיסמטיקה העתיקה ובת זמננו. במכירה שתתקיים במועדון האגודה הבולאית ברחוב הס 26 בתל אביב, יוצעו למכירה אוסף שטרי כסף מגוונים וארץ ישראליים מן המדליות שהוצעו אי פעם למכירה. מטבעות ומדליות ישראל וחפצי ערך עתיקים. אספנים המעוניינים לקבל את הקטלוג המפואר שהוצא לצורך המכירה הפומבית, יוכלו לפנות ישירות לחברת "מצא" סניף 29058 תל אביב, ולקבלו ללא תשלום.

• סינגפור הנפיקה מטבע זיכרון לכבוד מאה שני קירי. המטבע בן 100 פרנק, הוא מכסף בטוהר 900/000, קוטרו 21 מ"מ ומשקלו 15 גרם. בכל זהב וחלק. כמות ההטבעה - 100,000 יחידות בתבנית רגיל לא למהדורה. הערך בארה"ב - 25 דולר. הצד הקידמי של המטבע מראה שני זרים הסמלים את שני פרסי נובל של קירי. הצד האחורי: דיוקן משנת ליונן.

אותו המטבע, עם שנת ההטבעה 1984, הונפק גם במהדורת קישוט, אולם המהדורה מוגבלת ל־1,000 יחידות בלבד. הערך בארה"ב - 75 דולר. הצד הקדמי והאחורי זהה למטבע הרגיל.

על חשבון הברון

(המשך מעמ' 33)

רוזנטל, איתמר סיאני, ראובן רובין. פסלים של אלירן ושל יעל ארצי.

כשהברונית רוטשילד מגיעה לתל אביב, היא ישנה באגף האורחים אצל ברוכין. באגף גם חדר עבודה, בר משקאות וחדרי אמבטיה הדורים. הכל בצבעי לבן וזהב. על גרם המדרגות תלויים ציוריה של הברונית. ברוכין מתפארת גם בשמלה כחולה, אותה עיצבה הברונית עבורה.

החברות בין השתיים הדוקה מאוד. כשכתבה הברונית את סיפרה הביוגרפי, היתה זו ברוכין שטיפלה בתרגום הספר לעברית והפצתו בישראל. את המהדורה העברית הקדישה הברונית לאשה הישראלית. על ברוכין כותבת הברונית בסיפרה: "היא חברה מופלאה ומנהלת יעילה של קרן קיסריה".

ברוכין מדברת על הברון בחום ובהערצה. היא זוכרת את יום הולדתו. בספטמבר הקרוב ימלאו לו שישים, היא אומרת. ליום הולדתו החמישים, הוזמנה לארמון המשפחתי שליד ג'נבה. כשהיא נוסעת לפאריז, היא מתאכסנת בבית דודתו של הברון. מצמידים לה מלווה קבועה ומפנקים אותה.

בנושא הזה של הברון רוטשילד ברוכין מתרגשת. כשהיא מדברת עליו או על קיסריה, היא מתרוממת מכיסאה ופוסעת בחדר. היא יודעת את ההסטוריה של קיסריה על בוריה. היא מרצה אותה בפני, עד לימים של הנדיב הידוע. ההרצאה הזאת בימי הורדוס ועד לנדיב אורכת זמן. ברוכין בקיאה בפרטים ובתאריכים.

היא גם בקיאה בתולדות המשפחה. היא חוזרת לנדיב הידוע, מספרת איך רכש קרקעות בישראל. ב־34', כשנפטר, הותיר שני בנים: ג'יימס, שהמשיך את השושלת הבריטית, ומוריס, שהמשיך את השושלת הצרפתית. ב־1956 הגיעה משפחת רוטשילד למסקנה, שלא צריך עוד את אדמת פיק"א. קרקעות הברון, פרט לקיסריה, הועברו למדינת ישראל. ב־58', אומרת ברוכין, הגיע הנכד ארמונד לישראל.

לרוטשילד הנכד היה חזון – להפוך את קיסריה לעיר גנים. הוא העביר מחצית מהקרקעות של קיסריה למדינה. כל ההכנסות מהקרקעות הופנו לקרן קיסריה, לצדקה ולחינוך.

ברוכין היתה כל הזמן בעניינים. אלה המכירים אותה אומרים, שיש לה נטיה להמעיט בערך עצמה והשפעתה. כשהיא יושבת במועצת המנהלים של הברון, מקשיבה לכל ומחייכת, נדמה שאינה מעורבת, אבל אחר כך, היא ממליצה בדיוק מה שהיא חושבת. נראה, כאילו העניינים נקבעים על פי האינסטינקטים שלה.

על ההערכה האחרונה הזאת ברוכין חולקת. עסקי הברון מתנהלים על פי המלצות של מועצת מנהלים, היא טוענת. לא על דעת אדם אחר.

בין חבריה של ברוכין גם שארל נפוליון – אחד מצאצאי הקיסר, פרינס דה ליניאה, שהוא נסיך בלגי, אלן דילון ועוד. על שידת חדר האורחים שבביתה צילום משותף עם נשיא המדינה חיים הרצוג, עם טדי קולק, עם משה דיין ז"ל.

ההתחככות הקבועה עם האצולה הזרה והמקומית עשתה לברוכין משהו. בביתה היא ישנה רק על סדיני כותנה ותחרה טבעיים. הדיבור שלה עשיר בביטויים צרפתיים. בביתה גנן, מבשלת ועוזרת. היא לא נולדה עשירה. היא אשה עובדת, שהגיעה לרמת חיים נוחה בזכות עבודתה.

ברוכין אוהבת לראות ולהיראות. אוהבת חברה, אירועים, מלבושים הדורים. עם חברותיה נמנות נשות אקדמיה, (השופטת אוסטרובסקי־כהן), אמנות וחברה (אסתר רובין). היא אינה פוסחת על אירועים חשובים. בטלתרום למען הקשיש, למשל, רכשה ענק כסף גדול מעשה ידיו של אברהם כץ תמורת מליון שקלים. היא מבקשת להצטלם עם התכשיט. מגיע לו, אמרה.

ברוכין רגישה לסובבים אותה. איכפת לה מה יגידו עליה, איך היא נראית, איך תופסים אותה. היא כותבת שירים באנגלית. כמה מהם, שרה בתה. פרנסיס ליין, המלחין של קלוד ללוש, חיבר עבורה את המנגינות.

בנושא הזה של הבת יש לשרה ברוכין כמה העדפות. היא היתה רוצה לראות את בתה חובקת את נכדיה במקום להסתובב בעולם ולשיר. הבת שלי נאנחת ברוכין, דרשה ממני תשומת לב כמו תריסר בנות. הבת, היתה זו שדחפה אותה לכתוב שירים.

קטע מתוך אחד משירי האהבה שכתבה, בתרגום חופשי: "היי, אתה מעבר לחדר, תחילתו של רוח פריחה, האם אתה תהיה זה שימלא את כוסי? האם אתה תהיה זה שיאון עליותי ומורדותי? האם אני רואה בעיניך את המחר? או אולי אולי... את יום הדין".

למרות הטון הפסימי של השיר, אומרת ברוכין שהיא אדם שמח ואופטימי. שהיא נהנית לחיות בנפה. שמעולם לא שקלה להינשא מחדש. אף על פי כן, אינה פמיניסטית. היא בפירוש סבורה, שנשים וגברים אינם שווים. שלהיות אשה זה תפקיד 24 שעות ביממה. טוב לה בחברת עצמה, היא אומרת, ואנשים אוהבים להיות בנוכחותה.

אני אף פעם לא צריכה מה שאין לי ואף פעם אין לי מספיק ממה שיש לי. אני תמיד רוצה עוד ממה שיש לי. כך, ברוכין על ברוכין.

נכון להשבוע, היא היתה אמורה להיפגש עם משקיעים פוטנציאליים למרינה של קיסריה. כמו תמיד, כנראה גם הפעם ערכה להם כניסה דרמטית. אולי ההשקעות יהיו בהתאם. בלי כל קשר, ברוכין לא תוותר על דיקה אחת של עונג. הלק לא ניבוטל נין העונג הוא לככב בכניסות הדרמטיות שלה. וגם ביציאות.

ספרים הם לפעמים גם צעצועים

הספר, כידוע, נועד שיקראו בו, ידפדפו בו, יביטו בתמונות המלוות את השיר או הסיפור. אבל בדורנו שלנו, הנרתע מן הדברים השיגרתיים וה"באנאליים" כביכול, חיפשו המו"לים ומצאו "גימיק", שיוסיף לספר שנועד לקטנים מימד חדש, או אם תרצו – תעסוקה נוספת. עכשיו יכול הספר להיות גם צעצוע, ובעיקר אם זהו ספר מסידרת "ההפתעות" של הוצאת "כתר". ספרי "ההפתעות" שונים בצורתם מן הספרים הרגילים, ובנוסף על הקריאה, או ההקשבה לסיפור, יש כאן תעסוקה נוספת לעיניים ולידיים.

הנה, למשל, הסיפור הידוע על כיפה אדומה שהלכה ליער כדי לבקר את סבתא ופגשה בזאב. אבל כדי שהילד הקטן יוכל לגלות את כיפה'לה, או את הזאב, ואחר כך את סבתא, עליו למשוך בדף הקרטון העבה, ואז נשלף ויוצא מתוכו עוד דף, ועוד דף, עד שהדראמה נפרשת לפנינו כמו על מסך ענקי. צודקים המו"לים: ה"גימיק" הזה (המצוי גם בספר "לכלוכית"), מוסיף עניין ושעשוע לקורא ולמאזין הקטן.

סוג שונה של הפתעה מזומן לנו בצמד הספרים "בגן הציבורי" ו"מה עושה זובי דב". כאן גזורים הדפים הקשיחים בצורה מגוונת ומתוחכמת, שתודות לה משתנה גיא החיזיון בהדרגה, כמו בסרט נע: המכונית נוסעת – ולעינינו מתגלה קיוסק עיתונים: הדלת נפתחת – ומגלה לנו מי מסתתר מאחוריה. הגן משתנה עם עונות השנה, ויחד אתם מתחלפים משחקי הילדים. נחמד ומעניין, אבל אחרי דפדוף חוזר ההפתעה נעלמת.

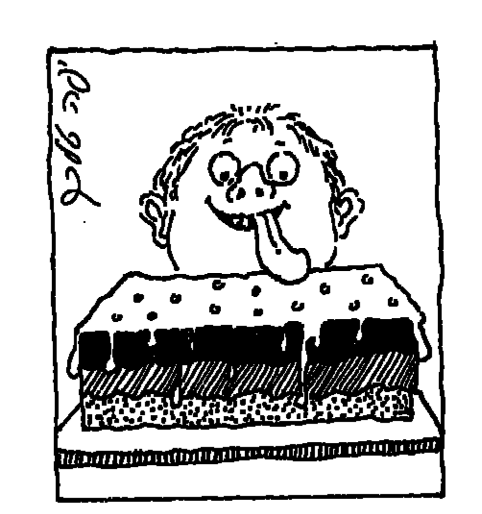
הפתעה מסוג שונה צפון צמד הספרונים "השבלול הסקרן" ו"ענן ועוד ענן". כספרים מיניאטוריים אלה בנויים הדפים בצורת "הרמוניקה", הנפתחת ונמתחת עוד ועוד. לא כל־כך ברור באיזה סדר יש לקרוא את החרוזים הנחמדים, המלווים את הציורים, אבל זה לא כל־כך חשוב. גם לא כל־כך ברור איזה תפקיד ממלאים החורים ההולכים וקטנים בשני הספרים; הם סתם "גימיק" חביב ולא־מזיק, שיהיה.

הנוסח העברי של שרה ורסאנו ברוה, פשוט ונאה (בכל הספרים). גם הציורים הצבעוניים ברורים, יפים ואסתטיים. ההדפסה והגימור של הספרים מעולים; חבל רק שהוצאת "כתר" בחרה (או נאלצה) להדפיס את ספרי הסידרה באיטליה דווקא. זוהי אבן לא־חן צורמנית ב"כתר" הכחול־לבן שלנו.

אליאור

עוגת גבינה חגיגית

הָעוּגָה הַזֹּאת הִיא חֲגִיגָה בְּרִבּוּעַ. קֹדֶם כֹּל הִיא חֲגִיגָה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא צָרִיךְ לֶאֱפוֹת אוֹתָהּ וְאַחַר־כָּךְ הִיא חֲגִיגָה כְּשֶׁטּוֹעֲמִים אוֹתָהּ וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים עָלֶיהָ. מַשִּׂיגִים בֵּיצִים, מַרְגָּרִינָה, 500 גְּרָם פֵּרוּרֵי בִּיסְקְוִיטִים (אוֹ פֵּרוּרֵי עוּגָה יְשָׁנָה) וּשְׁתֵּי חֲבִילוֹת שֶׁל גְּבִינָה 9%; אַחַר כָּךְ נִכְנָסִים לַמִּטְבָּח וּמַתְחִילִים בָּעֲבוֹדָה.

מְמַסִּים בְּמַחֲבַת חֲצִי חֲבִילָה מַרְגָּרִינָה. עַל הַמַּרְגָּרִינָה הַנְּמַסָּה שָׂמִים אֶת פֵּרוּרֵי הַבִּיסְקְוִיטִים וּמְעַרְבְּבִים הֵיטֵב. אֶת הַדָּבָר הַזֶּה שׁוֹפְכִים לְתוֹךְ תַּבְנִית שֶׁל עוּגָה וּמְשַׁטְּחִים הֵיטֵב בְּעֶזְרַת הָאֶצְבָּעוֹת, כְּאִלּוּ זֶה בָּצֵק. עַכְשָׁו מַתְחִילִים לְהָכִין אֶת הָעוּגָה עַצְמָהּ. מַקְצִיפִים בְּעֶזְרַת מְעַרְבֵּל חַשְׁמַלִּי 3 חֶלְבּוֹנֵי בֵּיצָה עִם חֲצִי כּוֹס סֻכָּר. בִּקְעָרָה נִפְרֶדֶת מְעַרְבְּבִים אֶת הַגְּבִינָה הַלְּבָנָה עִם חֶלְמוֹן אֶחָד, וְעַכְשָׁיו מְעַרְבְּבִים אֶת שְׁנֵי הַדְּבָרִים בְּיַחַד (הַגְּבִינָה וְקֶצֶף הַבֵּיצִים), אֲבָל בְּקַלּוּת בְּקַלּוּת. שׁוֹפְכִים אֶת הַדָּבָר הַלָּבָן וְהַטּוֹב הַזֶּה עַל הַ"בָּצֵק" שֶׁבַּתַּבְנִית, וּמְאַחְסְנִים אֶת כָּל הָעֵסֶק בַּמְּקָרֵר אַרְבַּע שָׁעוֹת לְפָחוֹת.

אִם יֵשׁ לָכֶם חֲגִיגָה קְטַנָּה, אֶפְשָׁר לֶאֱכֹל אֶת זֶה כָּכָה; אִם זוֹ חֲגִיגָה בֵּינוֹנִית – גָּרְדוּ שׁוֹקוֹלָד עַל הָעוּגָה הַלְּבָנָה. אֲבָל אִם אַתֶּם חוֹגְגִים חֲגִיגָה חֲשׁוּבָה וּמְיֻחֶדֶת, בַּקְּשׁוּ מֵאִמָּא שֶׁתִּקְנֶה צִנְצֶנֶת שֶׁל קוֹנְפִיטוּרָה (רִבָּה עִם חֲתִיכוֹת פְּרִי) וְרוֹקְנוּ אוֹתָהּ עַל עוּגַת הַגְּבִינָה.

הַבְּעָיָה הַיְּחִידָה שֶׁל הָעוּגָה הַזֹּאת שֶׁהִיא נִגְמֶרֶת תּוֹךְ חָמֵשׁ דַּקּוֹת. אָז הִזָּהֲרוּ בַּאֲכִילָתָהּ

דָּנִיאֵלָה שָׁמִי

חלומות קסומים

כאשר עולה המסך על מפצח האגוזים בביצוע הבלט הישראלי, נשמעת קריאת התפעלות באולם. על הבימה ניצבים רקדנים בבגדים יפהפיים, על רקע תפאורה מרשימה של אולם נשפים. והמוסיקה של צ'ייקובסקי נושאת אותנו אל עולם החלומות. קלרה, הילדה הקטנה החולמנית, מקבלת מדודה מפצח אגוזים במתנה. בתום הנשף שוקעת קלרה בתנומה, וחולמת חלומות קסומים על ממלכת השלג הלבן, ממלכת הממתקים ושאר המקומות, מקבלים ממשות על הבימה בביצוע הרקדנים.

הכוריאוגרפית ברטה ימפולסקי בחרה לשתף בביצוע ילדים, תלמידי בית הספר למחול שאותו היא מנהלת. בחירה זו תרמה הרבה להצלחת המופע. המערכה הראשונה, בה משתתפים בעיקר הילדים, שובה לב בחינניותה.

את תפקיד קלרה מגלמת שרון צור בת השלוש־עשרה, הרוקדת בכיתת המחוננים. שרון הנמוכה נראית על הבימה ילדה קטנה, אבל היא רוקדת עם בשלות של אדם בוגר. היא נערה מופנמת, ביישנית ורגישה, בתוך פניה יש אצילות ועדינות, האופייניות לרקדניות הבלט הקלאסי. שלוש פעמים בשבוע היא נוסעת אל בית הספר למחול, שם היא מתאמנת במשך שעתיים. היא רואה את עתידה כרקדנית בלט.

ההופעות מתקיימות במוצאי שבת בלבד. הילדים אינם מקבלים תשלום, אבל קרן [illegible]

[illegible]

יומנה של אמא

דָּבָר לֹא בְּעִתּוֹ

"לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ," אָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם; אֲבָל אֶצְלֵנוּ הַמַּצָּב הָפוּךְ: הַיְּלָדִים שֶׁלִּי אוֹהֲבִים כָּל דָּבָר לֹא בְּעִתּוֹ:

הֵם אוֹהֲבִים לִישֹׁן בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁצָּרִיךְ לְמַהֵר לְבֵית הַסֵּפֶר, וּמְסָרְבִים לְהִכָּנֵס לַמִּטָּה בָּעֶרֶב. הֵם מְאֹד אוֹהֲבִים תּוּת שֶׁלֹּא בְּעוֹנָתוֹ, עֲנָבִים כְּשֶׁהֵם עוֹלִים הוֹן וְכוּ' שְׁאָר יְרָקוֹת. הַיְּלָדִים שֶׁלִּי מִתְעַנְיְנִים מְאֹד בִּמְטְרִיָּה בַּקַּיִץ וְתָמִיד שׁוֹכְחִים אוֹתָהּ כְּשֶׁיּוֹרֵד גֶּשֶׁם.

הַיְּלָדִים שֶׁלִּי אוֹהֲבִים לְהָכִין שִׁעוּרִים בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁהַיַּלְקוּט עַל הַשֶּׁכֶם. הַיְּלָדִים שֶׁלִּי אוֹהֲבִים תָּמִיד לִישֹׁן עוֹד קְצָת בַּבֹּקֶר, רַק לֹא בְּשַׁבָּת.

הַאִם, לוּ יָכֹלְתִּי לְבַקֵּשׁ מִן הַמֶּלֶךְ הֶחָכָם מִכָּל אָדָם, שֶׁיָּבוֹא וְיַסְבִּיר לִילָדַי לָמָּה הִתְכַּוֵּן בַּמִּלִּים שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה (שׁוּרָה א')...

גִּילָה קָנָה פְּלִישַׁר

פאזלים של כיס

במה משתקים בתור לרופא? ב"דורון לילד" חשבו גם על כך והוציאו לאחרונה סידרה של "פאזלים" של כיס באריזה קומפאקטית. אמנם, הם לא ישבו בנוח בכל כיס, אבל בארנק מצוי ירגישו עצמם נוח מאד. נושאי הפאזלים לקוחים כולם מעולם הקרקס: ליצן, להטוטן, או רוכבת על סוס דוהר. כל דמות מחולקת לשנים עשר ריבועים. הביצוע מעולה – הן של הפאזל לחלקיו והן של האריזה. הכל עשוי עץ, וחמר ההתמחות של "דורון לילד". הצבעים חיים ומושכים. הילדים אהבו מאד את הליצן שקיבלנו, ואפילו בני השמונה ומעלה שמחו לנסות את כוחם בהרכבתו. יופי! המחיר (נכון ל־1 בינואר): 8 שקלים חדשים.

